ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା

ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରଧାମର ବିବରନ

ଭବାନୀ ଚରନ ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟ

ସଂପାଦନା

ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାଶ

ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା

ଅର୍ଥାତ୍

ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରଧାମର ବିବରନ

ଭବାନୀ ଚରଣ ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟ କର୍ତ୍ତୃକ ସଂଗୃହୀତ

ସମାଚାର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଯନ୍ତ୍ରେ ୧୭୬୬ ଶକାବ୍ଦ
ବା ୧୨୫୧ ସାଲରେ ମୁଦ୍ରିତ

ସଂପାଦନା
ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା
ଭବାନୀ ଚରଣ ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟ

ସଂପାଦନା: ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାଶ

ଯୋଗାଯୋଗ : ଆନନ୍ଦ ଆଶ୍ରମ, କୁଟାରୀମୁଣ୍ଡା,
ଖମାର, ଅନୁଗୁଳ-୭୫୯୧୧୮

ମୁଦ୍ରଣ : ଶ୍ରୀରାମ ସ୍କ୍ରିନ୍ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ,
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୧୮୪୪ ମସିହା (୧୨୫୧ ସାଲ)
ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ : ସେପ୍ଟେମ୍ବର, ୨୦୧୧

ମୁଦ୍ରଣ ସଂଖ୍ୟା : ୧୧୦୦

ପ୍ରଚ୍ଛଦ : ରମାକାନ୍ତ ସାମନ୍ତରାୟ

ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୬୫/-

Sri Purusottam Chandrika
Bhawani Charan Bandyopadhyaya
Edited by: Gauranga Charan Dash

Contact : Ananda Ashram
Kutarimunda, Khamar, Angul-759118

Printed at : Sriram Screen Printing,
Bhubaneswar-7

First edition : 1844 (1251 Sal)
Second edition : September, 2011

Copies : 1100

Cover : Ramakanta Samantaray

Price : ₹ 65 /-

Published with Financial Assistance from the Central Institute of Indian Languages (Ministry of Human Resource Development, Department of Higher Education, Govt. of India), Manasgangotri, Mysore-570 006 vide sanction letter No. **F.51-8(17A)/2009-10/ORI/GRNT** dated.**10th MAY,2011** under the scheme of Grant-in-Aid.

ବିଷୟ କ୍ରମ

ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି

୧୮୭୯ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ୟାରୀମୋହନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ' ବହିରେ ପ୍ରଦତ୍ତ କେତେକ ତଥ୍ୟକୁ ଆଧାର କରି ଓଡ଼ିଶାର ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ କେତେ ମାସ ଧରି ବିତର୍କ ଲାଗିରହିଥିଲା । ଏହାର କାରଣ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଚର୍ଚ୍ଚା ସଂପର୍କରେ ତଥ୍ୟ ଖୋଜା ଅବସରରେ, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ' ବହିରୁ ଭବାନୀ ଚରଣ ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟଙ୍କ ରଚିତ ' ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା'ର ଉଦ୍ଧୃତି ମୋ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ବହି ଖଣ୍ଡିକ ଖୋଜୁଥିଲି, ମାତ୍ର ପାଉ ନଥିଲି । ଏବଂ, ଦିନେ ଶ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାଶ ମୋର ଏହି ଖୋଜ୍‌ରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଛେଦ ପକାଇଥିଲେ । କହିଲେ, ବହିର ଏକ ପ୍ରତିଲିପି ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟର ପୋଥି ବିଭାଗରେ ରହିଛି । ଏହି ସୂଚନା ମୋ'ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା । ସଂଗ୍ରହାଳୟର ସଂପୃକ୍ତ ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ ଡକ୍ଟର ଭାଗ୍ୟଲିପି ମଲ୍ଲଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିଥିଲି । ସେ ସ୍ୱୀକୃତିର ହାତ ବଢ଼ାଇଥିଲେ । ପ୍ରତିଲିପିର ଫଟୋକପିଟିଏ ଦେବାକୁ କୁଣ୍ଠିତ ହୋଇ ନଥିଲେ ।

ତେଣୁ ପ୍ରଥମରୁ ମୁଁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାଶ ଓ ଡକ୍ଟର ମଲ୍ଲଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ମୁଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇବି ଶ୍ରୀ ଅସିତ ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ । ସେ ବହିର ମୁଦ୍ରଣପାଇଁ ମୋତେ ଉତ୍ସାହିତ କରିଥିଲେ । ତାହା ନୀରବ ଉତ୍ସାହ ନଥିଲା । ଥିଲା ଅନ୍ତରଂଗ ଓ ମୋହମୁକ୍ତ । ଭାରତୀୟ ଭାଷା ସଂସ୍ଥାନ, ମହୀଶୂରକୁ ଏହାର ମୁଦ୍ରଣପାଇଁ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ସେ ଦରଖାସ୍ତ ବି ଲେଖାଇଥିଲେ । ଏବେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିବା ବହି ସଂସ୍ଥାନ ଅନୁଦାନର ଫଳ । ତେଣୁ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି ଓ ସଂସ୍ଥାନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଋଣ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି ।

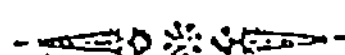
ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାଶ

ସେପ୍ଟେମ୍ବର, ୨୦୧୧

শ্রীশ্রীজগন্নাথঃ

শ্রীভবানীচরণ বন্দ্যোপাধ্যায় কর্ত্তৃক

সংগৃহীতা

পুরুষোত্তম চন্দ্রিকা ।

অর্থাৎ

শ্রীক্ষেত্রধামের বিবরণ ।

সমাচার চন্দ্রিকা যন্ত্রে মুদ্রিতা

হইল ইতি।

১৭৬৬ শকাব্দ

১২৫১ সাল।

ପ୍ରଥମ ବଙ୍ଗଳା ସଂସ୍କରଣର ପ୍ରଚ୍ଛଦ
ସୌଜନ୍ୟ : ପ୍ରଫେସର ଗଗନେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦାଶ

ଅବତରଣିକା

ଏକ

'ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା' ବଙ୍ଗ ଭାଷାରେ, ଭବାନୀଚରଣ ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟଙ୍କ ଲିଖିତଏକ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱାଦର ବହି। ପ୍ରକାଶକାଳ ୧୮୬୬ ଶକାବ୍ଦ ବା ୧୨୫୧ ସାଲ (୧୮୪୪ ମସିହା) ଏବଂ ମୁଦ୍ରଣ ସ୍ଥାନ 'ସମାଚାର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଯନ୍ତ୍ରାଳୟ' । ମୋର ହସ୍ତଗତ ହୋଇଥିବା ବହିଟି ମୂଳ ବହିର ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷରାୟଣ । ଏହାର ପ୍ରତିଲିପିକାର ଶ୍ରୀ ବିଜୟ କୁମାର ଦାସ । ଏଥିରେ ବିଖ୍ୟାତ ଐତିହାସିକ ଶ୍ରୀ କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସନ୍ତକ ମଧ୍ୟ ରହିଛି। ସନ୍ତକର ତାରିଖ ତା ୨୦.୭.୧୯୫୧ । ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି ପଢ଼ିବାବେଳେ ମୋ ମନରେ ଦୁଇଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲା । ପ୍ରଥମତଃ, ସେହି କାଳରେ ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ଲେଖାଯାଇଥିବା ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଓ ତୀର୍ଥକ୍ଷେତ୍ର ସଂକ୍ରାନ୍ତ ବହି, ଏବଂ, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଏହି ବହିର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରତିଲିପିର ପୁନର୍ମୁଦ୍ରଣର କ'ଣ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ? ଏହି ଦୁଇଗୋଟି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ ଏତିକି କହିବି, ବହିର ଲେଖକ ବଙ୍ଗାଳୀ ଏବଂ ଏହା ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ବଙ୍ଗାଳୀମାନଙ୍କପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ଲେଖାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଆଜି, ବଙ୍ଗାଳୀମାନଙ୍କପାଇଁ ଏହି ବହିର ପୁନର୍ମୁଦ୍ରଣର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆମାନେ କିନ୍ତୁ ବହି ସଂପର୍କରେ ଅବହିତ ହେବା ନିହାତି ଜରୁରୀ। ବହି ପଢ଼ି ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ହେବେ ଯେ ସମକାଳରେ ବଙ୍ଗାଳୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ସଂପର୍କ ତିକ୍ତ ନଥିଲା, ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଥିଲା । ତାହା ହୋଇ ନଥିଲେ, ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳୀ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସ ଆଧାରିତ ବହି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖି କାହିଁକି ନିଜେ ଛାପିଥାନ୍ତେ ? ପୁନଶ୍ଚ ବଙ୍ଗଳା ବହିକୁ ଆଜି ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ଛାପିବାର କାରଣ, ଏହାକୁ ବଙ୍ଗଳା ଲିପି ଜାଣି ନଥିବା ଓଡ଼ିଆମାନେ ପଢ଼ିବାରେ ସୁଯୋଗ ପାଇବେ । ବହିର ବିଷୟ ବୁଝିବାକୁ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଧାପେ ବି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । କାରଣ, ଓଡ଼ିଆ ଓ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ସାଦୃଶ୍ୟ ବେଶ୍ ଘନ । ଲାଗିବ, ଯେପରି ଦୁଇ ଭଉଣୀ । ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ଏକଥା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଜଣେ ଆଧୁନିକ ବଙ୍ଗାଳୀକୁ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବାପାଇଁ ବହି ଖଣ୍ଡିକ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେହି ନ୍ୟାୟରେ ମୁଦ୍ରଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଦୁଇ

ଭବାନୀ ଚରଣ, ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଉପନିବେଶବାଦର ଅନ୍ୟତମ ସଚେତନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ । ଜନ୍ମ ଚବିଶ ପ୍ରଗଣା, ୧୭୮୪ ମସିହା । ଜାତିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ସମକାଳରେ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ କାୟସ୍ଥମାନେ କଲିକତା ସହରକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଭବାନୀ ଚରଣ ସେହିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ । ସେ ସଂସ୍କୃତ, ଇଂରାଜୀ ଓ ଆପଣା ଭାଷାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଆୟତ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ୧୬ ବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କ କର୍ମମୟ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି, ଜେ ଡକେଟ୍ ଆଣ୍ଡ କମ୍ପାନୀ ନାମକ ଏକ ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ । ସେଠାରେ ଦୀର୍ଘ ଏଗାର ବର୍ଷର ରହଣି । ପରେ କଲିକତାର ବିଶପ୍ ମିଡ଼ିଲ୍‌ଟନ୍‌ଙ୍କ ସଚିବ ଏବଂ ହୁଗୁଳି କଲେକ୍ଟରଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ସହକାରୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ଇଂରେଜ ସଂପୃକ୍ତି, ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଚିନ୍ତନ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ନୂଆ ଆୟାମ ଦେଇଛି । ଆପଣା ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ପ୍ରଶାସନ ଓ ବ୍ୟାପାରିକ ବୁଦ୍ଧି; ପ୍ରାଚ୍ୟବିଦ୍ୟାବିତ୍ (ଉଇଲିୟମ୍ ଜୋନ୍‌ସ, କୋଲ୍‌ବ୍ରୁକ୍, ହାଲ୍‌ହେଡ୍ ଓ ମାର୍ଟିନ୍)ମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାପ୍ରୀତି ଏବଂ ବେଦ, ଉପନିଷଦ, ସାହିତ୍ୟ, ଦର୍ଶନ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଚର୍ଚ୍ଚା; ମିଶନାରୀ ପାଦ୍ରୀମାନଙ୍କର ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ତରିକା ଓ ହିନ୍ଦୁ ବିଚାର, ବିଶ୍ୱାସ, ରୀତିନୀତି ପ୍ରତି ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ; ମୁଦ୍ରଣ କଳାର କାରନାମା, ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତମାନଙ୍କର ଆଚରଣ; ପଲ୍ଲୀ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସହର ସଂପ୍ରୀତି ଏବଂ ଏକ ନବ-ଅଭିଜାତ ବର୍ଗର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାକୁ ପରଖିଛନ୍ତି । ବ୍ରିଟିଶ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଫୋର୍ଟ ଉଇଲିୟମ୍ କଲେଜ (୧୮୦୦) କଲିକତାର ନବ-ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ସଂସ୍ଥାପିତ ହିନ୍ଦୁ କଲେଜ (୧୮୧୬, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରସାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଇଉରୋପୀୟ ଢାଞ୍ଚାରେ ଗଠିତ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ, ୧୮୫୫ରେ ପ୍ରେସିଡେନ୍‌ସି କଲେଜ ନାମରେ ନାମିତ),ବେଦାନ୍ତ କଲେଜ (୧୮୨୫, ରାଜାରାମମୋହନ ରାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ) ଏବଂ ଶିକ୍ଷାବିସ୍ତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗଠିତ ସ୍କୁଲ୍ ବୁକ୍ ସୋସାଇଟି (୧୮୧୮)ର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀକୁ ନିକଟରୁ ଦେଖିଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଏକେଶ୍ୱରବାଦର ଆଧୁନିକ ପ୍ରବକ୍ତା ରାମମୋହନ ରାୟଙ୍କ ବ୍ରାହ୍ମ ସଂଗୋଷ୍ଠୀରେ ଯୋଗ ଦେଇଛନ୍ତି । ରାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଭାରତୀୟ ଭାଷାର ପ୍ରଥମ ସଂବାଦପତ୍ର ସଂବାଦ କୌମୁଦୀର ସଂପାଦନା ଦାୟିତ୍ୱ (୧୮୨୧) ନେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ସାଂସ୍କୃତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ସାମାଜିକ ରୀତିନୀତିକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ମତାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ମତାନ୍ତର, ମନାନ୍ତରରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଛି । ରାୟଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା, ସର୍ବଧର୍ମ-ସମନ୍ୱୟ ବିଚାର-ସଂଭୂତ ବ୍ରାହ୍ମଦର୍ଶନ ଓ ସମାଜ-ଶୋଧନାଭିମୁଖ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଆହତ କରିଛି । କେବଳ ରାମମୋହନ ନୁହଁନ୍ତି, ହିନ୍ଦୁ କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଅଧ୍ୟାୟୀମାନଙ୍କ ବିଚାର ଓ ଆଚରଣ (ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟବାଦ, ଜାତିଭେଦ ପ୍ରଥା ଓ ସାମାଜିକ ଆଚାର ବିରୋଧୀ ମାନସିକତା; ବେଶ

ପୋଷାକ ଓ ଖାଦ୍ୟପେୟରେ ପଶ୍ଚିମପ୍ରୀତି ଓ ଦେଶୀ ମଣିଷମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଉନ୍ନାଶିକ ମନୋଭାବ) ତାଙ୍କୁ ଏତେ ମାତ୍ରାରେ ବ୍ୟଥିତ କରିଛି ଯେ, ଏହାର ପ୍ରତିବାଦରେ କଲିକତାରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି, ନାଁ ରଖିଛନ୍ତି 'ଧର୍ମସଭା' (୧୮୩୦) । ନିଜେ ସଭାପତି ଓ ରାଧାକାନ୍ତ ଦେବ (ପ୍ରଥମେ ହିନ୍ଦୁକଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଅନ୍ୟତମ ଉଦ୍‌ଯୋଗୀ ଓ ରାମମୋହନଙ୍କ ସହଯୋଗୀ) ଅନୁଷ୍ଠାନର ସଂପାଦକ ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିଚାରର ଅନ୍ୟ ସହଯୋଗୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛନ୍ତି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିଦ୍ୟାବାଗୀଶ, ରାମରାମ ବସୁ, ପଣ୍ଡିତ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ବିଦ୍ୟାଳଙ୍କାର ଓ ରସୁମୟ ଦତ୍ତ ପ୍ରମୁଖ ।

ସମକାଳୀନ ବଙ୍ଗଳାର ନବଶିକ୍ଷିତ, ଧନୀ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ତାଙ୍କୁ ରଢ଼ିବାଦୀ, ପରଂପରାବାଦୀ ନାମରେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ବାସ୍ତବତଃ, ସେମାନେ ପରଂପରାବାଦୀ ନଥିଲେ । ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ବହୁତଙ୍କ ପରି ପଶ୍ଚିମର ଭାବାଦର୍ଶ ଆଧାରରେ ନୁହେଁ, ଆପଣା ସାଂସ୍କୃତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଭୂମିରେ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରେୟ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ବଙ୍ଗ ଭୂମିରେ ଏହି ଦୁଇ ଶିବିର ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟ ବିତର୍କକୁ ଉଦାରତାବାଦ ଓ ପରଂପରାବାଦ ପରିବର୍ତ୍ତେ; ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମ, ପରଂପରା ଓ ଆଧୁନିକତା ମଧ୍ୟରେ କହିବା ଅଧିକ ସମୀଚୀନ । ଏହି ବିଚାରର ବାସ୍ତବ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି ଭବାନୀ ଚରଣ ଓ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ । ଭବାନୀ ଆପଣା ସଂଗୋଷ୍ଠୀର ବିଚାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମାଚାର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଯନ୍ତ୍ରାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସମାଚାର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ନାମରେ ଏକ ସମ୍ବାଦ-ସାହିତ୍ୟପତ୍ର (୧୮୨୩) ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିଚାରର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି- ବାବୁର୍ ଉପାଖ୍ୟାନ (୧୮୨୧), କଲିକତା କମଲାଳୟ (୧୮୨୩), ଦୂତୀ ବିଲାସ (୧୮୨୫), ହିତୋପଦେଶ (୧୮୨୩), ନବବାବୁ ବିଲାସ(୧୮୨୫; ଲିଖନ ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବଙ୍ଗଳାରେ ଏହାକୁ ଚରିତ, ନକ୍‌ସା, ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ଗଦ୍ୟ, ଏପରିକି କାହାଣୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟର କୁହାଯାଇଛି । ଗଦ୍ୟର ମଝିରେ ମଝିରେ କବିତା ବି ରହିଛି ।), ନବ ବିବିର୍ ବିଲାସ୍ (୧୮୩୧) ଆଦି ମୌଳିକ ରଚନା ଏବଂ ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଭାଗବତ, ମନୁ ସଂହିତା ଓ ଗୀତା ଆଦି ଅନୁବାଦ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଭବାନୀଚରଣଙ୍କ ମୌଳିକ ରଚନାଗୁଡ଼ିକ ସମକାଳୀନ ବଙ୍ଗଳାର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅନୁଶୀଳନ । ନୂଆ କରି ଜନ୍ମ ନେଉଥିବା ସହର ଓ ଗାଁରୁ ଆସୁଥିବା ନବସହରଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ସେ ତୀବ୍ର ସମାଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ବଙ୍ଗ ଭାଷାରେ ନଗରବାସୀ, ପଲ୍ଲୀ ଗ୍ରାମବାସୀ, ଭଦ୍ରଲୋକ, ବାବୁଗିରି ଆଦି ଶବ୍ଦ ତାଙ୍କରି ସଂରଚନା । ତାଙ୍କ ବିଚାରରେ 'କଲିକତା ଭାଗ୍ୟଦେବୀଙ୍କ ଆବାସ ସ୍ଥଳ', 'ଧନର ସୁଗଭୀର ସାଗର' । ଧନ ଅର୍ଜନ ଓ ଭାଗ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନପାଇଁ ସହର ପଲ୍ଲୀବାସୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରିଛି । ସେମାନେ ଆସିଛନ୍ତି । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ନିକଟତମ ହୋଇଛନ୍ତି । ଧନ ଅର୍ଜିଛନ୍ତି । ସଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଉପାର୍ଜନକୁ

ଭୂସମ୍ପତ୍ତିରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିଛନ୍ତି । ଭଦ୍ରଲୋକ ହୋଇଛନ୍ତି । ଜମିଦାର ବି ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ନବମାନେ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଦାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଳାସବ୍ୟସନ, ମଦ ଓ ବାରାଙ୍ଗନା ପ୍ରୀତିରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ମାନବବାଦୀ ଓ ଦାନୀର ସମ୍ମାନ ପାଆନ୍ତି । ବହି କିଣନ୍ତି, ଘରକୁ ବହିରେ ସଜାନ୍ତି । ବହି ପଢ଼ନ୍ତି ନାହିଁ; ମାତ୍ର ବିଦ୍ୟାବନ୍ତ ବୋଲାନ୍ତି । ସେମାନେ ଇମିତି ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ, ଯେଉଁମାନେ ନା ପଶ୍ଚିମର, ନା ପୂର୍ବର; ବରଂ ଏହି ଦୁଇ ସମୁଦାୟର ଏକ ବିଚିତ୍ର ସମବାୟ, ସଙ୍କର । ସେମାନେ ସହରୀ, ଶିକ୍ଷିତ ଓ ସଂଭ୍ରାନ୍ତ । କ୍ଷମତା ଓ ଅର୍ଥ ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ଜାତିର ଚିହ୍ନକ । ତେଣୁ କୁହାଯାଏ, ଆପଣା ସମୁଦାୟର ସମାଜତାତ୍ତ୍ୱିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାୟନରେ ଭବାନୀଚରଣ ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଏବଂ ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ, ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓ ବର୍ଣ୍ଣନାଧର୍ମୀ ଗଦ୍ୟଶୈଳୀର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ । ସାମ୍ପ୍ରାଦିକତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ତଥ୍ୟ ଓ ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ।

ଭ୍ରମଣଶୀଳତା ଭବାନୀଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶେଷତ୍ୱ । ସେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପରିବ୍ରାଜକୀୟ ଚର୍ଯ୍ୟାର ଅନ୍ୟତମ ଭୂମି ହୋଇଛି । ପୁରୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଯାଜପୁର ଓ କୋଣାର୍କ ଆଦି ସ୍ଥାନରେ ପାଦ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହି ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କପାଇଁ ସାଧାରଣ ନୁହେଁ; ତୀର୍ଥକ୍ଷେତ୍ର, କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତି କ୍ଷେତ୍ର । ସେହି ନ୍ୟାୟରେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ର ଓ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ସର୍ଜନାକାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ତେଣୁ, ସ୍ୱଭାବତଃ, ଜଣେ ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସୀ ଓ ପରଂପରାପ୍ରେମୀ ରୂପରେ ସେ ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ସଂସ୍କୃତି-ପୀଠଗୁଡ଼ିକର ଇତିହାସ ଖୋଜିଛନ୍ତି । ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ହାତରେ ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ଏହି ପାଞ୍ଜି ଓ ଅନୁଭବକୁ ଆଧାରକରି ଜୀବନର ପରିଣତ ବୟସରେ, ମୃତ୍ୟୁ(୧୮୪୮)ର ଅଳ୍ପ କେତେ ବର୍ଷ (ପ୍ରାୟ ଚାରି ବର୍ଷ) ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଲେଖିଛନ୍ତି । ଆପଣା ଯନ୍ତ୍ରାଳୟରେ ଛାପିଛନ୍ତି । ବହି ଖଣ୍ଡିକ ସତେଯେପରି ଉତ୍କଳଯାତ୍ରୀ ବଙ୍ଗୀୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ବା ଗାଇଡ୍ ବୁକ୍ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ବହି ପଢ଼ିଲେ ଏହା ଇତିହାସ ଓ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଚେତନାର ଏକ ସମବାୟ ବୋଲି ଯେ କୌଣସି ପାଠକ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବ ।

ତିନି

ଭବାନୀ ଚରଣଙ୍କ ବହିର ନାଁ ବେଶ୍ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେ ଏହାର ନାଁ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ କି ନିଜେ ଏହାର ଲେଖକ ବୋଲି କହିନାହାନ୍ତି । ଲେଖିଛନ୍ତି 'ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରଧାମର ବିବରନ' । କହିବାକୁ ଗଲେ- ସେ ଓଡ଼ିଶା ନୁହେଁ, ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗହିଁ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଏହି ଲେଖା ତାଙ୍କର ନୁହେଁ, ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହୀତ । ଆମସ୍ ସଟନ ମଧ୍ୟ ୧୮୪୦ ମସିହାରେ ଲେଖିଥିବା ନିଜ ଓଡ଼ିଶ୍ୟା ଇତିହାସ ବହିରେ 'ସଂଗ୍ରହ' ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ସମକାଳୀନ ଧାରଣା ଥିଲା ଯେ, ଇତିହାସ ଏକ ସୃଜନକର୍ମ ନୁହେଁ, ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟର ଅକ୍ଷରାୟନ । ସେହି ନ୍ୟାୟରେ, ଭବାନୀଚରଣ

ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ସଂପର୍କରେ ଆପଣା ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟକୁ ନିଜ ଭାଷାରେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ପଲ୍ଲବନ କି ଅତିକଥନ ସାହସୀ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ଅତିକଥନ ସହଜେ ତ ଅପରାଧ, ତାହା ପୁଣି ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ନାମକ ପବିତ୍ର କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ବିଶ୍ୱାସର ଅତିରଞ୍ଜନ। ତେବେ ଏଥିରେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ କଥା କହୁ କହୁ ଓଡ଼ିଶାର କଥା କହି ହୋଇଯାଇଛି । କାରଣ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସ ସହିତ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ତାଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରର ଇତିହାସ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଜଡ଼ିତ । ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ ସହିତ କୌଣସି ଜନସମୁଦାୟର ରାଜନୀତି/ ପ୍ରଶାସନ କିପରି ଓତପ୍ରୋତଃ ସମ୍ବନ୍ଧିତ, ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସର ଚତୁର ଚାଳନାରେ କ୍ଷମତା କିପରି ନିଜର ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଢ଼ କରେ ଏବଂ ଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସ କିପରି କ୍ଷମତା ଚିରାୟୁତୀକରଣର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇପାରେ, ଏହି ବହି ତାହାର ଏକ ଚମତ୍କାର ଉଦାହରଣ ।

ଚାରି

ଭବାନୀ ଚରଣଙ୍କ ଏହି ବହି, କୌଣସି ଭାରତୀୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ଇତିହାସ ବହି । ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ Andrew Sterling- An Account: Geographical, Statistical and Historical of Orissa (1825), ପାଦ୍ରୀ ଆମସ୍ ସଟନ୍, ଦୁଇଗୋଟି ଭାଗରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଓଡ଼ିଶାର ସାରସଂଗ୍ରହ ଅଥଃ ଓଡ଼ିଶା ଆଦି ବିବରଣ ସଂକ୍ଷେପ' ନାମକ ବହିରେ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଲେଖିଛନ୍ତି । ସଟନ୍ଙ୍କ ବହି ସମକାଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍କୁଲ ସମୂହରେ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣକରିଛି । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ବଙ୍ଗାଳୀ, ଶ୍ରୀ ରଂଗଲାଲ୍ ବାନାର୍ଜୀ (ସୁପରିଚିତ ପୁରାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍) ଉତ୍କଳବର୍ଣ୍ଣନ (୧୮୬୪) ଏବଂ ବାବୁ ଶିବଚନ୍ଦ୍ର ସୋମ 'ଓଡ଼ିଶ୍ୟାର ଇତିହାସ' (୧୮୬୭) ଶୀର୍ଷକରେ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଏହି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ବଂଗଳା ଭାଷାରେ ଲିଖିତ । ସୋମ୍ଙ୍କ ବହି ନଅଗୋଟି ଅଧ୍ୟାୟରେ ବିଭକ୍ତ, ପୃଷ୍ଠାସଂଖ୍ୟା ୧୪୯ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍କୁଲର ପଢ଼ା ବହି ହୋଇଛି । ମାତ୍ର ଶିବଚନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କ ବହିର ମୁଖବନ୍ଧରେ, ବଙ୍ଗଳାରେ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ରଚନାରେ ସେ ପଥିକୃତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବୋଲି ଦାବି କରିଛନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ, ଭବାନୀ ଚରଣଙ୍କ ବହି ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡିନାହିଁ, କିମ୍ବା ବହିର ଇତିହାସ ଭାଗ କବିତାରେ ଲେଖାଯାଇଥିବାରୁ ସେ ଏହାର ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଉପଯୋଗିତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରିନାହାନ୍ତି । ଭବାନୀ ଶଙ୍କରଙ୍କ ପରେ ପରେ ବାବୁ ବ୍ରଜକିଶୋର ଘୋଷ A History of Puri.. with An Account of Jagannath ବହି ୧୮୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ସମକାଳରେ ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଏଫ୍. ବି. ଲରି ଏବଂ ଆମ୍ସ ସଟନ୍ଙ୍କ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଇତିହାସ ଗ୍ରନ୍ଥ , ଯଥାକ୍ରମେ- Orissa, the Garden of Superstition and Idolatry: Including An Account of British Connection with the Temple of Jagannath (1850) ଏବଂ Orissa, Its Evangelization (1850) ନାମରେ ପ୍ରକାଶପାଇଛି । ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲେଖକ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସର ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଉପାଦାନ ଭାବରେ ମାଦଳାପାଞ୍ଜିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

ଏହି ଇତିହାସ ବହିଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଗୋଟିଏ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ଯେ, ଇଂରେଜ୍‌ମାନେ ଭାଷା ଓ ଅଞ୍ଚଳ ଭେଦରେ ବହୁଧା ବିଭକ୍ତ ଭାରତୀୟ ଜନସମୁଦାୟଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଇତିହାସ ସଂପର୍କରେ ଅବହିତ କରିବାପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ସୁଦୂର ପଛଦିନର ବର୍ଣ୍ଣନା ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ୍ତ ସଂସ୍କୃତି-ସୂତ୍ରକୁ ବହୁଖଣ୍ଡିତ କରିବା ସେମାନଙ୍କର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ହୋଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଶୀମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଝଗଡିବାପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ମାଧ୍ୟମରେ, ଆପଣାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ମାନସିକତାର ଚିରାୟୁତୀକରଣ ସେମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ହୋଇଛି । ଫଳତଃ, ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜବଂଶର ସୃଷ୍ଟି, ରାଜ୍ୟର ସୀମା ପ୍ରସାରଣପାଇଁ ଅଧିପତିମାନଙ୍କର ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ବିଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଠନ ଅର୍ଥାତ୍ ରାଜନୀତିକ ବିବରଣୀ ସହିତ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ଧର୍ମ, ସାମାଜିକ ରୀତିନୀତି, କଳା ଓ ସଙ୍ଗୀତର ମଧ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି । ଦେଶୀମାନଙ୍କପାଇଁ ଇତିହାସ ବହି ଦର୍ପଣ ହୋଇଛି । ପ୍ରାଥମିକ କାଳରେ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ, ମହାକାବ୍ୟ ଓ ପୁରାଣ ବହିର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ ହୋଇଛି । ଫଳତଃ, ବହିଗୁଡିକ ସତ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା କଳ୍ପନାର ଅକ୍ଷରାୟଣ ପରି ବୋଧହୋଇଛନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ାବହିର ମାନ୍ୟତା ପାଇଛନ୍ତି । ନୂଆ ପିଢ଼ିର ମଣିଷମାନଙ୍କୁ, ନିଜର ସମଗ୍ରକୁ ଭିନ୍ନ ରୂପରେ ଆକଳନପାଇଁ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି ।

ଏଠାରେ, ଇଂରେଜ୍ ଭିନ୍ନ, ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ ବଙ୍ଗଳାଭାଷାରେ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଲେଖିବା ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରେ । ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି, ବ୍ରିଟିଶ୍ ଉପନିବେଶବାଦ-ଭୂତାଣୁ-ସଂକ୍ରମିତ-ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ, ଆପଣାର ପଡୋଶୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର ପ୍ରୟାସୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜ ଅବଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କଠାରୁ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଆଦି ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେ ବିକଶିତ ଓ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ, ଏହା ପ୍ରମାଣପାଇଁ ଔପନିବେଶିକ ମାନସିକତାକୁ ଶ୍ରେୟ କରିଛନ୍ତି । ଫଳତଃ, ବ୍ରିଟିଶ୍ ଉପନିବେଶ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ ଆପଣାର ଉପନିବେଶ ଜ୍ଞାନ କରିଛନ୍ତି । ଉପନିବେଶ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଶା ଆଉ ଏକ ଉପନିବେଶ । ଏବଂ, ଆପଣା ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅସ୍ମିତାକୁ କବଳିତ କରିବା ବଙ୍ଗାଳୀମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ହୋଇଛି । ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜମିଦାରିଗୁଡ଼ିକୁ କିଣିଛନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ସାମନ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଣେ ବଞ୍ଚିବାପାଇଁ ସାଧନ ଖୋଜିଖୋଜି ଓଡ଼ିଆମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶାସନକେନ୍ଦ୍ର କଲିକତାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି, କୁଲି ଓ ମୂଲିଆ କାମ କରିଛନ୍ତି । କଲିକତାକୁ ସେମାନେ ଆପଣା ଅପଣାର ଆଦର୍ଶ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷା, ପ୍ରଶାସନ, ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅଧିକାର କରିଥିବା ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ, ନିଜ ମସୁଧାକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତୃଣମୂଳ ସ୍ତରରୁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ସ୍କୁଲ କହିଲେ-ଏକ ଜନସମୁଦାୟର ଆଧୁନିକୀକରଣର ମଣଭୂମି । ସେଠାରେ ପଢ଼ାଯିବାପାଇଁ ଓଡ଼ିଆରେ ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ବହି, ଏବଂ, ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ବହି ବଙ୍ଗଳା

ବହିର ଅନୁବାଦ ହୋଇଥିବାରୁ, ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ଛାପା ବହି ଚଳାଇବାପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ବହିଗୁଡିକ ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନେ ପ୍ରମାଣକରିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି ଯେ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଯାବତୀୟ ସମ୍ପଦ (ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ସ୍ଥାପତ୍ୟ, ନୃତ୍ୟ, ଗୀତ ଓ ସଂସ୍କୃତି) ସବୁକିଛି ସେମାନଙ୍କ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନଙ୍କର ସଂରଚନା । ମାତ୍ର ଭବାନୀଚରଣ ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ମାନସିକତାର ପ୍ରତୀକ ବୋଲି ସହଜରେ ସ୍ୱୀକାର କରିହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ବହି ସମକାଳର ବଙ୍ଗ- ଓଡ଼ିଶାର ମିତ୍ରତାକୁ ହିଁ ସୂଚାଏ ।

ପାଞ୍ଚ

ଏହି ବହି ତିନିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ପ୍ରଥମ ଭାଗଃ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନାଠାରୁ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ଛତିଶନିଯୋଗ (ପଞ୍ଚତୀର୍ଥ ବିଧାନ, ଚକ୍ରତୀର୍ଥ, ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ପ୍ରତି ବରଦାନ, ଦ୍ୱାଦଶ ଯାତ୍ରା ପ୍ରକରଣ, ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କଳ୍ପିତ ଭୋଗ, ସ୍ନାନଯାତ୍ରା ପ୍ରକରନ, ନବଯୌବନ ଦର୍ଶନ, ରଥଯାତ୍ରା ଓ ଛତିଶନିଯୋଗ); ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗଃ କଳିଯୁଗଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ୪୯୪୫ବର୍ଷ ବ୍ୟାପୀ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜତନ୍ତ୍ରର କାହାଣୀ । ଏଥିରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମୁକୁନ୍ଦଦେବଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜାମାନଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ତାଲିକା ରହିଛି । ଏବଂ ତୃତୀୟ ଭାଗଃ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ତିନି ପ୍ରମୁଖ କ୍ଷେତ୍ର (ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ର, ଗଦାକ୍ଷେତ୍ର ଓ ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ର)ର ବର୍ଣ୍ଣନା । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନା, ରାଜବଂଶାବଳୀ ଓ ରାଜ୍ୟଶାସନ ବିବରଣୀ ଏବଂ ତୀର୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣନାପାଇଁ ଗ୍ରନ୍ଥକାର ଯଥାକ୍ରମେ ସ୍କନ୍ଦ ପୁରାଣ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଉତ୍କଳଖଣ୍ଡ, ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଏବଂ କପିଳସଂହିତା, ବାୟୁ ଓ ଗରୁଡ ପୁରାଣକୁ ଆକର ଗ୍ରନ୍ଥ ରୂପରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଥମ ଓ ତୃତୀୟଭାଗ, ସଂସ୍କୃତ ଆକର ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡିକର ବଙ୍ଗଳା ଅନୁବାଦ । ଏହି ଅଂଶ ଗୁଡିକୁ ପଢ଼ିଲାବେଳେ, ପାଠକ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର (ପୁରୀ), ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ର (ଭୁବନେଶ୍ୱର), ଗଦାକ୍ଷେତ୍ର (ଯାଜପୁର) ଏବଂ ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ର (କୋଣାର୍କ)ରେ ନିଜର ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଅନୁଭବ କରେ । ଦେଖେ, ସେ ଯାଜପୁରର ବିରଜାଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର, ମନ୍ଦିର ପାଖ ଅନ୍ୟତୀର୍ଥରେ ପଣ୍ଡାମାନଙ୍କ ଆକ୍ରମଣ ଓ ପ୍ରେମ, ଉଭୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି । କୋଣାର୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଦେଖୁଛି, ଉତ୍କଳୀୟ ସ୍ଥାପତ୍ୟର ବିଭଙ୍ଗ ରୂପ । ଏ ସମସ୍ତ ଭବାନୀ ଚରଣଙ୍କ ପରିବ୍ରାଜକୀୟ ଅନୁଭବର ବିବରଣୀ । ବାସ୍ତବ ଇତିହାସ, କଳ୍ପନା ନୁହେଁ । ଏବଂ, ଓଡ଼ିଶାର ଧର୍ମ ପରମ୍ପରାକୁ ମଧ୍ୟ ସହଜରେ ବୁଝି ପାରୁଛି । ଏଥିପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକ ଇତିହାସ (ବିବରଣୀ କୁହାଯାଇପାରେ) ମାଦଳାପାଞ୍ଜିକୁ ସେ ଉତ୍ସ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ବହିର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ।

ଷ୍ଟର୍ଲିଂଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଇତିହାସ ସଂରଚନାରେ ଗବେଷକମାନଙ୍କପାଇଁ ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଅନ୍ୟତମ ଆକର ଗ୍ରନ୍ଥ । ମାତ୍ର ଆଜି ମୂଳ ପାଞ୍ଜିର ରୂପ ଓ କାଳ ନିରୂପଣ ତଥାପି ବିତର୍କିତ

ପ୍ରସଙ୍ଗ । କୁହାଯାଏ- ଏକ ସମୟରେ ଜଣେ/ ଦୁଇଜଣ (ତଡ଼ଉକରଣ ଓ ଦେଉଳକରଣ)ଙ୍କଦ୍ୱାରା ଶାସନର ଇତିହାସ ଓ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ଜୀଉମାନଙ୍କର ରୀତିନୀତିର ବିବରଣୀ ଲେଖା ଯାଉଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ଲିଖନକାରଙ୍କ ପରିବାର ଭାଗଭାଗ ହୋଇଛି । ଫଳତଃ ,ପାଞ୍ଜି ପାରିବାରିକ ସଂପତ୍ତି ହୋଇ ଥିବାରୁ ତାହାର ପ୍ରତିଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି ଓ ଭାଇବିରାଦରମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାଣ୍ଟି ନେଇଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଲିପୀକରଣ, ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ତାୟନର କାରଣ ହୋଇଛି । ଏବଂ, ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ, ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ରଚନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ହାତ ଦେଇଥିବା ବଙ୍ଗାଳୀ (ଭବାନୀ ଚରଣ, ବ୍ରଜକିଶୋର, ରଙ୍ଗଲାଲ୍, ଶିବଚନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଲାଲ୍) ପାଦ୍ରୀ (ସଟନ୍ ଓ ଲରୀ), ଇଂରେଜ ପ୍ରଶାସକ (ଷ୍ଟର୍ଲିଂ, ହଣ୍ଟର, ଟଏନବି)ମାନେ ନିଜ ନିଜର କ୍ଷମତା, ଅର୍ଥ ଓ ବୁଦ୍ଧିକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ପାଞ୍ଜିର ପ୍ରତିଲିପିମାନ ହାତ କରିନେଇଛନ୍ତି । ପାଞ୍ଜି ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ ଓ ଅଧିକାର ମୂଲ୍ୟହୀନ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି । ପାଞ୍ଜିର ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ପ୍ୟାରୀମୋହନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ । 'ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ 'ବହି ରଚନାରେ ସେ ଏହାର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ପାଞ୍ଜିର ପ୍ରଥମ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାର ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ । ଏହା ତାଙ୍କ 'ଉତ୍କଳ ରାଜବଂଶାବଳୀ' ଶୀର୍ଷକ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସ୍ତୁତି (ଏହା ପ୍ରଥମେ 'ମୁକୁର' ପତ୍ରିକାରେ ୧୯୧୭ ମସିହାଠାରୁ ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ସଂଖ୍ୟାରେ ଓ ପରେ 'ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ' ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସଂଯୋଜିତ) ର ମୂଳ ଉପାଦାନ । ପାଞ୍ଜି ଯଥାର୍ଥତଃ ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ଗ୍ରନ୍ଥାକାରରେ ୧୯୪୦ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶପାଇଛି । ଏବଂ, ଶୁଦ୍ଧପାଠ ନିର୍ଣ୍ଣୟପାଇଁ ସେ ତିନିଗୋଟି ପାଞ୍ଜିର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇଜଣ ସ୍ମରଣୀୟ ଗବେଷକ ମନମୋହନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଓ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ । ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରଥମେ ପାଞ୍ଜିର ଐତିହାସିକତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲା ବେଳେ, ପରେ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ତାହାର ଯଥାର୍ଥ ଅନୁଶୀଳନ କରିଛନ୍ତି । ପାଞ୍ଜିର ଜନ୍ମକାଳ ଓ ବିଭିନ୍ନ ରାଜବଂଶାବଳୀ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଥିବା ଭ୍ରାନ୍ତିର ଉଦ୍‌ଘାଟନ ଏବଂ ଏଥି ସହିତ ଏହାର ଉପାଦେୟତା ସଂପର୍କରେ ସେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଚର୍ଚ୍ଚାଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି ।

ପାଞ୍ଜି ସଂପର୍କରେ ମୁଁ ଏହି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ ଦେବାର କାରଣ, ଏହା ଇତିହାସତତ୍ତ୍ୱ ଆଧାରରେ ଇତିହାସ ଗ୍ରନ୍ଥ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର, ଇତିହାସ ଗଢ଼ଣ ଉପାଦାନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଗଭା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଐତିହାସିକ, ତେଣୁ, ଆପଣା ଆପଣା ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଭାବାଦର୍ଶକୁ ରୂପଦେବାପାଇଁ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି । ପାଞ୍ଜିରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ତଥ୍ୟର ସତ୍ୟତା ନିରୂପଣ ଗବେଷଣାର ବିଷୟ । ମାତ୍ର ଏଠାରେ ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେବାକୁ ଉଚିତ ମଣୁଛି ଯେ, ଏହାର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତିଲିପିରେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଘଟଣା ଓ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତଥ୍ୟ ଓ ବର୍ଣ୍ଣନାଗତ ବିବିଧତା ରହିଛି । ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ବହିଗୁଡ଼ିକ

ଏହାର ପ୍ରମାଣ । ଭବାନୀଚରଣ, ଜଗବନ୍ଧୁ ଓ ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭଙ୍କ ବହି/ଆଲୋଚନାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଏଠାରେ ମାତ୍ର କେତୋଟି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତଥ୍ୟଗତ ବିବିଧତାକୁ ଆଲୋକିତ କରାଯାଇପାରେ ।

୧. କେଶରୀ ଓ ଗଙ୍ଗବଂଶୀ ରାଜାମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା

	ଭବାନୀଚରଣ	ଜଗବନ୍ଧୁ	ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ
କେଶରୀ ବଂଶ	୪୪	୩୦+୫	୬୫
ଗଙ୍ଗବଂଶ	୧୮	୨୦	୨୩

୨. ଚୁଡ଼ଗଙ୍ଗଦେବ: ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ କୌଶଲ୍ୟାଗଙ୍ଗ ଖୋଳାହେବା କାହାଣୀରେ ସାମ୍ୟ ରହିଛି । ମାତ୍ର ଭବାନୀଚରଣ 'ପିପିଲିର୍ ନିକଟେ ଆଛେ ଯା ବିଦ୍ୟମାନ ।' ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।

୩. ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମ ବୃତ୍ତାନ୍ତ:

ଭବାନୀଚରଣ : ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କ ପତ୍ନୀ ପଦ୍ମାବତୀ । ରୂପ ଓ ଗୁଣରେ ଅନୁପମା । ରାଜା ବାରମ୍ବାର ଅନ୍ତଃପୁରକୁ ଆସୁଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଦାସୀ ପରିବାରୀମାନେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଘଟଣା ସେମାନଙ୍କୁ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ଅପ୍ରୀତିକର ବୋଧ ହୋଇଛି । ରାଜାଙ୍କ କାନରେ ମଧ୍ୟ ଏ ସମ୍ବାଦ ପଡ଼ିଛି । ସେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦିନେ ରାତିରେ ରାଜାଙ୍କୁ ଧବଳେଶ୍ୱର ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦର୍ଶନ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି, ସେ ହିଁ ରାଜାଙ୍କ ରୂପ ଧରି ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ସହ ମିଳିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ଗର୍ଭସଂଭୂତ ସନ୍ତାନ ହେବ ବୀର, ଗୁଣୀ, ଧାର୍ମିକ ଓ ଉତ୍କଳର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଗଜପତି ।

ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ: "× × × ଏ ତ ଆମ୍ଭର ପାର୍ବତୀ । ଆମ୍ଭେ ବିଜେ କରିଥିଲୁ ଏହା ଗର୍ଭେ ଯେଉଁ ପୁଅ ହେବ ସେ ପୃଥ୍ୱୀରେ ରାଜା ହେବ । ଏହା ରାଜା ଶୁଣି ବହୁତ କାକୁସ୍ତ ହୋଇଲେ ! ପ୍ରମୋଦ କରି ରଖିଲେ । ଏ କନ୍ୟା ଗର୍ଭ ହୋଇଅଛି । ଶ୍ରୀନଅରରୁ ଶୁଣିଲେ । ଏ ଉତ୍ତାରୁ ଗର୍ଭରୁ ପୁଅ ଜନ୍ମ ହୋଇଲା ।" (ମାଦଳାପାଞ୍ଜି)

ଏହି ଦୁଇ ବର୍ଣ୍ଣନା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏତିକି ଯେ, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ କାହାଣୀର ପ୍ରଥମରୁ କିଛି ଅଂଶ ଜାଣିଶୁଣି ପତ୍ରସ୍ଥ କରି ନାହାନ୍ତି । ସମଗ୍ର ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ପଢ଼ିଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ- ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କ ସଂର୍ପରେ କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ । ରାଜା ଆପଣାର କ୍ଷମତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାପାଇଁ ସମ୍ଭବତଃ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଚତୁରତାର ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରଜା ସମର୍ଥନ ପାଇଛନ୍ତି ।

୪. କଳାପାହାଡ଼ର ଓଡ଼ିଶା ଆକ୍ରମଣ:

ଭବାନୀଚରଣ: କଳାପାହାଡ଼ର ଜଗନ୍ନାଥଦ୍ରୋହୀ ଆଚରଣକୁ ବଟେଶ୍ୱର ମହାନ୍ତି ସ୍ୱୀକାର କରିପାରି ନାହିଁ । ସେ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ଘୋଷାରି ବଙ୍ଗ ନେଇଯାଉଥିବା କାଳରେ ମହାନ୍ତି ରେସାଲ୍ ବେଶରେ ତା'ର ଅନୁଗମନ କରିଛି । କଳାପାହାଡ଼ ମୂର୍ତ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଗଙ୍ଗାକୂଳରେ ପୋଡ଼ିଛି । ପୋଡ଼ିବା କାଳରେ ତାର ଦେହ ଫାଟିଯାଇଛି ଏବଂ ସେ କାଜିର ପରାମର୍ଶରେ ଦରପୋଡ଼ା କାଠଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକୁ ଗଙ୍ଗା ଭିତରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଛି । କାଠଗୁଡ଼ିକ ଭାସିଭାସି ଯାଇ ଉମରରା ବଗିଚା ପାଖରେ ଲାଗିଛି । ସେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସାଇତି ରଖିଛି । ଉମରା ଜାତିରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଓ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ । ବଟେଶ୍ୱର ଉମରା ଘରେ ଦାରୁର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି । ତାକୁ ଦୁରାରୋଗ୍ୟ ବ୍ୟାଧିରୁ ଭଲ କରିଛି । ପ୍ରତିଦାନରେ ମାଗିଛି ଦାରୁ ଚାରିଖଣ୍ଡ । ବଟେଶ୍ୱର ଗୋପନରେ ଦାରୁ ଆଣି ଓଡ଼ିଶା ଫେରିଛି ଏବଂ ମୋଗଲ ଗୋଳ ଥମିଗଲା ପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ହାତରେ ଦାରୁଗୁଡ଼ିକୁ ସମର୍ପଣ କରିଛି ।

ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି : "ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଗଙ୍ଗାକୂଳ ତଣ୍ଡା ଯାଏ ନେଲା । କାଠ କୁଢ଼ାଇ ଅଗ୍ନିରେ ପୁରୋଇ ଜାଳିଦେଲା । ତେଣେ ପଠାଣର ଦେହ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଫାଟିଲା । କାଜି କହିଲା- ଓଡ଼ିଶାର ଦେବତା ଜଳାଇଦେଲୁ, ତେଣୁ କରି ତୋହର ଦେହ ଫାଟିଲା । ଏହା ଶୁଣି ତାହାର ପୁଅ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଗଙ୍ଗାରେ ମେଲିଦେଲା । ସେ ଦାରୁ ଭାସି ଆସନ୍ତେ ଅମୁରା ଗୋଟିଏ ଜାଳିକାଠ ବୋଲି ଧରି ତାହା ବାରିରେ ପକାଇଲା । ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ନେବାବେଳେ ବିଶର ମହାନ୍ତି ଯାଇଥିଲା । ବୈଷ୍ଣବ ହୋଇ ସାଙ୍ଗେ ଗୁଡ଼ାଇଥିଲା । ଆଠମାସ ରହି ବାଦ୍ୟପଣ କରି ଦାରୁ ମାଗିଲା । ବ୍ରହ୍ମଖୋଳ କରି ମୃଦଙ୍ଗ ପୂରୋଇ ଆଣିଲା ।" (ମାଦଳାପାଞ୍ଜି)

ରେଖାଙ୍କିତ ପଦଗୁଡ଼ିକରେ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଥିବା ବୈଷମ୍ୟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ ।

୫. ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକାର:

ଭବାନୀଚରଣ:

ଆଇଲ ସାହେବ ମିଲବିଲ ନାମଧାରୀ ।
ଦକ୍ଷିନ ପ୍ରଦେଶ ହୈତ ସଇନ୍ୟ ଶହ ଚାରି ॥
କଲିକତା ହଇତେ ଜେନେରାଲ୍ ହଟକଟ ।
ସସୈନ୍ୟ ଆଇଲେ ତାର କଟକ ନିକଟେ ॥

ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ: ''ସେଠାରୁ ମହାରାଜାଙ୍କ ନଅ ଅଙ୍କ ୧୮୦୩ ମସିହାରେ ହୁଣ ନାମକ ଇଂରାଜ ବାହାଦୂର ସାହେବ କଲିକତାରୁ ବଡ଼ ଜନରାଲ ହାରକୋଟ ସାହେବ ବହୁତ ସୈନ୍ୟ ଘେନି ଓଡ଼ିଷାକୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ।'' (ମାଦଳାପାଞ୍ଜି)

ଏଠାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ଭବାନୀଚରଣ ସତରଶ ଚଲ୍ଲିଶ୍ ଶତାବ୍ଦ, ମିଲବିଲ ଓ ହଟକଟ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ, ୧୮୦୩ ମସିହା, ହୁଣ ଓ ହାରକୋଟ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମୁକୁନ୍ଦଦେବଙ୍କ ପାଖରେ ପାଞ୍ଜି ଶେଷ କରିଥିବା ବେଳେ, ଭବାନୀଚରଣ ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେବା ସହିତ ତାଙ୍କୁ ସାହେବଙ୍କ ପରି ଗରମ ମେଜାଜର ମଣିଷ ବୋଲି ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଶେଷରେ କହିଛନ୍ତି-

ଏଇ ରାଜା ଅଦ୍ୟାପି ଆଛେନ୍ ବିଦ୍ୟମାନ ।
ଗୁନିଗଣ ଗୁନଗ୍ରାହୀ ଅତି ପୁଣ୍ୟବାନ ॥
ଏଇ ରୂପ ବର୍ତ୍ତମାନ ସପ୍ତଦଶ ଶତ ।
ଆର୍ ତାହେ ଛୟଷଷ୍ଟି ଶକେ ଅଭିମତ ॥

ଏହି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଭବାନୀଚରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁସୃତ ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଓ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ତାୟିତ ।

ଏବେ ଆଲୋଚନାର ଆରମ୍ଭକୁ ଫେରିବି । କହିଥିଲି ଭବାନୀଚରଣଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଓ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରତ୍ରୟୀର ବିବରଣୀ । ଏହି ଉକ୍ତି ସହିତ ଆଉ ଏକ ବାକ୍ୟ ଯୋଡ଼ିଦିଆଯାଇପାରେ- ତାହା ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଓ କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ । ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ରଚିତ ପୁରାଣ (କପିଳ ସଂହିତା, ପଦ୍ମ ପୁରାଣ, ଗରୁଡ଼ ପୁରାଣ ଇତ୍ୟାଦି)ଗୁଡ଼ିକର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବଙ୍ଗଳା ଅନୁବାଦ । ବସ୍ତୁତଃ, ଏହା ପାଞ୍ଜି ବର୍ଣ୍ଣିତ ଇତିହାସ, କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଓ ପୁରାଣର ସମବାୟ । ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଗଦ୍ୟ ଓ ପଦ୍ୟ ଉଭୟ ରୀତି ଅନୁସୃତ (ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି ଭବାନୀ ଚରଣ ଆପଣାର ଗଦ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ, ବିଶେଷତଃ ନବବାବୁ ବିଲାସରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ କବିତା ସଂଯୋଜନା କରିଛନ୍ତି) । ପଦ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱିପଦୀ ଓ ଚଉଦ ଅକ୍ଷର, ତ୍ରିପଦୀ, ଚତୁଃଷ୍ପଦୀ ଓ ପୟାର ଶୈଳୀର । ଜଣେ ସୃଜନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଇତିହାସ, ଦର୍ଶନ, କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଓ ଭ୍ରମଣଜନିତ ଅନୁଭବକୁ କିପରି ହୃଦ୍ୟରୀତିରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିପାରେ । ଏହି ବହି ତାହାର ଉଦାହରଣ । ଏବଂ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସଂସର୍ଗରୁ ପଲ୍ଲବିତ ବଙ୍ଗଳା ଗଦ୍ୟ ଓ ପଦ୍ୟ ଶୈଳୀର ନମୁନା ।

ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କପାଇଁ ଏହି ବହି ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଆମେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥାଉ, ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ରଚନାପାଇଁ ଅନ୍ୟତମ ଉପାଦାନ ଓ

ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଓଡିଆ ଗଦ୍ୟଶୈଳୀର ନମୁନା । ମାତ୍ର ଏଯାବତ୍ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ସୁସଂପାଦିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସାଧୁ ଉଦ୍ୟମ ପୋଥିର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଓ ଅପବାଦମୁକ୍ତ ସଂପାଦନା ନୁହେଁ । ପୁନଶ୍ଚ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ନାୟକଙ୍କ ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ ସଂପାଦିତ ବହି ବଜାରରେ ମିଳୁଛି । ତାହା ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭଙ୍କ ସଂପାଦନା ରୀତିର ବିକଳ ଅନୁକୃତି । ତେଣୁ ଆଜି, ପାଞ୍ଜିର ଏକ ଆପାତଃ ଅପବାଦମୁକ୍ତ ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସଂପାଦନାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭୂତ ହେଉଛି । ଏବଂ, ଏଥିପାଇଁ ଭବାନୀଚରଣ ଓ ଶିବଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଏକ ଏକ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଓ ମୂଲ୍ୟବାନ ଐତିହାସିକ ଦଲିଲ୍ ।

ନିର୍ବାଚିତ ଆକର ସୂଚୀ

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ୟାରୀମୋହନ	୧୮୭୯, ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ, କଟକ
ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର	୧୯୬୩, ଇତିହାସ ଓ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ
ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟ, ଭବାନୀଚରଣ	୧୮୪୪, ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା, କଲିକତା, ସମାଚାର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଯନ୍ତ୍ରାଳୟ
ମହାନ୍ତି, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ	୧୯୪୦/୬୯, ମାଦଳାପାଞ୍ଜି, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ
ସିଂହ, ଜଗବନ୍ଧୁ	୧୯୬୪ (ଦ୍ୱି.ସଂ), ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ
ସଟନ, ଆମସ୍	୧୮୪୦, ଓଡ଼ିଶାର ସାର ସଂଗ୍ରହଃ ଅଥଃ ଓଡ଼ିଶା ଆଦି ବିବରଣ ସଂକ୍ଷେପ, କଟକ, ଓଡ଼ିଶା ମିଶନ୍ ପ୍ରେସ୍
ସୋମ, ଶିବଚନ୍ଦ୍ର	୧୭୮୪, ଶକାବ୍ଦ, ଓଡ଼ିଶ୍ୟାର ଇତିହାସ, କଲିକତା, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଈଶ୍ୱର ଚନ୍ଦ୍ର ବସୁ କୋ ବହୁବଜାର
Andrew, Sterling	1925, An Account of Geographical, Statistical and Hiostorical of Orissa Proper or Cuttack.
Ghos, Braja Kishore	1848, A History of Puri with an Account of Jagannath.

Hans, Herder	2004, The Modern Babu & the Metropolies, Reassessing Earty Bengali Narrative Prose (1821-1862), in, Stuart Blackburn and Basudha Dalmia. ed: India's Literary History, New Delhi Permanent Black.
Hunter, W.W.	1872, Orissa History, London, Smith, Elder & CO.
Kopf, David	1969, British Orientalism and Bengal Renaissance, Culcutta, Firma K.L Mukhopadhaya.
Laurie, W .F.B.	1850, Orissa: The Garden of Superstition and Idolatry, London, John Stone and Hunter.
Mitra, Rajendra Lal	1875,1880, Antiquities of Orissa, Calcutta, Wiman & Company, Hare Street.
Sastri, Sivanath	1911/74, History of the Brahma Samaj, Calcutta, Sadharana Brahma Samaj, Calcutta-6.
Sen, Sukumar	1960, History of Bengali literature, New Delhi, Sahitya Akademi.
Sutton, Amos	1850, Orissa and Its Evangalizitaion, Berby. England.
Toyonobi, G	1872, A Sketch of History of Orissa: From 1803-1823

ନିର୍ଘଣ୍ଟ

ରାଜ୍ୟ	ଭୁକ୍ତ ବର୍ଷ
ରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର	୧୨ବର୍ଷ
ପରୀକ୍ଷିତ	୭୩ବର୍ଷ
ତସ୍ସୁତ ଜନମେଜୟ	୫୫୧ବର୍ଷ
ତସ୍ସୁତ ଶଙ୍କର ଦେବ	୪୦୦ବର୍ଷ
ତସ୍ସୁତ ଗୌତମ ଦେବ	୩୭୦ବର୍ଷ
ତସ୍ସୁତ ମହେନ୍ଦ୍ର ଦେବ	୨୧୫ବର୍ଷ
ତସ୍ସୁତ ଇଷ୍ଟଦେବ	୧୩୪ବର୍ଷ
ସେବକ ଦେବ	୧୫୦ବର୍ଷ

ବଜ୍ରନାଭ ଦେବ	୧୧୭ବର୍ଷ
ତସ୍ସୁତ ନୃସିଂହ ଦେବ	୧୧୫ବର୍ଷ
ତସ୍ସୁତ ମନକୃଷ୍ଣ ଦେବ	୧୨୨ବର୍ଷ
ଭୋଜଦେବ	୧୨୭ବର୍ଷ
ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟର ଅଧିକାରେ ରାଜା ଶକାଦିତ୍ୟ	୧୩୫ବର୍ଷ
ଇହାତେ କଲିର ଗତହୟ	୩୧୭୯ବର୍ଷ

ଏଇ ଶକାଦ୍ଦୀତ୍ୟେର ମୃତ୍ୟୁର ପର ଶକେର ସୃଷ୍ଟି ହୟ ।

		ଶକାବ୍ଦ
କର୍ମାର୍ଜିତ ଦେବ	୬୫	୬୫
ତସ୍ସୁତ ହାଟକେଶ୍ୱର ଦେବ	୫୧	୧୧୬
ତସ୍ସୁତ ବୀର ଭୁବନ ଦେବ	୪୩	୧୫୯
ତସ୍ସୁତ ନିର୍ମଳ ଦେବ	୪୫	୨୦୪
ତସ୍ସୁତ ଭୀମ ଦେବ	୩୭	୨୪୧
ତସ୍ସୁତ ଶୋଭନ ଦେବ	୪	୨୪୫

ଏଇ ରାଜାର ଅଧିକାର କାଲେ ରକ୍ତବାହୁ ଯବନ ପୁରୀତେ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ କରେ ଏବଂ ଐ ଯବନେର ଭୟେ ରାଜା ଜଗନ୍ନାଥକେ ଲଇୟା ପୁରୀ ହଇତେ ଦଶଦିନର ପଥ ଶୋଣପୁର ନାମକ ସ୍ଥାନେ କିଛୁକାଲ ବାସ କରିୟା ଶେବ ପର୍ବତ ଗହ୍ୱରେ ଚାରିମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରୋତ୍ଥିତ କରିୟା ଲୁକ୍କାୟିତ ରଖେନ ।

ତସ୍ସୁତ ଚନ୍ଦ୍ରଦେବ	୫	୨୫୦
ଯବନାଧିକାର	୧୪୬	୩୯୬
ଯଯାତି କେଶରୀ ଦେବ	୫୨	୪୪୮

ଏହି ରାଜା ୨୦୩ ବସ୍ସର ପରେ ମୃତ୍ତିକା ହଇତେ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଉଠାଇୟା ପୁନଃ ସ୍ଥାପନ କରେନ ।

ତସ୍ସୁତ ସୂର୍ଯ୍ୟକେଶରୀ ଦେବ	୫୭	୫୦୫
ତସ୍ସୁତ ଅନନ୍ତକେଶରୀ ଦେବ	୪୦	୫୪୫
ତସ୍ସୁତ ଅଲାବୁକେଶରୀ ଦେବ	୫୪	୫୯୯

ଏହି ରାଜା ଉତ୍କଳ ଦେଶର ମନ୍ଦିର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେନ ।

ତସ୍ସୁତ କାନନକେଶରୀ ଦେବ	୧୬	୬୧୫
ତସ୍ସୁତ ବୀରକେଶରୀ ଦେବ	୮	୬୨୩
ତସ୍ସୁତ ପଦ୍ମକେଶରୀ ଦେବ	୫	୬୨୮

ତସ୍ସୁତ ବୁଦ୍ଧକେଶରୀ ଦେବ	୯	୬୩୭
ତସ୍ସୁତ ବଟକେଶରୀ ଦେବ	୧୧	୬୪୮
ତସ୍ସୁତ ଗଜକେଶରୀ ଦେବ	୧୨	୬୬୦
ତସ୍ସୁତ ବସନ୍ତକେଶରୀ ଦେବ	୨	୬୬୨
ଗନ୍ଧର୍ବ କେଶରୀ ଦେବ	୧୪	୬୭୬
ତତ୍ପୁତ୍ର ଜନ୍ମେଜୟକେଶରୀ ଦେବ	୯	୬୮୫
ତତ୍ପୁତ୍ର ଭରତକେଶରୀ ଦେବ	୧୫	୭୦୦
ତତ୍ପୁତ୍ର କଳିକେଶରୀ ଦେବ	୧୪	୭୧୪
ତତ୍ପୁତ୍ର କମଳକେଶରୀ ଦେବ	୧୯	୭୩୩
ତତ୍ପୁତ୍ର କୁଣ୍ଡଳକେଶରୀ ଦେବ	୧୮	୭୫୧

ଏହି ରାଜା ମାର୍କେଣ୍ଡେଶ୍ୱରରେ ଦେଉଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେନ ।

ତତ୍ପୁତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବ	୧୭	୭୬୮
ତତ୍ପୁତ୍ର ବୀରଚନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବ	୧୯	୭୮୭
ତତ୍ପୁତ୍ର ଅମୃତକେଶରୀ ଦେବ	୧୦	୭୯୭
ତତ୍ପୁତ୍ର ବିଜୟକେଶରୀ ଦେବ	୧୫	୮୧୨
ତତ୍ପୁତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରପାଳକେଶରୀ ଦେବ	୧୪	୮୨୬
ତତ୍ପୁତ୍ର ମଧୁସୂଦନକେଶରୀ ଦେବ	୧୬	୮୪୨
ତତ୍ପୁତ୍ର ଧର୍ମକେଶରୀ ଦେବ	୧୦	୮୫୨
ତତ୍ପୁତ୍ର ଜନକେଶରୀ ଦେବ	୧୧	୮୬୩
ତତ୍ପୁତ୍ର ନୃପକେଶରୀ ଦେବ	୧୨	୮୭୫
ତତ୍ପୁତ୍ର ମକରକେଶରୀ ଦେବ	୮	୮୮୩
ତତ୍ପୁତ୍ର ତ୍ରିପୁରକେଶରୀ ଦେବ	୧୦	୮୯୩
ତତ୍ପୁତ୍ର ମାଧବକେଶରୀ ଦେବ	୧୮	୯୧୧
ତତ୍ପୁତ୍ର ଗୋବିନ୍ଦକେଶରୀ ଦେବ	୧୦	୯୨୧
ତତ୍ପୁତ୍ର ନୃତ୍ୟକେଶରୀ ଦେବ	୧୪	୯୩୫
ତତ୍ପୁତ୍ର ନୃସିଂହକେଶରୀ ଦେବ	୧୧	୯୪୬
ତତ୍ପୁତ୍ର କୂର୍ମକେଶରୀ ଦେବ	୧୦	୯୫୬
ତତ୍ପୁତ୍ର ମତ୍ସ୍ୟକେଶରୀ ଦେବ	୧୬	୯୭୨

ଏହି ରାଜା ଅଠାରାନଲାର ପୁଲ କରେନ ।

ତତ୍ପୁତ୍ର ବରାହକେଶରୀ ଦେବ	୧୫	୯୮୭
ତତ୍ପୁତ୍ର ବାମନକେଶରୀ ଦେବ	୧୩	୧୦୦୦
ତତ୍ପୁତ୍ର ପରଶୁକେଶରୀ ଦେବ	୨	୧୦୦୨
ତତ୍ପୁତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବ	୧୨	୧୦୧୪
ତତ୍ପୁତ୍ର ସୁଜନକେଶରୀ ଦେବ	୭	୧୦୨୧
ତତ୍ପୁତ୍ର ମାଳିନୀକେଶରୀ ଦେବ	୫	୧୦୨୬

ଏହି ରଜାର ରାଣୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରେର ନାଟ ମନ୍ଦିର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେନ ।

ତତ୍ପୁତ୍ର ପ୍ରଭଞ୍ଜନକେଶରୀ ଦେବ	୩	୧୦୨୯
ତତ୍ପୁତ୍ର ବିଷ୍ଣୁକେଶରୀ ଦେବ	୧୨	୧୦୪୧
ତତ୍ପୁତ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବ	୪	୧୦୪୫
ତତ୍ପୁତ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣକେଶରୀ ଦେବ	୯	୧୦୫୪

ଏହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେଶରୀ ବଂଶ ଲୋପ ହୁଏ ।

ଚୋରଗଙ୍ଗ	୨୦	୧୦୭୪
ତତ୍ପୁତ୍ର ଗଙ୍ଗେଶ୍ୱର ଦେବ	୧୪	୧୦୮୮
ତତ୍ପୁତ୍ର ଏକଜଟା କାମଦେବ	୫	୧୦୯୩
ତତ୍ପୁତ୍ର ମଦନ ମହାଦେବ	୪	୧୦୯୭
ତଦ୍ଭ୍ରାତା ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଦେବ	୨୭	୧୧୨୪

ଏହି ରାଜା ବର୍ତ୍ତମାନର ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ନିର୍ମାନ୍ କରେନ ।

ତତ୍ପୁତ୍ର ରାଜରାଜେଶ୍ୱର ଦେବ	୩୫	୧୧୫୯
ତତ୍ପୁତ୍ର ନାଙ୍ଗୁଡିୟା ନୃସିଂହ ଦେବ	୪୫	୧୨୦୪

ଏହି ରାଜା ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ କଣାରକେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବେର୍ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାନ୍ କରେନ ।

କେଶରୀ ନୃସିଂହ ଦେବ	୨୫	୧୨୨୯

ଏହି ରାଜା ବଳଗଣ୍ଡି ନଦୀ ଭରାଟ କରିୟା ରଥ ଗମନେର ସୁଗମ କରେନ। ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବେ ନଦୀ ବ୍ୟବଧାନ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ତିନିରଥେ ଗମନ କରିୟା ରଥ ହଇତେ ଅବରୋହନ ପୂର୍ବକ ନୌକାରୋହନାନନ୍ତର ଅପର ତିନି ରଥେ ଯାତ୍ରା ହଇତ। ରାଜା ନଦୀ ଭରଟ କରିଲେ ତିନି ରଥ ମାତ୍ର ହଇୟାଛେ। ରାଜାର ଅପର କୀର୍ତ୍ତି ନରେନ୍ଦ୍ର ସରୋବର।

ତତ୍ପୁତ୍ର ପ୍ରତାପ ନୃସିଂହ ଦେବ	୨୦	୧୨୪୯
ତତ୍ପୁତ୍ର ଗତିକାନ୍ତ ଦେବ	୨	୧୨୫୧

ତତ୍‌ପୁତ୍ର କାଜଳା ନୃସିଂହ ଦେବ	୧	୧୨୫୨
ତତ୍‌ପୁତ୍ର ଶଙ୍ଖଭସୁର ନରସିଂହ ଦେବ	୭	୧୨୫୯
ତତ୍‌ପୁତ୍ର ଶଙ୍ଖ ବାସୁଦେବ	୨୪	୧୨୮୩

ଏହି ରାଜା ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରେ ନୀଳଚକ୍ର ବସାନ ।

ତତ୍‌ପୁତ୍ର ବଳି ବାସୁଦେବ	୨୧	୧୩୦୪
ତତ୍‌ପୁତ୍ର ବୀର ବାସୁଦେବ	୧୯	୧୩୨୩
ତତ୍‌ପୁତ୍ର କଳି ବାସୁଦେବ	୧୩	୧୩୩୬
ତତ୍‌ପୁତ୍ର ନେଙ୍ଗଟଆଁଟା ବାସୁଦେବ	୧୫	୧୩୫୧
ତତ୍‌ପୁତ୍ର ନେତ୍ର ବାସୁଦେବ	୨୩	୧୩୭୪
କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ	୨୭	୧୪୦୧
ତତ୍‌ପୁତ୍ର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ	୨୫	୧୪୨୬

ଏହି ରାଜା ଅଧିକାର କାଳେ ଶ୍ରୀଶୁଭ ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ କ୍ଷେତ୍ରଧାମେ ଗମନ କରେନ ।

ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ	୨୮	୧୪୫୪
ତତ୍‌ପୁତ୍ର କାଳୁଆ ଦେବ	୧	୧୪୫୫
ତତ୍‌ପୁତ୍ର କଖାରୁଆ ଦେବ	୧	୧୪୫୬
ଗୋବିନ୍ଦ ବିଦ୍ୟାଧର	୭	୧୪୬୩
ଚକ୍ର ପ୍ରତାପ	୮	୧୪୭୧
ନୃସିଂହ ଜାନା	୧	୧୪୭୨
ରଘୁନାଥ ଛୋଟରା	୧	୧୪୭୩
ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ	୮	୧୪୮୧

ଏହି ରାଜାର ଅଧିକାର କାଳେର୍ କଳାପାହାଡ଼ କ୍ଷେତ୍ର ଆଇସେ ।

ଗୌଡୀୟ ଗୋବିନ୍ଦ ଦେବ	୨	୧୪୮୩

ଏହି ରାଜାର ଅଧିକାର ସମୟେ ଦୋଲେ ଯାଇତେ ବଳଦେବ ମୂର୍ତ୍ତିର ହସ୍ତ ଭଗ୍ନ ହୟ । ଦେବର୍ଷି ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ବିଗ୍ରହେର୍ ଦୋଳ ହଇରମ୍ଭା ଥାକେ ଏବଂ କଳାପାହାଡ଼ ପୁରୀଧାମ ଲୁଟ୍ କରେ । ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିକେ ଦଗ୍ଧ କରେ

ଇତ୍ୟାଦିତେ ଅରାଜକ ହୟ	୧୯	୧୫୦୨
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ	୨୯	୧୫୩୧

ଏହି ରାଜାର ଅଧିକାର କାଳେ ଦିଲ୍ଲୀ ହଇତେ ମାନସିଂହ ଆସିୟା ଏ ରାଜା କରେ ସ୍ଥାପିତ କରିୟାଯାନ । ଏବା ରାଜା କର୍ତ୍ତୃକ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ପୁନଃ ସ୍ଥାପିତ ହନ୍ ।

ତତ୍ପୁତ୍ର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ	୨୧	୧୫୫୨
ତତ୍ପୁତ୍ର ନୃସିଂହ ଦେବ	୨୫	୧୫୭୭
ତତ୍ପୁତ୍ର ଗଙ୍ଗାଧର ଦେବ	୧	୧୫୭୮
ତତ୍ପୁତ୍ର ବଳଭଦ୍ର ଦେବ	୮	୧୫୮୬
ତତ୍ପୁତ୍ର ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ	୨୮	୧୬୧୪
ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବ	୨୩	୧୬୩୭
ତତ୍ ସହୋଦର କୃଷ୍ଣଦେବ	୫	୧୬୪୨
ତତ୍ପୁତ୍ର ଗୋପୀନାଥ ଦେବ	୭	୧୬୪୯
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ	୧୭	୧୬୬୬
ବୀରକିଶୋର ଦେବ	୩୭	୧୭୦୩
ତତ୍ପୌତ୍ର ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବ	୧୮	୧୭୨୧
ମୁକନ୍ଦ ଦେବ	୧୯	୧୭୪୦

ଏହି ରଜାର ଅଧିକାର କାଳେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଧାମେ ଇଂରେଜ ବାହାଦୂରେର୍ ଅଧିକାର ହୟ ।

ତତ୍ପୁତ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ୧୭୪୧ ଶକେ ରାଜା ହନ୍ ।

ଏଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଲିର ଗତି ୪୯୧୯

ଏଇ ରାଜା ଏକ୍ଷଣେ ରାଜତ୍ୱ କରିତେଛନ ।

ଚକ୍ର କ୍ଷେତ୍ରେ ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ଗଦାକ୍ଷେତ୍ର

ଯାଜପୁରେର ପାଣ୍ଡାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ର

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଃ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା

ନୀଳାଚଳ ନିବାସାୟ ନିତ୍ୟାୟ ପରମାତ୍ମନେ ।
ବଳଭଦ୍ର ସୁଭଦ୍ରାଭ୍ୟାଂ ଜଗନ୍ନାଥାୟତେ ନମଃ ॥

ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ଧାମେର ବାର୍ତ୍ତା କରିବ ବର୍ଣ୍ଣନ ।
ଉତ୍କଳଖଣ୍ଡ ମତ କରିୟା ଦର୍ଶନ ॥

ସ୍ଥୂଳ ତାପର୍ଯ୍ୟ ସବ ଇହାତେ ପାଇବେ ।
ସୂକ୍ଷ୍ମେ ଯାର ବାଞ୍ଛା ହୟ ପୁରାନେ ଶୁନିବେ ॥

କ୍ଷେତ୍ର ପରିମାଣ ଦଶ ଯୋଜନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ।
ଦେଖେ ଶୁନେ ଲିଖି ଯାହା ପୁରାନେ ନିଶ୍ଚୟ ॥

ଶୁନ ସୀମା ଲିଖି ତାର ତଦାଦି ତଦନ୍ତ ।
ଋଷିକୁଲ୍ୟା ନଦୀବଧି ବିରଜା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ॥

ବୈତରଣୀ ନାମେ ନଦୀ ବିରଜା ଜାନିବା ।
ନଦୀ ତୀରେ ଯାଜପୁରେ ମଣିମୟୀ ଶିବା ॥

ଏ ଦଶ ଯୋଜନ ମଧ୍ୟେ ଚାରିକ୍ଷେତ୍ର ଧାମ ।
ବିଶେଷ କରିୟା କହି ପ୍ରତ୍ୟେକେର ନାମ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଚାରି ହସ୍ତେ ଯେ ଚାରି ଭୂଷନ ।
ତାତେ ଚାରି ପୁରୀ ହୟ ଶୁନ ବିଚକ୍ଷନ ॥

ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ରେ ଜଗନ୍ନାଥ କରେନ ବିରାଜ ।
ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ ॥

ଗଦାକ୍ଷେତ୍ରେ ସର୍ବଦା ବିରଜା ବିରଜିତା ।
ଗୟାସୁର ନାଭିକୁଣ୍ଡେ ପୁରୀ ସୁଶୋଭିତା ॥

ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ସଦା ଅଧିଷ୍ଠାନ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଭଗା ନଦୀ ତଥା ଆଛେ ବିଦ୍ୟମାନ ॥

ପୁରୀର ମହାତ୍ମ୍ୟ କଥା ପୁରାଣେ ଅଶେଷ ।
କପିଳ ସଂହିତା ଗ୍ରନ୍ଥେ ଆଛୟେ ବିଶେଷ ।।

ଏ ଚାରି କ୍ଷେତ୍ରେର କଥା କ୍ରମେତେ ଲିଖିବ ।
ପ୍ରଥମତ ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର ତାହାଇ କହିବ ।।

ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର ପଞ୍ଚକ୍ରୋଶ ପୁରୀ ଯାଁର ନାମ ।
ଇତ୍ୟର୍ଥେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଧାମ ।।

ନୀଳାଚଲୋପରି ଭୂ ବୈକୁଣ୍ଠ ନାମ ଯା'ର ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବାଲୁକା ଭୂମି ଶଙ୍ଖେର ଆକାର ।।

ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପଞ୍ଚକ୍ରୋଶ ହବେ ସୀମା ସୁପ୍ରକାଶ ।
ପଶ୍ଚିମ ଦିଗେତେ ଲୋକନାଥେର ନିବାସ ।।

ଏ ଶଙ୍ଖେର ମୂଳଦେଶ ଏ ସ୍ଥାନ କୟ ।
ଶୁନି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦଶରଥେର ତନୟ ।।

ସ୍ଥାପିଲେନ ଶିବଲିଙ୍ଗ ଲୋକନାଥ ନାମ ।
ଦଶରଥ ନାହି ହୟ ଦୃଶ୍ୟ ହୟ ଧାମ ।।

କୂପ ମଧ୍ୟେ ଜଳମଗ୍ନ ଆଛେନ ସର୍ବଦା ।
ଅଲାବୁ ଆକାର ମୂର୍ତ୍ତି ଅଭୟ ବରଦା ।।

ଆର ନାନା ଶିବଲିଙ୍ଗ ଆଚେନ ତଥାୟ ।
ତଥାକାର ପଣ୍ଡାଗନ ତାହାଇ ଦେଖାୟ ।।

ଶୁନିୟାଛି ଶିବରାତ୍ରି ବ୍ରତେର ସମୟ ।
ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର ହଲେ ଲିଙ୍ଗ ଦରଶନ ହୟ ।।

ଇହାରେ ଦେଖିଲେ ପାୟ ସକଲେ ସନ୍ତୋଷ ।
ବାଲୁକାର ପଥେ ଯେତେ ହୟ ଏକ କ୍ରୋଶ ।।

ଏ ଅବଧି ଶଙ୍ଖ ଅଗ୍ରଭାଗ ତଥା ।
ବିଲ୍ୱେଶ୍ୱର ଶିବଲିଙ୍ଗ ବିରାଜେନ ଯଥା ।।

ପଶ୍ଚିମ ଅବଧି ପୂର୍ବ ଦୁଇ ଶିବ ସୀମା ।
ବେଦ ପୁରାଣେତେ ଶୁନି ଅପାର ମହିମା ।।

ଶଙ୍ଖ ମଧ୍ୟସ୍ଥାନେ ଲିଙ୍ଗ ନୀଳକଣ୍ଠ ନାମ ।
ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିବେ ତାଁରେ କରିବେ ପ୍ରଣାମ ।।

ଶଙ୍ଖର ଉଦର ଭାଗ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ ବଲେ ।
ତାର ଦୁଇ କ୍ରୋଶ ମଗ୍ନ ସମୁଦ୍ରେର ଜଲେ ॥

ଏଇ ହେତୁ ତୀର୍ଥରାଜ ହଲେନ ଜଲଧି ।
ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର ସ୍ପର୍ଶ ତା'ର ହଲ ଯଦବଧି ॥

ଏଇସ୍ଥାନେ ଚାରିରାଜ ବେଦେର ଲିଖନ ।
ବିଶେଷ ତାହାର କହି ଶୁନ ସର୍ବଜନ ॥

ଦେବରାଜ ଜଗନ୍ନାଥ ଅତି ଦୟାମୟ ।
ତାଁର ମୁଖ ଦରଶନେ ସବେ ମୁକ୍ତ ହୟ ॥

ଅକ୍ଷୟ ବଟେରେ ବୃକ୍ଷରାଜ କହା ଯାୟ ।
ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ପାପନାଶେ ଯାଁହାର ଛାୟାୟ ॥

ତୀର୍ଥରାଜ ଜଲନିଧି ଶୁନ ମହାଜନ ।
ସ୍ନାନେ ମୁକ୍ତ ହୟ ଲୋକ ବେଦେର ବଚନ ॥

କ୍ଷେତ୍ରରାଜ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ନିକେତନ ।
ଇହାତେ ମରିଲେ ମୁକ୍ତି ହୟ ସେଇକ୍ଷନ ॥

ଅଷ୍ଟ ମହାଦେବ ଏଇ ପୁରୀ ରକ୍ଷାକାରୀ ।
ନାମ ଧାମ କହି ଶୁନ ବୁଝଇ ବିଚାରି ॥

ଆଦ୍ୟ ମାର୍କଣ୍ଡେୟେଶ୍ୱର ଶଙ୍ଖେର ଉତ୍ତର ।
ଦକ୍ଷିନ ପ୍ରଦେଶେ ଶିବ ନାମେ ଯଜ୍ଞେଶ୍ୱର ॥

ନୀଲକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ପୂର୍ବ ଦିଗେତେ ସ୍ଥାପିତ ।
ଏଦିଗେ ଆର ବିଲ୍ୱେଶ୍ୱର ବିରାଜିତ ॥

ପଶ୍ଚିମ ପ୍ରଦେଶବର୍ତ୍ତୀ କପାଲମୋଚନ ।
କ୍ଷେତ୍ରପାଲ ନାମେ ଖ୍ୟାତ ମଧ୍ୟେ ସେଇ ଜନ ॥

ବଟମୂଲେ ବଟେଶ୍ୱର ମହା ଘୋରତର ।
ଈଶାନ କୋଣେତେ ଈଶାନେଶ୍ୱର ବର ॥

ଏଇ ସବ ଲିଙ୍ଗ ଯେଇ ଦରଶନ କରେ ।
ଦଶ ଅଶ୍ୱମେଧ ଫଲ କରିଲ ସେ କରେ ॥

ଆର ଅଷ୍ଟଚଣ୍ଡୀ ତାଁରା ଭବେର ଭାବିକା ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଂଶ ସମୁଦ୍‌ଭୂତା ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ପାଳିକା ॥

ସେ ସକଳ ନାମ ଏବେ କରିବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ।
ବୁଝିବା ଭକତ ସବ ସାଧୁ ସଦାଶୟ ॥

ଅକ୍ଷୟ ବଟେର ମୂଳେ ଦେବୀ ଶ୍ରୀମଙ୍ଗଳା ।
ପ୍ରଭୁର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗେ ଆଛେନ ବିମଳା ॥

ତନ୍ତ୍ରମତେ ଅଷ୍ଟପୀଠ ଇନି ସତୀ ଅଙ୍ଗ ।
ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ପାଳିକା ନାମ ପୁରାଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ॥

ଏ ଶଙ୍ଖେର ପୃଷ୍ଠ ଦେଶେ ସଦା ସୁଶୋଭିତା ।
ସର୍ବମଙ୍ଗଳା ଦେବୀ ଗୀର୍ବ୍ବାଣ ବନ୍ଦିତା ॥

ତାଁହାର ଉତ୍ତର ଭାଗେ ଆଛେ ସୁପ୍ରକାଶ ।
ଅର୍ଦ୍ଧାଶନୀ ନାମେ ଭଗବତୀର ଆବାସ ॥

ସେଖାନେ ଅଠାରନାଲା ଘାଟେର ନିକଟ ।
ଅଲମ୍ବା ଦେବୀର ଧାମ ନାଶେନ ସଂକଟ ॥

ଶଙ୍ଖେର ଦକ୍ଷିନଭାଗ ଦକ୍ଷିଣ କାଳିକା ।
ପୂର୍ବଦିଗେ ବିରାଜିତା ଦେବୀ ମରୀଚିକା ॥

ଶଙ୍ଖେର ପଶ୍ଚିମ ପାର୍ଶ୍ୱେ ହରଚଣ୍ଡୀ ନାମ ।
ଏହି ଚତୁଃସୀମା ଶଙ୍ଖ ଅପବର୍ଗ ଧାମ ॥

ଏଇ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ଭଗବତୀର ପ୍ରତିମା ।
କୈବଲ୍ୟ ବିଧାନ କର୍ତ୍ତ୍ରୀ ନାହିଁ ଗୁନ ସୀମା ॥

ନିଜ ନିଜ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର କରିୟା ଧାରନ ।
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପୁରୀ କରେନ ପାଳନ ॥

ଏ ସବ ଦେବୀର ମୂର୍ତ୍ତି କରିଲେ ଦର୍ଶନ ।
ଦଶ ଅଶ୍ୱମେଧ ତାର କରଗତ ହନ ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ଅତି ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଚୀର ବେଷ୍ଟିତ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଜଗନ୍ନାଥ ଯାତେ ବିରାଜିତ ॥

ସିଂହଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରିଭାବେ ପତିତପାବନ ।
ଦେଖେ ଶୁନେ ବୁଝି ଚିତ୍ର ପୁତ୍ତଳିକା ହନ ॥

ପରେ କାଶୀ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ଶିବଲିଙ୍ଗ ସାର ।
ଅଜ୍ଞାନ ନାଥେର ଲିଙ୍ଗ ମହିମା ଅପାର ॥

ମଣିମୟ ଚକ୍ର ନାରାୟଣେର ବସତି ।
ଶିଳାମୟ ବଟକୃଷ୍ଣ ଭଣ୍ଡ ଗନପତି ॥

ଅକୃତ୍ରିମ ଦିନମଣି ଦେବେର ପ୍ରତିମା ।
କ୍ଷେତ୍ର ଅଧିଷ୍ଠାତା ତିନି ଅନନ୍ତ ମହିମା ॥

ଇହାଁରା ସେ ସିଂହଦ୍ୱାରେ କରେନ ନିବାସ ।
ଦୃଷ୍ଟିମାତ୍ରେ ଭକତେର ପାପ ହୟ ନାଶ ॥

ତଥାୟ ଅକ୍ଷୟ ବଟ ନାମେ ଏକ ବୃକ୍ଷ ।
ଆଶ୍ରିତ ଜନେର ପାପରାଶି ନାଶେ ଦକ୍ଷ ॥

ତାହାର ଛାୟାୟ ଯେବା କ୍ଷନକାଲ ରୟ ।
ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା କଲୁଷ ତଖନି ନାଶ ହୟ ॥

ଆର ଆଜି ନୃସିଂହ ରୂପେତେ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ।
ଯାହାର ନାମେତେ କ୍ଷେତ୍ର ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ॥

ଫଲତ ନୃସିଂହ କ୍ଷେତ୍ର ଲୋକେ ଏଇ କୟ ।
ନୃସିଂହ ନିବାସ ହେତୁ ଜାନିହ ନିଶ୍ଚୟ ॥

ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ଆର ସରସ୍ୱତୀ ମୂର୍ତ୍ତି ।
ଏକଇ ମନ୍ଦିରେ ତାଁରା ସଦା ପାନସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ॥

ସେଇ ସ୍ଥାନେ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଚମତ୍କାର ।
ଯାହା ଦୃଷ୍ଟେ କଷ୍ଟ ନଷ୍ଟ ହୟ ଅନିବାର ॥

ଅପର ଉତ୍ତର ଦ୍ୱାରେ ଦେଖ ନିବାସିନୀ ।
ନାମେତେ ଉତ୍ତରାୟନ ମହେଶମୋହିନୀ ॥

ଆର ଆର ଅନେକ ପ୍ରତିମା ଦେବତାର ।
ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ଥାପିତ କିନ୍ତୁ ଅପୂର୍ବ ଆକାର ॥

ତତ୍‌ପରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ସୁଚାରୁ ଗଠନ ।
ଯାହା ନିରେଖିଲେ ହୟ ସଫଲ ନୟନ ॥

ହେନ ବୁଝି ଶିଳ୍ପୀ ତାର ହଇୟାଛେ ସାର ।
ଯାହା ଦେଖେ ଯାତ୍ରୀଗନ କାଙ୍ଗାଲୀ ଅତୁର ॥

× × ×

ଆନନ୍ଦ ସଲିଳେ ଭାସେ ଦୁଃଖ କରେ ଦୂର ।।

ତାର ଅଗ୍ରତେ ନାଟ ମନ୍ଦିରର ଶୋଭା ।
ସୁରାସୁର ମନୁ ଜଗତେର ମନୋଲୋଭା ।।

ତଦଗ୍ରେ ବିରାଜେ ଜଗମୋହନ ମୋହନ ।
ମଣିର ନିକଟେ ଯେନ କାଞ୍ଚନ ଶୋଭନ ।।

ତାହାର ସମୀପେ ଭୋଗମନ୍ଦିର ମନ୍ଦିର ।
ସେଇ ସ୍ଥାନେ ଭୋଗ ହୟ କମଲା ପତିର ।।

ରନ୍ଧନେର ଶାଲା ପରେ ଆଛେୟ ବିଶାଲ ।
ସୁଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିତେ କିନ୍ତୁ ଖଡେ ଢ଼ାଁକା ଚାଲ ।।

ସେ ଭୋଗ ମନ୍ଦିରାବଧି ସିଂହର ବରଜ ।
ବାଇଶଟା ସିଡ଼ିତେ ଗାନ୍ଥା ଯେତେ ଅତି ସୋଜ ।।

ଏ ସକଲ ପ୍ରଥମ ପ୍ରାଚୀର ସୁବେଷ୍ଟିତ ।
ଦ୍ୱିତୀୟ ବେଷ୍ଟନେ ଯାହା ଶୁନହ ନିଶ୍ଚିତ ।।

କୌଲିଛତ୍ର ସ୍ନାନମଞ୍ଚ ଅପୂର୍ବ ଆରାମ ।
ଭୁବନେ ବିଦିତ ସବେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ନାମ ।।

ମଞ୍ଚ ମଣ୍ଡପ ନାମେ ଆର ଏକ ସ୍ଥାନ ।
ଯେଖାନେ ବିଭୁର ହୟ ଭୋଗେର ବିଧାନ ।।

ଦ୍ୱିତୀୟ ବେଷ୍ଟନ ମଧ୍ୟେ ପାକଶାଲା ହୟ ।
ଉଭୟ ବାହିରେ ଦୋଲ ମଞ୍ଚ ମଣିମୟ ।।

ଯାହାତେ ଦୋଲେନ ଦୋଲ୍ ଗୋବିନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ ।
ଭକତ ଜନେର ପ୍ରତି କରି ଅନୁଗ୍ରହ ।।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆର ସରସ୍ୱତୀ ଦକ୍ଷ ବାମ ଭାଗେ ।
ଅଷ୍ଟ ଧାତୁମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଶୋଭେ ଅନୁରାଗେ ।।

ଜଗନ୍ନାଥେର ଦୋଲ ତାହେ ନାହିଁ ହୟ ।
ତାହାର କାରନ ପରେ କହିବ ନିଶ୍ଚୟ ।।

ଏକ୍ଷଣେ ଦକ୍ଷିନ ପାର୍ଶ୍ୱେ କହିବ ବିସ୍ତାର ।
ପୁରୀ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ ନିର୍ବାନ ଆଗାର ।।

ତାହାର ପଶ୍ଚିମ ସୀମା କରିୟା ଆବାସ ।
ହରଚଣ୍ଡୀ ଚଣ୍ଡରୂପା ଭସ୍ମର ପ୍ରକାଶ ।।

ଏ ଅବଧି ପୂର୍ବଦିଗେ ଶତଧନୁ ସ୍ଥାନ ।
ଫଳିତ ସେ ଚାରିଶତ ହସ୍ତ ପରିମାନ ।।

ତାହାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାବେ ଦକ୍ଷିନ କାଳିକା ।
ବିରାଜେନ କଳିକାଲ ଭୟ ବିନାଶିକା ।।

ଉତ୍ତରେ ଅକ୍ଷୟବଟ ଦକ୍ଷିନେ ଜଲଧି ।
ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱର ଏଇ ହଇଲ ଅବଧି ।।

ଏଇ ଚତୁଃସୀମା ପରିଛିନ୍ନ ଯେଇ ପୁରୀ ।
ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥ ପୁଣ୍ୟଧାମ ସର୍ବେର ଉପରି ।।

ଦେହତ୍ୟାଗେ ଅପବର୍ଗ ନିଃସନ୍ଦିଗ୍ଧେ ହୟ ।
ସ୍ନାନ ଦାନ ଜପ ହୋମ ଫଲେନ ଅକ୍ଷୟ ।।

ତନ୍ମଧ୍ୟେ ଅନ୍ତର୍ବେଦି ଅତୀବ ପ୍ରଶସ୍ତ ।
ତତ୍ ପରିସର ଶୁନ ଏକଶତ ହସ୍ତ ।।

ତାହାର ପଶ୍ଚିମ ସୀମା ଧରି କରି ବାସ ।
ମତ୍ସ୍ୟ ମାଧବ ହରି ପରମ ବିଘ୍ନନାଶ ।।

ପୂର୍ବ ସୀମା କରି ଶ୍ୱେତମାଧବ ବସତି ।
କିବା ଶୋଭା ମନଲୋଭା ଅପୂର୍ବ ମୂରତି ।।

ତନ୍ମଧ୍ୟେ ଆଛେ ମୁକ୍ତିଶିଲା ଏକ ଶିଲା ।
କ୍ଷେତ୍ର ପୁରୀ ସବୁର୍ଣ୍ଣେର ବୁଝି କଷ୍ଟିଶିଲା ।।

ଅନ୍ତର୍ବେଦି ମଧ୍ୟେ ଆଛେ ଅତି ମନୋହର ।
ଶ୍ୱେତଗଙ୍ଗା ଭୁବନ ବିଖ୍ୟାତ ସରୋବର ।।

ପ୍ରସାଦ ସେବନେ ଯଦି ଅପରାଧ ହୟ ।
କରିଲେ ତଦ୍‌ଜଲେ ସ୍ନାନ ପାପ ହୟ କ୍ଷୟ ।।

ଶ୍ୱେତରାଜ କୀର୍ତ୍ତି ହେତୁ ଶ୍ୱେତଗଙ୍ଗା ନାମ ।
ସେବକ ଜନେର ସିଦ୍ଧ ହୟ ମନସ୍କାମ ।।

ଅଥ ପଞ୍ଚତୀର୍ଥ ବିଧାନ

ପଞ୍ଚତୀର୍ଥ ବିଧାନକର୍ତ୍ତା ପ୍ରଥମତ ଆଦ୍ୟ ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ହ୍ରଦେ ସ୍ନାନତର୍ପନ ସମାପନ କରିୟା ଏ ହ୍ରଦେରେ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ମାର୍କଣ୍ଡେୟଶ୍ୱର ନାମକ ଶିବଲିଙ୍ଗ ଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ଏ ତୀର୍ଥ ପରିକ୍ରମ କରିବେନ । ପରେ ତଥା ହଇତେ ମୌନାବଲମ୍ବନେ ଆଗମନ କରିୟା ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଚାରିବାର ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରିବେନ । ବଟମୂଲେ ଜଗନ୍ନାଥେର ପଞ୍ଚୋପଚାରେ ପୂଜା କରିବେନ, ତଦନନ୍ତର ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ବଳଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶନ ଓ ପୂଜନ ଅପର ଜଗନ୍ନାଥ ନିକଟେ ସମୁଦ୍ର ସ୍ନାନେର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବେନ । ପରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ହଇତେ ମୌନ ହଇୟା ସମୁଦ୍ରତୀରେ ଗମନ କରତ ପଥି ମଧ୍ୟେ ଉଗ୍ରସେନ ନାମକ ଏକ ମୂର୍ତ୍ତି ଯିନି ପ୍ରଭୁର ପାରିଷଦ ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ ଜନେର ଯଦି ପାପ ଜନ୍ମେ ତାହାର ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରେନ ତାଁହାର ସ୍ଥାନେ ସମୁଦ୍ର ସ୍ନାନେର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବେନ । ଅନନ୍ତର ତନ୍ନିକଟେ ହନୁମାନେର ଏକ ମୂର୍ତ୍ତି ଆଛେନ । ତାଁହାର ମନ୍ଦିର ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବକ ସମୁଦ୍ରତୀରେ ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରେ ଗମନ କରିବେନ । ଯେ ସ୍ଥାନେ ବ୍ରହ୍ମା ସ୍ୱର୍ଗ ହଇତେ ଆସିୟା ପ୍ରଥମତ ରଥ ହଇତେ ଅବରୋହଣ କରେନ । ତଥାୟ ଯେ ସ୍ୱର୍ଗ ସୋପାନ ଛିଲ ତାହା ଏକ୍ଷଣେ ଲୁପ୍ତ ହଇୟାଛେ । ତାହାର ଚିହ୍ନ ନିମିତ୍ତ ଏକଟା ପ୍ରସ୍ତରମୟ ସ୍ତମ୍ଭ ଆଛେ; ତାହାକେ ପ୍ରଦକ୍ଷିନ କରିବେନ । ପରନ୍ତୁ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟେ କୃତ୍ୟା ରାକ୍ଷସୀ ଆଛେନ ଯିନି ପିପ୍ପଲାଦ ହଇତେ ଉତ୍ପନ୍ନା ଇବ ଏକ୍ଷନେ ତାହାର ଦର୍ଶନ ହୟନା । କିନ୍ତୁ ତଦୁଦ୍ଦେଶେ ମନ୍ତ୍ରପୂତ କରିୟା ଏକ ଖାନି ପ୍ରସ୍ତର ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟେ ନିକ୍ଷେପ କରିତେ ହୟ । ତାହା ନା କରିଲେ ଏ ରାକ୍ଷସୀ ସମୁଦ୍ର ସ୍ନାନ ଜନା ପୁଣ୍ୟ ହରଣ କରେନ । ପରେ ସମୁଦ୍ରତୀରେ ସୁଦର୍ଶନେର ପୂଜା କରିୟା ଅଷ୍ଟ ଜଲପଦ୍ମ ନିର୍ମାଣ କରିବେନ । ଅନନ୍ତର ସମୁଦ୍ର ସ୍ନାନ ସଂକଳ୍ପ କରିୟା ସ୍ନାନ କରତ ପୂଜା ତର୍ପଣ ନାରାୟଣ ପୂଜା ଇତ୍ୟାଦି କର୍ମ ସମାପନାନ୍ତେ ପୁନର୍ବାର ସ୍ନାନ ପରେ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ସରୋବର ସ୍ନାନ । ଏ ସରୋବରେ ଗମନ ସମୟେ ପଥି ମଧ୍ୟେ ନାରଦ ସ୍ଥାପିତ ଏକ ନୃସିଂହ ମୂର୍ତ୍ତି ଆଛେନ, ତାହାର ନିକଟେ ଏ ସରୋବର ସ୍ନାନେର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବେନ । ଅନନ୍ତର ସ୍ନାନ, ତର୍ପଣ, ପୂଜା ଶେଷେ ନୀଲକଣ୍ଠ ଦୃଷ୍ଟି କରିୟା ପୁନର୍ବାର ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ କରିବେନ । ଏଇ ସକଲ କର୍ମେର ନାମ ପଞ୍ଚତୀର୍ଥ । କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଚତୀର୍ଥେର ପ୍ରଧାନ ପାଞ୍ଚ କର୍ମ ଏଇ ଯେ ଆଦ୍ୟ ମାର୍କେଣ୍ଡେୟ ହ୍ରଦେ ସ୍ନାନ, ଜଗନ୍ନାଥ ଏବଂ ବଳଦେବ ଦର୍ଶନ, ସମୁଦ୍ର ସ୍ନାନ, ଆର ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ସରୋବରେ ସ୍ନାନ ।

ଅଥ ଚକ୍ରତୀର୍ଥ
ତ୍ରିପଦୀ

ଏହି ପୁରୀ ମଧ୍ୟପାତି   ଚକ୍ରତୀର୍ଥ ନାମେ ଖ୍ୟାତି
ତୀର୍ଥ ଏକ ଆଛେନ ପ୍ରଧାନ ।
ଲବନ ଜଳଧି ତୀରେ   ସଦା କଲ୍ଲୋଳିତ ନୀରେ
ପାପଚକ୍ର ବକ୍ର ଭବ ପାନ ।।

ଯଥାୟ ପ୍ରଥମେ ହରି   ଦାରୁମୟ ମୂର୍ତ୍ତିଧରି
ଅବତରି ହରିବାରେ ପାପ ।
ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ନୃପବର   ପୁଣ୍ୟତର କଲେବର
ଯାହା ଦେଖେ ତ୍ୟଜିଲେନ ତାପ ।।

ମନେ ମନେ ମହା କଷ୍ଟ   ନୃପତିର ଛିଲ ସ୍ପଷ୍ଟ
ନା ହେରିୟା ସେ ନୀଲମାଧବ ।
ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ମୂର୍ତ୍ତିପେୟେ   ମହା ଆନନ୍ଦିତ ହୟେ
ସ୍ଥାପିଲେନ ଏ ମୂର୍ତ୍ତି ବୈଭବ ।।

ପ୍ରଥମେ ଆନିୟା ଚାରୁ   ରାଖିଲେନ ଯଥା ଦାରୁ
ତାହାକେ ଗୁଣ୍ଡିଚା ବାଟୀ କୟ ।
ସେ ବାଟୀର ଗୁନଗ୍ରାମ   କହିବ କି ମୁକ୍ତିଧାମ
ଯାହାତେ ଅଶେଷ ଯଜ୍ଞ ହୟ ।।

ରଥେ ରଥଯାତ୍ରା କରି   ଅଦ୍ୟାପି ସ୍ମରିୟା ହରି
ତଥାୟ ଥାକେନ ସାତଦିନ ।
ଭୋଗ ଅନୁରାଗ ସେବା   ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରେ ହୟ ଯେ ବା
ନାହୟ ତଥାୟ ତାହା ହୀନ ।।

ପଥି ମଧ୍ୟେ କଦାଚିତ   ହୟ ତାହା ବିପରୀତ
ଦୁ ଦିନ ବା ତିନି ଦିନ ଯାୟ ।
ହଇବାରେ ଅନ୍ନଭୋଗ   ନାହି ହୟ ସେ ସୁଯୋଗ
ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ମିଠାଇ ମାତ୍ର ତାୟ ।।

ଅନ୍ୟ ଦିନେ ସିଂହାସନେ   ନାନା ଭୋଗ ଅନୁକ୍ଷଣେ
ବହୁବିଧ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଓଜନ ।
ଯେ ପ୍ରସାଦେ ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ   ନିବାରୟେ କ୍ଷୁଧା ଦୁଃଖ
ଆରୋ କରେ ପୁଣ୍ୟ ଉପାର୍ଜନ ।।

ଚତୁଷ୍ପଦୀ

ଶଙ୍ଖମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟମାନ   ଫଳେ ନାଭିକୁଣ୍ଡ ସ୍ଥାନ
ବିରାଜେନ ଭଗବାନ   ବଟବୃକ୍ଷାକାରେ ।
ତଥାୟ ରୋହିନୀ କୁଣ୍ଡ   ଦେଖିଲେ ପାପେର ମୁଣ୍ଡ
ଖଣ୍ଡ ହୟ କରି ଶୁଣ୍ଡ   ଯେନ ଅସି ଧାରେ ॥

ଶ୍ରୀ ଗରୁଡ଼ ସ୍ତମ୍ଭ ନାମ   ଆଛେ ଏକ ପୁଣ୍ୟ ଧାମ
ଦୃଷ୍ଟେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନସ୍କାମ   ସେଇ ଜଗମୋହନେ ।
ତଥାୟ ଚିତ୍ରିତ ମୂର୍ତ୍ତି   ବ୍ରହ୍ମା ଆର ଗଜକୃତ୍ତି
ନିରନ୍ତର ହୟ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି   ପାପ ନାଶ କାରନେ ॥

ହରିର ଚରିତ୍ର କିବା   ସ୍ମରିଲେ ସିହରେ ଗ୍ରୀବା
ବଚନେ ବର୍ଣ୍ଣିବ କିବା   ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବେଦେକୟ ।
ଅଖଣ୍ଡ ପାପେର ଦଣ୍ଡ   କରିବାରେ ମହାଚଣ୍ଡ
ହଇଲେନ ଚତୁଷ୍‌ଖଣ୍ଡ   ଚତୁର୍ବିଧ ବେଦମୟ ॥

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ସାମ   ଋକ୍ ରୂପ ବଲରାମ
ସୁଭଦ୍ରା ଯଦୁର ନାମ   ଅଥର୍ବ ଶ୍ରୀ ସୁଦର୍ଶନ ।
ସୁଦର୍ଶନ ମହାମତି   ଚକ୍ର ଆଖି ସ୍ତମ୍ଭାକୃତି
ଦୁଇ ରୂପେ ଅବସ୍ଥିତି   କ୍ଷେତ୍ରେ ସନାତନ ॥

ମନ୍ଦିରେର ଅଗ୍ରଦେଶେ   ଚକ୍ରରୂପ ଚାରୁବେଶେ
ବିରାଜୟେ ସବିଶେଷେ   ସ୍ତମ୍ଭାକୃତି ମନ୍ଦିରେ ।
ଦୂର ହତେ ଚକ୍ରବର   ଦେଖି ସବେ ଶୀଘ୍ରତର
ପୂଜା କରେ ନରବର   ଭୋଗ ଦେୟ ସୁସ୍ଥିରେ ॥

ଶ୍ରୀ ନାଟ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର   ଲେପ୍ ମୂର୍ତ୍ତି କରି ସାର
ଶୋଭା କରେ ଜୟ ଆର   ବିଜୟ ସେ ଦ୍ୱାରୀ ହନ ।
ଏ ଦୁୟେର ଆଗେ ଭାଗେ   ପୂଜା କରି ଅନୁରାଗେ
ପରେ ପୁରୀ ଯୋଗେ ଯାଗେ   ପ୍ରବେଶିବେ ଯାତ୍ରିଗନ ॥

ଅଥ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି

ମଦନମୋହନ, ରାମକୃଷ୍ଣ, ନୃସିଂହ, ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୂର୍ତ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନିର୍ମିତ ରାମକୃଷ୍ଣ ଏହି ପଞ୍ଚ ବିଗ୍ରହ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବେର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । ଅପର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମିତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ରୌପ୍ୟ ନିର୍ମିତ ଭୂଦେବୀ ଏଇ ଦୁଇ ସୁଭଦ୍ରାର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ଇହାଁର ଦିଗକେ ସ୍ଥାପନ କରିୟା ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ରାଜା ବର ପ୍ରାର୍ଥନା କରେନ ତାହାତେ ଏଇ ବର ପ୍ରଦାନ ହୟ ।

ଅଥ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ପ୍ରତି ବରଦାନ

ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ପ୍ରସନ୍ନୋଽହଂ ଭକ୍ତ୍ୟା ନିଷ୍କାମ କର୍ମଭିଃ,
ତ୍ୱଦନ୍ୟୋଽଦୃଶୀ ସଂପନ୍ନ କେନାପ୍ୟପ ବର୍ଜିତ ।
ବରଂ ଦଦାମି ତେ ଭୂପମୟି ଭକ୍ତିଃ ସ୍ଥିରାସ୍ତୁତେ,
ଉତ୍ସୃଜ୍ୟ ବିତ୍ତକୋଟୀଂ ତୁ ଯନ୍ମମାତ୍ର ତ୍ୱୟା କୃତଂ ।।

ଭଙ୍ଗେଽପ୍ୟେ ତସ୍ୟ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାନଂ ନ ତ୍ୟଜ୍ୟତେ ମୟା
କାଲାନ୍ତରେଽପି ଯୋଽପ୍ୟନ୍ୟଃ ପ୍ରାସାଦଂ କାରୟିଷ୍ୟତି,
ତବୈବ କୀର୍ତ୍ତିଃ ସାନୂନଂ ତ୍ୱତ୍ ପ୍ରୀତ୍ୟା ହ୍ୟତ୍ର ମେ ସ୍ଥିତିଃ ।।

ସତ୍ୟଂ ସତ୍ୟଂ ପୁନଃ ସତ୍ୟଂ ସତ୍ୟମେବ ବ୍ରବୀମି ତେ,
ପ୍ରାସାଦ ଭଙ୍ଗେ ତତ୍ସ୍ଥାନଂ ନ ତ୍ୟଜାମି କଦାଚନ ।
ଅନେକ ଘଟୁ ବପୁଷା ସ୍ଥାସ୍ୟାମ୍ୟତ୍ର ପରାର୍ଦ୍ଧକଂ,
ଦ୍ୱିତୀୟଂ ପଦ୍ମଯୋନେସ୍ତୁ ଯାବତ୍ ପରିସମାପ୍ୟତେ ଇତି ।।

ଅର୍ଥାତ୍ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନେର ପ୍ରତି ଭଗବାନ କହିତେଛେନ ଯେ, ହେ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ତୋମାର ଭକ୍ତି ଓ ନିଷ୍କାମ କର୍ମଦ୍ୱାରା ଆମି ପ୍ରସନ୍ନ ହଇୟାଛି । ତୋମା ବିନା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଈଦୃଶ ସୌଭାଗ୍ୟ ହୟନା । ତୋମାକେ ଏଇ ବର ପ୍ରଦାନ କରି ଯେ ଆମାତେ ତୋମାରା ସୁସ୍ଥିରା ଭକ୍ତି ଥାକୁବ, ଆର ତୁମି କୋଟି ସଂଖ୍ୟକ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ କରିୟା ଯେ ମନ୍ଦିରାଦି ନିର୍ମାନ କରିୟାଛ, ତାହାର ବିନାଶେ ଓ ଆମି ଏ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବନା ଏବଂ କାଲାନ୍ତରେ ଅନ୍ୟ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ ପ୍ରାସାଦ ନିର୍ମାଣ କରିବେନ, ତାହାଓ ତୋମାର କୀର୍ତ୍ତି । ଅତଏବ, ତ୍ରିସତ୍ୟ କରିୟା ସତ୍ୟ କହିତେଛି ଯେ, ଏଇ ପ୍ରାସାଦ ପ୍ରଭୃତି ଭଗ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ ସ୍ଥାନେ ଥାକିବ । ଇତି ।

ଅଥ ଦ୍ୱାଦଶ ଯାତ୍ରା ପ୍ରକରନ

ଜ୍ୟୈଷ୍ଠୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାତେ ସ୍ନାନ ଯାତ୍ରା, ଆଷାଢ଼ୀୟ ଦ୍ୱିତୀୟାୟେ ରଥଯାତ୍ରା ଏବଂ ଶୁକ୍ଳୈକାଦଶୀତେ ଶୟନ ଯାତ୍ରା । ଶ୍ରାବଣ ମାସେ ଅର୍ଥାତ୍ କର୍କଟ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନେ ଦକ୍ଷିନାୟନ ବନ୍ଦାପନା ଯାତ୍ରା, ଭାଦ୍ର ମାସୀୟ ଶୁକ୍ଳୈକାଦଶୀତେ ପାର୍ଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯାତ୍ରା । କାର୍ତ୍ତିକୀୟ ଶୁକ୍ଳୈକାଦଶୀତେ ଉତ୍ଥାପନ ଯାତ୍ରା । ମାର୍ଗଶୀର୍ଷ ମାସେ ଶୁକ୍ଳ ଷଷ୍ଠୀତେ ପ୍ରାବର୍ତ୍ତନ ଷଷ୍ଠୀ ଯାତ୍ରା ଅର୍ଥାତ୍ ବସ୍ତ୍ରାବୃତ ହନ୍ । ପୌଷୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାୟ ରାଧାଭିଷେକ ଯାତ୍ରା । ମକର ମାସେ ମକର ଚୌରାଶୀବେଷ୍ଟନ ଯାତ୍ରା । ଅର୍ଥାତ୍ ଚୌରାଶୀ ବାର ପ୍ରଦକ୍ଷିନ କରିତେ ହୟ ଏବଂ ଚୌରାଶୀ ଭୋଗ ହୟ । ଫଲ୍‌ଗୁନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାସୀ ତେ ଦୋଲଯାତ୍ରା । ଚୈତ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀତେ ଦମନାଚୌର୍ଯ୍ୟ ଯାତ୍ରା । ଅର୍ଥାତ୍ ଦମନ ନାମେ ଅସୁର ଛିଲ, ଏ ତିଥିତେ ତାହାକେ ବଧ କରିୟା ଛିଲେନ । ପରେ ଦମନ ନାମେ ଏକ ପୁଷ୍ପ ହୟା ତାହାଇ ଚୁରି କରେନ । ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳ ତୃତୀୟାୟ ଚନ୍ଦନ ଯାତ୍ରା- ଏଇ ଦ୍ୱାଦଶ ଅପର ଏଇ ମାସୀୟ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ ମତେ ନୀଳାଦ୍ରି ମହୋଦୟ ନାମକ ଏକ ଉପଯାତ୍ରା ।

ଅଥ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କଳ୍ପିତ ଭୋଗ

ପାଞ୍ଚ ଅବକାଶ- ଏଇ ପାଞ୍ଚ ଅବକାଶେ ପଞ୍ଚ ପ୍ରକାର ଭୋଗ ହୟ। ତଦ୍‌ବିଶେଷଃ ପ୍ରାତଃକାଳେ ବଲ୍ଲଭ ଭୋଗ ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଡ଼କୀ, ଦଧି, ଆମ୍ର, ଗୋପାଳବଲ୍ଲଭ କୋରା ଏବଂ ଦୁଗ୍ଧପୁରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ସରଭଜା ଇତ୍ୟାଦିଦ୍ୱାରା ଭୋଗ ହୟ।

ଏଇ ବଲ୍ଲଭ ଭୋଗାନନ୍ତର ଖିଚଡ଼ୀ ଧୂପ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଥାଳିତେ ଖିଚଡ଼ୀ ଓ ଆର ଆର ପାତ୍ରେ ଅନ୍ନାଦି ନାନା ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଓୟା ଯାୟ।

ତତ୍‌ପରେ ଦୁଇ ପ୍ରହର ସମୟେ ଧୂପ, ଅର୍ଥାତ୍ ଶାଲୀନ୍ନ ମୁଦ୍ଗ ଏଇ ପ୍ରଧାନ, ଆର ଆର ନାନାପ୍ରକାର ଦ୍ରବ୍ୟ ଆଛେ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଧୂପ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଧିପକାଳ ଅନ୍ନେତେ ଜୀରା, ଆଦା, ନେବୁରସ ଆର ଦଧି ମିଶ୍ରିତ କରିୟା ଦେୟ ଏବଂ ତତ୍ ସଙ୍ଗେ ଆର ଆର ଦ୍ରବ୍ୟ ଆଛେ।

ରାତ୍ରିତେ ବଡ଼ ଶୃଙ୍ଗାର ଧୂପ, ଅର୍ଥାତ୍ ନାନାବିଧ ପୁଷ୍ପେର ମାଲା ଦିୟା ବେଶ କରେ, ପରେ ସରପୁରୀ ଏବଂ ନାନାପ୍ରକାର ପିଷ୍ଟକ ଭୋଗ ଦେଓୟା ଯାୟ କେବଲ ଅନ୍ନ ନୟଲ, ଏଇ ଭୋଗ ରତ୍ନବେଦୀର ନିକଟେ ନିବେଦିତ ହୟ ଏବଂ ପଞ୍ଚବିଧ ଭୋଗକେ ରାଜଭୋଗ କହେ ଏବଂ କୋଟ ଭୋଗଓ ବଲା ଯାୟ। ଏ କୋଟ ଭୋଗେର ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଶାନ୍ତିପୁରେର ଅଦୈତ ବଂଶ ଗୋସ୍ୱାମି ସନ୍ତାନେର ଜିମ୍ମାୟ ଥାକେ। ଏଇ ପଞ୍ଚପ୍ରକାର ଭୋଗ ବ୍ୟତୀତ ଶ୍ୱେତ ରାଜାର କଳ୍ପିତ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଭୋଗ ହଇୟା ଥାକେ। ତାହାର ନାମ ଛତ୍ର ଭୋଗ। ତାହାର ବିଶେଷ ଲିଖନ ବାହୁଲ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ତାବତ୍ ଭୋଗ ମନ୍ଦିରେ ନିବେଦିତ ହଇୟା। ଏ ବାଟୀର ମଧ୍ୟେ ବାଇଶ ପୈଠାୟ ଆନନ୍ଦବଜାରେ ବିକ୍ରୟ ହୟ। ଯାତ୍ରୀ ଲୋକେ ଯଦ୍ୟପି କେହ ଭୋଗ ଦିତେ ଚାହେନ, ତବେ ପଣ୍ଡାର ସ୍ଥାନେ ଟାକା ଦିଲେ, ତାହାରା ଦ୍ରବ୍ୟାଦି କ୍ରୟ କରିୟା ସୂପକାର ଅର୍ଥାତ୍ ରସୁଇୟାକେ ଦେୟ। ପରେ ପାକଶାଲାୟ ରନ୍ଧନ ହଇଲେ, ଭୋଗମନ୍ଦିରେ ନିବେଦନ କରିୟା ସେହି ଯାତ୍ରିକେ ଦେଓୟା ଯାୟ। ଅପର ଛାପ୍ପାନ୍ନ ଭୋଗ ନାମକ ଏକ ଭୋଗ ଆଛେ। ତାହା ଅନ୍ନ ଭୋଗ ନହେ, କେବଲ ୫ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଦେଇୟା ଯାୟ, ଏକା ଭୋଗ କେବଲ ଯାତ୍ରୀ ଲୋକେଇ ଦିୟା ଥାକେନ।

ଅଥ ସ୍ନାନଯାତ୍ରା ପ୍ରକରନ

ସ୍ନାନ ଯାତ୍ରାର ବିଶେଷ ଏଇ ଯେ, ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ହଇତେ ଚାରି ମୂର୍ତ୍ତି ବାହିର ହଇୟା ସୁଦର୍ଶନ ଆର ସୁଭଦ୍ରା ମନୁଷ୍ୟେର ସ୍କନ୍ଧଦ୍ୱାରା ମଣ୍ଡପୋପରି ଗମନ କରେନ୍, ଜଗନ୍ନାଥ ଆର ବଲରାମ ମୂର୍ତ୍ତିକାୟ ହାଁଟିୟା ଯାନ ତାହାକେ ଓ ପାଣ୍ଡବ ବିଜୟ ବଲେ । ତଦ୍‌ବିଶେଷ ତାଁହାର ଦିଗରେ କଟିତେ ଡୁରି ବନ୍ଧନ କରିୟା ଟାନିୟା ଲୁଇୟା ଯାୟ ତାହାତେ ବୋଧହୟ ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ କରିତେ କରିତେ ଯାଇତେ ଛେନ । ସ୍ନାନ ମଞ୍ଚେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରିୟା ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ଦେଓୟା ଯାୟ । ଉତ୍ତର ଦ୍ୱାରେ ସର୍ବ ତୀର୍ଥମୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୂପ ନାମକ ଏକଟି ତୀର୍ଥ ଆଛେ । ସ୍ନାନେର ପୂର୍ବଦିନେ ସେଇ କୂପେର ଜଲ ଉତ୍ତୋଲନ କରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମିତ ୧୦୮ କଲସୀ ଜଲ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିୟା ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ମଧ୍ୟେ ତାହାର ଅଧିବାସ ହୟ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କଲସେର ବିନିମୟେ ଏକ୍ଷନେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବାଲୁକାର କଲସୀ ହଇୟା ଥାକେ । ପରଦିନ ଏ ଜଲକେ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାରେ ପୂଜା କରେ । ପରେ ସେଇ ଜଲଦ୍ୱାରା ମୁଦୀରଥ ପ୍ରଥମ ସ୍ନାନ କରୟା । ମୁଦୀରଥ ଅର୍ଥାତ୍ ପଣ୍ଡାବିଶେଷ ଏକ ବଂଶ ଆଛେ, ତାହାର ଦିଗେର ଏକଟି ବାଲକ ଉପନୟନ ହଇଲେ, ଆଠ ବତ୍ସରାବଧି ୧୨ ବତ୍ସର ବୟକ୍ରମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ କର୍ମକ୍ଷମ ଥାକେ । ପ୍ରଥମ, ସେଇ ବାଲକ ସ୍ନାନ କରାଇଲେ, ପଶ୍ଚାତ ତାବତ୍ ପଣ୍ଡାର ମସ୍ତକେ ଜଲଦେନ, ତଦନନ୍ତର ଏଇ ଚାରି ମୂର୍ତ୍ତିକେ ଗନେଶ ବେଶ କରାଯାୟ । ନାନା ପ୍ରକାର ଭୋଗ ହୟ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଏ ବେଶେ ମନ୍ଦିର ଗମନ୍ କରେନ, ସେଇକାଲେ ଭୋଗ ମନ୍ଦିରେର ନିକଟ ଯେନ ବନ୍ଦାପନ ହୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ରଘୁନାଥ ବିଗ୍ରହେର ଅଗ୍ରେ ଆରତ୍ରିକ କରାଯାୟ । ସେଇ ଆରତ୍ରିକ କର୍ମେର ନାମ ଦକ୍ଷିନ ବନ୍ଦାପନ । ଏଇ କାଲେ ଦର୍ଶନେ ମହାପୁଣ୍ୟ, ଇହା ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ । ଅନନ୍ତର ଗରୁଡ ବନ୍ଦାପନ ଅର୍ଥାତ୍ ଗରୁଡ ସ୍ତମ୍ଭେର ସମ୍ମୁଖେ ତାଦୃଶ ପ୍ରକାର ଆରତ୍ରିକ ହୟେ, ତତ୍ ପଶ୍ଚାତ୍ ଚାରିମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରେର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କରେନ୍ । ପରେ ଆର କାହାରୋ ଦର୍ଶନ ହୟନ । ଏକ ପକ୍ଷ ଦର୍ଶନ ନିଷେଧ । ଦୈତା ନାମକ ପଣ୍ଡାରା ଅଙ୍ଗରାଗ କରେ । ପତି ନାମକ ବ୍ରାହ୍ମନେ ସେୟ ଏକପକ୍ଷ ପୂଜା କରେ । ମନ୍ଦିରେର ବାହିରେ ପଟ ଝୁଲାନ ଥାକେ, ତାବତ ଲୋକ ତାହାଇ ଦର୍ଶନ କରେନ । କିନ୍ତୁ ଭୋଗରାଗ ଯେମତ ହଇୟା ଥାକେ, ତାହା ପ୍ରତିଦିନ ସମାନ ହୟ ।

ଅଥ ନବଯୌବନ ଦର୍ଶନ

ନବଯୌବନ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ନାନଯାତ୍ରାର ପରଦିନ ଅବଧି ଏକ ପକ୍ଷ ଅଦର୍ଶନ ଥାକେନ । ଯେହେତୁ ସ୍ନାନ ସମୟେ ଜଲଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେର ବର୍ଣ୍ଣ ଧୌତହୟ, ତତ୍ପରେ ଗନେଶ ବେଶ କରାଇୟା ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟେ ଲଇୟା ଯାୟ, ତଦବଧି ଦ୍ୱାର ରୁଦ୍ଧ ଥାକେ । ଦୈତା ନାମକ ସେବକ ପୁନର୍ବାର ଅଙ୍ଗରାଗ କରେ । କିନ୍ତୁ କିପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୟ ତାହା କେହଇ ଦେଖିତେ ପାୟନା । ଏ ଦିବସ ପ୍ରାତେ ଦ୍ୱାର ଖୁଲିୟା ଦିଲେ, ଯାବତୀୟ ଯାତ୍ରୀ ନବଯୌବନ ଦର୍ଶନେର ଗୋଲ ଯୋଗ ନିବାରଣ ହଇଲେ, ପୂଜାରି ପଣ୍ଡାରା ଆସିୟା ପୂର୍ବାସ୍ୟ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ଦିଗେର ସମ୍ମୁଖେ ଉତ୍ତରାସ୍ୟ ବସିୟା ତିନିଖାନି ରୂପାର ଦର୍ପନ ସମ୍ମୁଖେ ସ୍ଥାପିତ କରତ ତାହା ତେଇ ମହାସ୍ନାନ କରାନ । ଏବଂ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାର ପୂଜା ହୟ । ତତ୍ପରେ ନେତ୍ରୋତ୍ସବ ଅର୍ଥାତ୍ ଚକ୍ଷୁଦାନ କରାଯାୟ । ସେଇକାଲେ ପ୍ରଥା ଆଛେ ଅଙ୍ଗରାଗକାରୀ ଦୈତା ନାମକ ସେବକେରା ପ୍ରତିମା ଛାଡ଼ିୟା ଦେୟନା କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିତୋଷିନି ହଇୟ ଥାକେ, ତାହା ରଜା ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ହଇତେ ଦେନ । ପରେ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିକେ ବସ୍ତ୍ରାଲଙ୍କାରେ ଭୂଷିତ ଏବଂ ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦନ ଲେପନ କରିତେ ହୟ । ଏଇ ସମୟେ ଏକଟା ମହାକୋଲାହଲ ବାଦ୍ୟୋଦ୍ୟମ ହଇୟା ଥାକେ । ତାହାର କାରନ ଏହି ଯେ ଏକ ପକ୍ଷ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦନ ଲେପନ ହୟ ନାଇ, ଏକ୍ଷନେ ତାହା ହଇଲ । ଏଇ ଆନନ୍ଦୋତ୍ସବ କରତ ଜଗନ୍ନାଥେର ତାବତ୍ ସେବକ ଆସିୟା ସମ୍ମୁଖେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୟ । ତିନି ଜନ ଚୋପଦାର, ଯାହାକେ ପରିଛା କହେ ତାହାର ସୋଣାର ଆଶା ହାତେ କରିୟା ସମ୍ମୁଖେ ଜାଁଠାୟ । ପରେ ଆଡ଼ାନି, ଛତ୍ର, ମୟୂରଛୋଲ, ଚାମର ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇଲେ ଏକବାର ଆରତ୍ରିକ କରିତେ ହୟ । ତତ୍ପରେ ରାଜା ଆସିୟା ପ୍ରଥମତ ବସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ପୂଜା କରେନ, ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଓ ଅକ୍ଷତଦ୍ୱାରା ଅର୍ଘ୍ୟଦାନ କରିଲେ ରାଜାକେ ଏକ ଉଷ୍ଣୀଷ ବା ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର ଓ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ମାଲା ଶିରପା ହୟ । ତତ୍ପରେ ରାଜା ମନ୍ଦିର ହଇତେ ବାହାରି ହଇଲେ ଯଥାବିଧି ଭୋଗ ଦେଓୟା ଯାୟ । ତତ୍ପର ଦିବସ ଦୁଇ ତିନିବାର ବେଶଭୂଷା ଏବଂ ପୂର୍ବ ରୀତିମତ ଭେଗାଦି ହୟ, ତତ୍ପର ଦିନ ପ୍ରାତେ ମନ୍ଦିରେ ପୂଜା ଓ ଭେଗାଦି ଏକବାର ହଇଲେ ରାଜାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନାଦି ପରେ ରଥାରୋହଣ କରାନଯାୟ ।

ଅଥ ରଥଯାତ୍ରା

ବୈଶାଖୀ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷୀୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ତିଥିତେ ରାଜା ସ୍ୱୟଂ ସଂକଲ୍ପ କରିୟା ରଥେର କାଷ୍ଠ କାଟିବାର ନିମିତ୍ତ ବନଯାଗ ନାମକ ଏକ ଯଜ୍ଞ କରେନ । ବାତୁଇ ମିସ୍ତ୍ରୀ କାଷ୍ଠ ଛେଦନ କରେ, ସେଇ ସମୟେ କତକଗୁଲି ନିୟମ ଆଛେ । ବିଶେଷତ ନାନାପ୍ରକାର ମଙ୍ଗଲାଚରଣ ବାଦ୍ୟୋଦ୍ୟମ । ନୃତ୍ୟଗୀତ ଇତ୍ୟାଦି ଆନନ୍ଦୋତ୍ସବ ହୟ । ଏ ଦିନ ତିନି ରଥ ନିର୍ମାଣାରମ୍ଭ ହଇୟା ଥାକେ । ଜଗନ୍ନାଥେର ରଥେର ୧୬ ଚକ୍ର, ୨୨ ହସ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଶାସ୍ତ୍ରେ କହେ । କିନ୍ତୁ ଏକ୍ଷନେ ତଦପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଚ କରିୟା ଥାକେ ଚନ୍ଦନ କାଷ୍ଠେର ଗରୁଡଧ୍ୱଜ କରାଯାୟ । ବଳଦେବର ରଥେର ୧୪ଚକ୍ର ଓ ଏ ଉଚ୍ଚ ଅନ୍ୟ ଗନ୍ଧ କାଷ୍ଠେର ଲଙ୍ଗଳ ଧ୍ୱଜ ହୟ । ସୁଭଦ୍ରାର ରଥେ ୧୨ ଚକ୍ର ଓ ଏ ଉଚ୍ଚ ପଦ୍ମକାଷ୍ଠ ନାମକ କାଷ୍ଠେର ଫଲତଃ ଦେବଦାରୁ କାଷ୍ଠେର ପଦ୍ମଧ୍ୱଜ ହୟ । ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳୈକାଦଶୀ ଦିନେ ରଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୟ । ତତ୍କାଲେ ବାନର ଓ କାକାଦି କୋନ ଜନ୍ତୁ ରଥାରୋହଣ କରିତେ ନାପାରେ । ଏଇ ଜନ୍ୟ ରକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ଥାକେ । ପରେ ଆଷାଢ଼ୀୟ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଦ୍ୱିତୀୟା ଦିବସେ ରାଜା ଅରୁଣୋଦୟ ସମୟେ ଜଗନ୍ନାଥକେ ପୂଜା କରିୟା ବ୍ରାହ୍ମଣାଦି ସହିତ ଗୁଣ୍ଡିଚା ଯାତ୍ରା ନିମିତ୍ତ ରଥାରୋହଣ ପ୍ରାର୍ଥନା କରେନ୍, ଯେମନ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ରାଜା କରିୟା ଛିଲେନ୍ ଏବଂ ଭଗବାନେର ଆଜ୍ଞା ଆଛେ ସପ୍ତାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୁଣ୍ଡିଚା ଯାତ୍ରା କରିବ । ସେହି ଆଜ୍ଞା ମତ କର୍ମ ହୟ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ଦିନେ ଯାଇବେନ, ଏକ ଦିନ ଆସିବେନ । ସେଖାନେ ସାତ ଦିନ ଥାକିବେନ । ଏଇ ଶାସ୍ତ୍ର କିନ୍ତୁ ଇଦାନୀଂ ତିନ ଦିନେ କଖନ ଦୁଇ ଦିନ କଖନ ବା ଚାରିଦିନେ ସେଖାନେ ଯାନ, କଖନ ଦୁଇଦିନ କଖନ ଚାରିଦିନ ଥାକା ହୟ । କିନ୍ତୁ ସପ୍ତାହେର ପରେ ସେଇ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଉଠେନ୍ । ତାହାତେ ଯେ କୟକ ଦିନେ ହୟ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରେ ଆସିୟା ଉପସ୍ଥିତ ହନ ! ରାଜା ପ୍ରାର୍ଥନା କରେନ ଦଶ ଦିଗେର ଲୋକ ପବିତ୍ର କରଣାର୍ଥ ରଥାରୋହଣ କରୁନ୍ । ବ୍ରାହ୍ମଣେରା ବେଦପାଠ କରେନ, ପୌରାଣିକ ସକଲ ସ୍ତବପାଠ କରେ, ସୂତ ମାଗଧ ବନ୍ଦିରା ଗାନ କରେ, ଇତ୍ୟାଦି ମହୋତ୍ସବ ହୟ । ନୃତ୍ୟ ନାନା ବାଦ୍ୟାଦିଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସବ କରିଆ ଆରୋହଣ କରାନ୍ । ଅଗ୍ରେ ସୁଦର୍ଶନ, ପରେ ସୁଭଦ୍ରା ତତ୍ପରେ ବଲଭଦ୍ର, ତତ୍ପଶ୍ଚାତ୍ ଜଗନ୍ନାଥ ରଥ ପରିକ୍ରମା କରିୟା ରଥେ ଉଠେନ୍ । ତତ୍କାଲେ ସକଲ ବର୍ଣ୍ଣ ଏକବର୍ଣ୍ଣ ହୟ, ଅତଏବ ସ୍ପର୍ଶ ଦୋଷ ହୟନା । ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ମଦନମୋହନକେ, ତଦଗ୍ରେ ବଲଦେବେର ରଥେ ରାମକୃଷ୍ଣ ମୂର୍ତ୍ତି, ସୁଭଦ୍ରାର ରଥେ ସୁଦର୍ଶନ ରଖାଯାୟ । ପରେ ରାଜା ରଥେ ଚନ୍ଦନେର ଛିଟା ଦିୟା ରଥେ ଯାଇବାର ନିମିତ୍ତ ଯତ୍ନବାନ୍ ହନ୍ । ରଥ ଦର୍ଶନେ ଫଲ କୋଟି ଜନ୍ମାର୍ଜିତ ପାପ କ୍ଷୟ, ରଥ ଛାୟାୟ ବ୍ରହ୍ମ ହତ୍ୟାଦି ପାପା ନାଶ,

ରଥେର ଚକ୍ରରେଣୁ ଯାହାର ଅଙ୍ଗେ ସ୍ପର୍ଶ ହୟ, ତାହାର ସ୍ୱର୍ଗଙ୍ଗା ସ୍ନାନେର ଫଲ ହୟ । ରଥେ ଦର୍ଶନ କରିୟା ଯେ ପ୍ରନାମ କରେ, ତାହାର କୋଟି ବାଜିମେଧ ସମ ଫଲ ହୟ । ରଥେର ସଙ୍ଗେ ଯେ ଯାୟ, ତାହାର ପଦେ ପଦେ ଅଶ୍ୱମେଧର ଫଲ ହୟ, ରଥେର ସାଙ୍ଗୋପାଙ୍ଗୋ ଦର୍ଶନେ ବିଷ୍ଣୁ ତୁଲ୍ୟ ହୟ । ଇହା ବ୍ରହ୍ମା କହିୟା ଛିଲେନ । ତତ୍‌କାଲେ ଯେ ଯେ କର୍ମ କରେ ସକଳ ଅକ୍ଷୟ ହୟ । ଫଲତ ଫଲଶ୍ରୁତିର ସୀମା ନାଇ । ରଥେର ଉପର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟେ ଦର୍ପଣଦ୍ୱାରା ମହାସ୍ନାନ ହୟ । ରଥେ ନାନା ଫଲର ଭୋଗ ହୟ । ଅନ୍ନାଦି ସହିତ ଚିଡ଼ାର ଭୋଗ ଦେୟ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଶାସ୍ତ୍ରେ ଲେଖେନା । ଚାରି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ଓ ଦଶପ୍ରଣାମ ବ୍ରହ୍ମାର ଭକ୍ତି, ସ୍ତୁତି । ସ୍ତୁତି ପରେ ଗୁଣ୍ଡିଚା ମଣ୍ଡପେ ସ୍ଥାପନ । ସେଖାନେ ଦର୍ଶନେ ଫଲାଧିକ୍ୟ ନୀଳାଦ୍ରିର ଉପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ମନ୍ଦିରେ ଦଶବତ୍ସର ଦର୍ଶନ କରିଲେ ଯେ ଫଳ, ଗୁଣ୍ଡିଚା ମଣ୍ଡପେ ଏକବାର ଦର୍ଶନେ ସେଇ ଫଲ । ଦିବାପେକ୍ଷା ରାତ୍ରି ଦର୍ଶନେ ଦଶଗୁନ ଯଥା ଉତ୍କଳ ଖଣ୍ଡେ ।

ନିଳାଦ୍ରୌ ଦଶ ବର୍ଷାଣି ଗୁଣ୍ଡିଚା ମଣ୍ଡପେ ଦିନେ
ଦିବା ଯନ୍ ଦର୍ଶନେ ପୁଣ୍ୟଂ ରାତ୍ରୌ ଦଶଗୁଣମ୍ଭବେତ୍ ।

ଛତିଶ ନିଯୋଗ

ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ସେବକ ଦିଗେର ବିଶେଷ :

ପୂଜାରି		ଇହାଁରା ବ୍ରାହ୍ମନ। ଜାତି ପଣ୍ଡା। କେବଳ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରେନ୍।
ଶିଙ୍ଗାରି		ଇହାଁରା ବ୍ରାହ୍ମନ। ବେଶ ବିନ୍ୟାସ ଓ ଆରତ୍ରିକ କର୍ମ୍ମ କରେନ୍।
ହଜୁରି		ପୁଷ୍ପମାଲା ଦ୍ୱାରା ବେଶ ଏବଂ ଉଠାନ୍ ବସାନ୍ ସାବଧାନକରଣ କର୍ମ୍ମ କରେନ୍। ଇହାଁରାଓ ବ୍ରାହ୍ମନ।
ଭଣ୍ଡାରୀ		ତୋୟାଖାନା ଜିମ୍ମା ଥାକେ, ବାସନ କୋସନ ଅଳଙ୍କାରାଦି ତାବାତ୍ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରେନ୍।
ମୁଦୀରଥ	-	ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି, ରାଜାର ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ୱରୂପ, ଯାତ୍ରା ମହୋତ୍ସବ ଇହାଁର ଦିଗେର ଦ୍ୱାରା ସଂପନ୍ନ ହୟ।
ଦୈତା		ଶବର ଜାତୀୟ, ଇହାରା ଅଙ୍ଗରାଗ କରେ।
ପତି	-	ଅଙ୍ଗରାଗ କାଲେ ଏହି ବ୍ରାହ୍ମନେରା ପୂଜା କରେନ୍।
ବଡ଼ପଣ୍ଡା		ସକଳ ବିଷୟ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରଣ କରେନ୍, ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି।
ଭିତରଛୁ	-	ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ଦ୍ୱାର ଖୋଲା ଏବଂ ହିତାହିତ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରନ କରେ।
ତରୁଛୁ		ପ୍ରତିଦିନ ଦ୍ୱାରେ ଶ୍ରୀଲ ମୋହର କରେନ୍। ଏ ମୋହର ତାଁହାର ଦିଗେର ଜିମ୍ମା ଥାକେ, ଇହାଁରା ବ୍ରାହ୍ମନ।
ଗରାବଡୁ		କେବଳ ପୂଜାର ଜଲ ଓ ଆଚମନେର ଜଲ ଦେନ୍। ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜାତି।
ପତ୍ରିବଡୁ		ପୁଷ୍ପ ପାତ୍ର ସଜ୍ଜା କରେ ଓ ଏ ସକଲ ବାସନ ଜିମ୍ମା ଥାକେ।
ସୋୟାରବଡୁ		ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି, ଚୌକା ବାସନ ଇତ୍ୟାଦି ଜିମ୍ମା ଥାକେ, ଚୌକା ଦେନ।

ଅଖଣ୍ଡ ମେକାପ	ଇହାଁରା ଦୀପ ଜାଳିୟା ଦେନ, ତୈଳ ଜିମ୍ମା ଥାକେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆଲୋକ କର୍ମ ନିର୍ବାହକାରୀ ।
ଚାଙ୍ଗଡାମେକାପ	ବ୍ରାହ୍ମନ, କାପଡ କୌଁଚାୟ କାଚେ ଜିମ୍ମା ଥାକେ ।
ଭଣ୍ଡାର ମେକାପ	ଅଲଙ୍କାରାଦି ଯଦି କେହ ଦେୟ ତାହାର ନିକାଶ ରାଖେ ଏବଂ ଜିମ୍ମା ଥାକେ ।
ମେକାପ	ଅଲଙ୍କାରାଦି ଯାହାର ଜିମ୍ମା ଥାକେ, ତାହାର ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଲଇୟା ବେଶକାରିକେ ଦେୟ, ତାହାର ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଲଇୟା ଜିମ୍ମା ଦାରକେ ବୁଝାଇୟା ଦେୟ ।
ଖଟଶଯ୍ୟା ମେକାପ -	ଖଟ ବିଛାନା ତୈୟାର କରେ, ତୋହେ ଜିମ୍ମା ଥାକେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜାତି ।
ପଡିହାଡି	ସକଲ ବିଷୟ ଚୌକୀ ଦେୟ, ଭାଲମନ୍ଦ ଦେଖେ, ଦ୍ୱାରେ ଥାକେ ।
ଖୁଟ୍ୟା	ତାବତ୍ ସେବାର ସମୟେ ସକଲ ଚାକରକେ ଡାକିୟା କର୍ମେ ନିଯୁକ୍ତ କରେ ଏବଂ ସକଳକେ ସଂବାଦ ଦେୟ ।
ସ୍ନାନପଡିହାଡି	ମୁଖ ଧୌତ କରାୟ, ନାନା ବିଷୟ ଆଦି ଜିମ୍ମା ଥାକେ । ପଞ୍ଚାମୃତ ଦ୍ୱାରା ସ୍ନାନ କରାୟ ।
ମହାଜନ	ମଦନମୋହନ ଆଦି ବିଗ୍ରହ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ହଇତେ ଅନ୍ୟ ମନ୍ଦିରେ ଲଇୟା ଯାୟ ।
ସୋୟାର	ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି, ସୂପକାର ଅର୍ଥାତ୍ ରନ୍ଧନ କରେ ।
ମହାସୋୟାର	ପିଷ୍ଟକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ, ଭୋଗ ବହିୟା ଲଇୟା ଯାୟ ।
ପଛିବଡୁ	ଭୋଗ ମନ୍ଦିରେ ଭୋଗ ବିଲି କରିୟା ସଖେନ, ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି ।
ରୋସ ପାଇକୋ	ଭୋଗ ରକ୍ଷକେ, କାକାଦି ଦୂର କରେନ । ବ୍ରାହ୍ମନ ।
ବିଜତବାୟା	ଦାଲ ତରକାରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିୟା ଲାଇୟା ଗିୟା ରସୁଇଆକେ ଦେନ ।
ଦ୍ୱାର ନାୟକ	ଭୋଗେର ସମୟ ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ କରେନ ଓ ଖୁଲିୟା ଦେନ, ବ୍ରାହ୍ମନ ।

ତରଛ୍ୟା	ତରାମ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଡାନି ବରଦାର, ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି ।
ଛତାର	ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ଗମନ ସମୟେ ଛାତା ଧରେନ । ଇହାଁରାଓ ବ୍ରାହ୍ମନ ।
ଖଣ୍ଟୁୟା	କାଁସୋର ବାଜାୟ, ଶୂଦ୍ର ଜାତି ।
ଶଙ୍ଖୁୟା	ଶାଙ୍ଖ ବାଜାୟ, ବ୍ରାହ୍ମନ ।
କାହାଳିଆ	କାହାଳି ଯନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ତୂରୀ ବାଜାୟ, ନୀଚ ଜାତି ।
ଦେବଦାସୀ	ଇହାଁରା ନର୍ତ୍ତକୀ ପ୍ରତିଦିନ ନୃତ୍ୟ କରେ । ଇହାରା ଦିଗକେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଦେବନଟୀ କହେ ।
ଖଡକା ଶୁଚିୟା	ଉଛିଷ୍ଟ ପରିଷ୍କାର କରେ, ବାଟୀ ପରିଷ୍କାର ରଖେ ।
ନେକ୍ସା (ଲେଶା)	ସକଲକେ ଡାକିୟା ଦେୟ, ଶୂଦ୍ର ଜାତି ।
ପ୍ରଧାନୀ	ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି, ସକଳ କର୍ମେ ତ୍ୱରା କରେନ୍ ।
ପାଇକ	ଚୌକୀଦାର ଚୌକୀ ଦେନ, ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଚୋରେ ଗେଲେ ଦାୟଗ୍ରସ୍ତ ହୟ ।
ରବାଡ଼ିୟା	ପ୍ରତିଦିନ ଦୁଇବାର ରସୁଇଘର ପରିଷ୍କାର କରେ ।
ଧୂପପଥାଡିୟା	ଏ ଘର ଜଲଦ୍ୱାରା ଧୌତ କରେ ।
ଶୂଦ୍ର ସୋୟାରିୟା -	ଯାତ୍ରାକାଲେ ଦ୍ରବ୍ୟାଦିର ଆୟୋଜନ କରେ, ଯେଖାନେ ଯାହା ରଖିତେ ହୟ, ତାହା ରାଖେ ।
ହଡପ ନାୟକ	ପାନେର ବିଡା ଦେୟ, ପାନ ଓ ମସଲା ଜିମ୍ମା ଥାକେ ।
ଘଟୁୟାରି	ଚୁୟା ଚନ୍ଦନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିୟା ଦେନ ।
ମହାଭୂଇଁ	ଦୁଗ୍ଧ, ଦଧି, ସର, କ୍ଷୀର, ଛେନା, ନବନୀତ ଦେୟ ।
ଦର୍ପନୀ	ଶୂଦ୍ର ଜାତି, ଦର୍ପନ ଧୌତ କରେ ଓ ଜିମ୍ମା ଥାକେ ।
ଛତ୍ରିଶ ନିଯୋଗ ନାୟକ :-	ସକଲ ଚାକେରର ଉପର ସରଦାର, ଅପରାଧ ପାଇଲେ। ଛାଡାଇତେ ପାରେ ଓ ନୂତନ ନିଯୁକ୍ତ କରିତେ ପାରେ ।
ସାମ ଦେଉଟିଆ -	ଯାତ୍ରାଦିତେର ଜନାଯୋଗେ ମସାଲ ଧରେ ।

ତୂଳାବତ	ବ୍ରାହ୍ମନ ଜାତି, ଭୋଗେର କାଲେ ବାତି ଧରେ ।
ପରିଛା	ବଡ଼ ପରିଛା ଛଡି ଧରେ ଏବଂ ଭୋଗେର ଦ୍ରବ୍ୟାଦି କ୍ରୟ କରେ ଓ ମହାପ୍ରସାଦ ବିକ୍ରି କରେ ।
ମଧ୍ୟମ ପରିଛା	ତାହାର ଜିମ୍ମା ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା ଏବଂ ରଥ, ପ୍ରତିବର୍ଷ ଯାହା ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୟ ତାହା ତାହାର ଭାର ।
ଛୋଟ ପରିଛା	ସେବକ ଲୋକେର ବେତନ ଦେୟ ଏବଂ ହାଜିରା ଗରହାଜିରା ଲେଖେ ।
ଦେଉଳ କରଣ	ଇହାର ଜିମ୍ମା ତାବତ୍ କାଗଜପତ୍ର ଆୟବ୍ୟୟ ହିସାବ । ଏଇ ୫୧ ସଂଖ୍ୟକ ସେବକ, ଇହାର ନାମ ଛତ୍ରିଶନିଯୋଗ, ଫଳତଃ ୩୬ ପ୍ରକାର ଚାକର, ଏମତ ବୋଧ ହୟ, କିନ୍ତୁ ତାହା ନହେ । ଇହା ରୂଢ଼ି ଶବ୍ଦ ।

ମାଦଳା ପଞ୍ଜିକା ଅର୍ଥାତ୍ କଳିଯୁଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅବଧି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଧାମେ ପ୍ରତି-ଦିବସୀୟ ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ଯାହାତେ ଲିଖିତ ହୟ ତାହାର ନାମ ମାଦଲା ପାଞ୍ଜି କହେ ତାହା ହଇତେ ଉଦ୍ଧୃତ

କଳି ଯୁଗାରମ୍ଭାବଧି ଯତ ନୃପବର ।
ପୁରୀ ଅଧିକାର କରି ଯେ ଯତ ବତ୍ସର ।।

ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରେନ ବିଧାନ ।
ତାହାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଲିଖିକରୋ ଅବଧାନ ।।

ବହୁ କଷ୍ଟେ ଏ ବିଷୟ ହୟେଛେ ଉଦ୍ଧୃତ ।
ଜଲଧି ମଥନେ ଯେନ ଉତ୍ଥିତ ଅମୃତ ।।

ପୁରୀ ମଧ୍ୟେ ଜଗନ୍ନାଥେର ସଂସାରେ ।
ମାଦଲା ପାଞ୍ଜିକା ଆଛେ କେ ଜାନିତେ ପାରେ ।।

ଅନେକ ପ୍ରଯତ୍ନେ ତାହା ପାଇୟା ସନ୍ଧାନ ।
କରି ଅର୍ଥ ସାମର୍ଥ୍ୟ କେ ତୁଛତର ଜ୍ଞାନ ।।

ଅପୂର୍ବ ପଦାର୍ଥ ବୋଧେ ହୟେଛେ ସଂଗ୍ରହ ।
ଶ୍ରବଣ କରହ ବିଜ୍ଞ କରି ଅନୁଗ୍ରହ ।।

କଳିଯୁଗ ପରିମାଣ ପୁରା ତୋତେ କୟ ।
ଚାରିଲକ୍ଷ ବତ୍ରିଶ ହଜାର ବର୍ଷ ଚୟ ।।

ତାହାର ପ୍ରଥମ ବାରୋ ବତ୍ସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।
ଯୁଧିଷ୍ଠିର ରାଜାର ରାଜ୍ୟେର ହୟ ଅନ୍ତ ।।

ତଦନନ୍ତରେ ପରୀକ୍ଷିତେର ଶାସନ ।
ସାତ ଶତ ଏକତ୍ରିଶ ବତ୍ସରେ ସମାପନ ।।

ତାଁହାର ତନୟ ଜନମେଜୟ ଭୂପତି ।
ପାଞ୍ଚଶତ ଏକାବନ ବର୍ଷ ପାଲିଲେନ କ୍ଷିତି ।।

ପରେ ତତ୍‌ସୁତ ଶଙ୍କର ଦେବରାଜା ।
ଶାସିଲେନ ଚାରିଶତ ବତ୍ସର ପ୍ରଜା ।।

ତାଁର ସୁତ ଗୌତମ ଦେବେର ଅଧିକାର ।
ତିନିଶ ସତର ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ତାର ।।

ଅନନ୍ତର ତାହାର ତନୟ ସୁଧୀବର ।
ମହେନ୍ଦ୍ର ଦେବେର ରାଜ୍ୟ ଦୁଶତ ପନର ।।

ତତ୍‌ପୁତ୍ର ଇଷ୍ଟଦେବ ଗୁନେତେ ଅପାର ।
ଏକଶ ଚୌତ୍ରିଶ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ ହୟ ତାର ।।

ସେବକ ଦେବେର ପରେ ଅଧିକାର ହୟ ।
ଦେଢଶତ ବତ୍ସର ଜାନିହ ନିଷ୍ଟୟ ।।

ଏ ରାଜାର କୀର୍ତ୍ତି କିଛୁ କହିବ ସଂକ୍ଷେପ ।
ତାହାତେଇ ଗତ ହେବେ ମନେର ଆକ୍ଷେପ ।।

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପୁରୀ କରି ଅଧିକାର ।
ଦରଶନେ ଆଇଲେନ ଲୟେ ଧନଭାର ।।

ଦେଖିୟା ସେବକଦେବ ପ୍ରଭୁର ପ୍ରତିମା ।
ମନେ ମନେ ମାନିଲେନ ପୁନ୍ୟେର ଗରିମା ।।

ଅଙ୍ଗରାଗେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କରିୟା ଶୋଭିତ ।
ନାନା ଅଲଙ୍କାରେ ମୂର୍ତ୍ତି କରେନ ଭୂଷିତ ।।

ତତ୍‌ପରେ ବଜ୍ରନାଭ ଦେବେର ରାଜତ ।
ଏକଶତ ସତର ବତ୍ସର ଅଭିମତ ।।

ବଲେ ବଜ୍ରନାଭି ଦେବ ବଲା ନାହିଁ ଯାୟ ।
କାହାର ଯୋଗ୍ୟତା ରଣେ ସମକ୍ଷେ ଜାଁଡ଼ାୟ ।।

ଇହାର ପ୍ରମାଣ କିଛୁ ଶୁନ ବିଚକ୍ଷନ ।
ତାହାତେ ହଇବେ ତାର ପ୍ରତାପ ବର୍ଣ୍ଣନ ।।

ମାଡୟାର ଦେଶ ହତେ ମୋଗଲ ପାଠାନ ।
ପୁରୀ ଅଧିକାରେ ଆସେ ଅତି ବଲବାନ୍ ।।

ଦେଖିୟା ରାଜାର ତେଜ ଅଶେଷ ବିଶେଷ ।
ପଲାଇୟା ଗେଲ ସବେ ନିଜ ନିଜ ଦେଶ ।।

ପରେ ସେୟାଏତ ଖାଁ ଦୁରନ୍ତ ଯବନ ।
ଦିଲ୍ଲୀ ହତେ ଆସିୟା କରେନ ମହାରନ ।।

ପରସ୍ପର ସମରେ ଦେଖିୟା ତୁଲ୍ୟ ବଳ ।
ଜବନ ନିବୃତ୍ତ ହୟ ଭାବିୟା ବିଫଳ ।।

ପରେ ଅକଣ୍ଟକ ରାଜ୍ୟ କରେ କିଛୁ କାଳ ।
ଶାସନ କରେନ କ୍ଷିତି ଶେଷେ ହୟ କାଳ ।।

ତାଁହାର ତନୟ ପରେ କରି ଅଧିକାର ।
ନୃସିଂହ ଦେବେର ଖ୍ୟାତି ହଇଲ ବିସ୍ତାର ।।

ଇହାଁର ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ ଅନେକର ହୟ ।
ପରିଶେଷେ ଫିରେ ଯାୟ ହୟ ପରାଜୟ ।।

ନୃସିଂହ ଦେବେର କୀର୍ତ୍ତି କରିବ ଅପର ।
କରିଲେନ ଶରଶଙ୍କା ନାମେ ସରୋବର ।।

ଜାଁବେ ନାମକ ସ୍ଥାନେ ବିରାଜିତ ଆଛେ ।
ଯାତ୍ରିଗନ ମଧ୍ୟେ ତାହା କେନା ଦେଖିୟାଛେ ।।

ଶୁନେଛି ଦିଲ୍ଲୀର ତାକେ ଏହି ନୃପବର ।
ଅଧିକାର କରିଲେନ କରିୟା ସମର ।।

ଏଇ ରୂପେ ଏକଶତ ପଞ୍ଚଦଶ ବର୍ଷ ।
ଭୋଗେ ଅବସାଦ ହୟ ଇହାଇ ନିଷ୍କର୍ଷ ।।

ତତ୍‌ପରେ କହି ଶୁନ ତାଁହାର ତନୟ ।
ମନକୃଷ୍ଣ ଦେବ ନାମ ଖ୍ୟାତ ଦେଶମୟ ।।

ରାଜ୍ୟଭୋଗ କରିଲେନ କରିୟା ତଦନ୍ତ ।
ଏକଶତ ଦ୍ୱାବିଂଶତି ବତ୍ସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।।

ଏ ରାଜାର ଅଧିକାରେ କାଶ୍ମୀର ହଇତେ ।
ଅନେକ ମୋଗଲ ଆସେ ସମର କରିତେ ।।

ଯୁଦ୍ଧେ କ୍ରୁଦ୍ଧବଦନ ଦେଖିୟା ନୃପତିର ।
ପଲାଇଲେ ଶେଷ ସବେ ହଇୟା ଅସ୍ଥିର ।।

ତତ୍‌ପରେ ଅଧିକାର କରି ଭୋଜରାଜ ।
ଏକଶ ସାତାଶ ବର୍ଷ କରେନ ବିରାଜ ।।

ପରେ ରାଜା ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ନାମ ଯାଁର ।
ପୃଥିବୀ ମଣ୍ଡଲେ କୀର୍ତ୍ତି ଆଛୟେ ବିସ୍ତାର ।।

ରାଜତନ୍ତ୍ର ଅଧିକାର କରିଲେ ତତ୍‌ପର ।
ଶକାଦିତ୍ୟ ରାଜା ହନ୍ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସହୋଦର ।।

ଏକଶ ପଇଁତିରିଶ ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ଯାଁର ।
ଦେବର୍ଷି ଭୂମଣ୍ଡଳେ ଶକେର ପ୍ରଚାର ।।

ଇହାତେ ହଇଲେ କଲି ବର୍ଷ ଅବସାନ ।
ତ୍ରିସହସ୍ର ଚତୁଃଶତ ଚୋୟାତ୍ତର ମାନ ।।

ତତ୍‌ପରେ କହି ଶୁନ ଅପୂର୍ବ ବଚନ ।
ଅବଧାନ କରି ସବେ କରହ ଶ୍ରବନ ।।

ଶକାଦିତ୍ୟ ପରେ ରାଜା ତାଁହାର ତନୟ ।
କର୍ମାର୍ଜିତ ଦେବ ଗୁଣଗଣାଶୟ ।।

ଓଡ୍ର ଦେଶେ ରାଜା ହୟେ ବିବିଧ ପ୍ରକାର ।
ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ସେବାର ବିଧି କରେନ ପ୍ରଚାର ।।

ଇହାଁର ରାଜତ୍ୱ ପଞ୍ଚଷଷ୍ଟି ବତ୍ସର ।
ଶକାବ୍ଦ ହଇଲ ତାହା ଗଣନା ଭିତର ।।

ପରେ ତା'ର ତନୟେର ହୟ ଅଧିକାର ।
ହାଟକେଶ୍ୱର ଦେବ ନାମଧେୟ ଯାଁର ।।

ଏକାନ୍ନ ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ ତାଁହାର ରହିଲ ।
ଶତୈକ ଷୋଡ଼ଶ ଶକ ତାହାତେ ହଇଲ ।।

ଏ ରାଜାର ଲୋକାନ୍ତରେ ଇହାଁରି ତନୟ ।
ବୀର ବୀରଭୁବନ ଦେବେର ତନ୍ତ୍ର ହୟ ।।

ତେତାଲ୍ଲିଶ ବତ୍ସର ସଭେଗେ ଅବିରତ ।
ଏକଶତ ଊନଷଷ୍ଟି ଶକ ତାହେ ଗତ ।।

ରାଜା ନିଜ ତନୟ ନିର୍ମ୍ମଲ ଦେବେ ରାଜ୍ୟ ।
ଅର୍ପନ କରିୟା ମୃତ୍ୟୁ ଲଭିଲେନ ନ୍ୟାର୍ଯ୍ୟ ।।

ପଞ୍ଚଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅବ୍ଦ ରାଜତ୍ୱ ତାଁହାରି ।
ଇହାତେ ହଇଲ ଶକ ଦୁଇଶତ ଚାରି ।।

ଏ ରାଜ୍ୟେ ମୋଗଲେ କରେ ଅନେକ ଉତ୍ପାତ ।
ନୃପେର ପ୍ରତାପେ ସବେ ହଇଲ ନିପାତ ।।

ପରେ ରାଜା ଭୀମଦେବ ତାଁହାର ତନୟ ।
ସୈନ୍ତ୍ରିଂଶ ପୈନ୍ତ୍ରିଂଶ ବତ୍ସର ତାଁର ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ହୟ ।।

ଦ୍ୱିଶତୈକ ଚତ୍ୱାରିଂଶ ଶକ ପରିମାନ ।
ସୁଖଭୋଗେ ନୃପତି କରେନ ଅବସାନ ।।

ତଦାତ୍ମଜ ଶୋଭେନ ଦେବେର ଅଧିକାର ।
ବତ୍ସର ଚତୁଷ୍ଟୟ କରେନ ବିଚାର ।।

ଏ ସମୟେ ରକ୍ତବାହୁ ନାମେତେ ଯବନ ।
ଆଇଲ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ କରି ଜାହାଜାରୋହଣ ।।

ସେ ସଂବାଦ ଶୁନିୟା ସଘନେ ନୃପବର ।
ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଲଇୟା ପଲାଇଲେନ ସତ୍ୱର ।।

ପଲାଇୟା ଭୂପତି ଆଇଲ ଶୋଣପୁର ।
ପୁରୀ ହତେ ଦଶ ଦିବସେର ପଥ ଦୂର ।।

ତଥାୟ ସୁଚାରୁ ଏକ କରିୟା ମନ୍ଦିର ।
ବିହିତ କରେନ ସେବା ହଇୟା ସୁସ୍ଥିର ।।

ଏଖାନେ ଯବନ ଅତି ହଇୟା ପ୍ରଖର ।
ଅହିତ ଆଚାର କରେ ପ୍ରଜାର ଉପର ।।

କାହାରୋ ଭବନେ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଦାନ କରୟ ।
କାହାକେ ବନ୍ଧନ କରି ଧନ ଲୁଠେ ଲୟ ।।

ଇତ୍ୟାଦି ବିବିଧ ରୂପେ କରି ଅତ୍ୟାଚାର ।
ଅପଚୟ କରିଲେକ ଅନେକ ପ୍ରଜାର ।।

ଶୁନି ନୃପ ଶୋଭେନ ଦେବେର ହୟ ତ୍ରାସ ।
ପର୍ବ୍ବତ ଗହ୍ୱର ମଧ୍ୟେ କରିଲେନ ବାସ ।।

ମୂର୍ତ୍ତିକା ଖନନ କରି ତାହାର ଭିତର ।
ଲୁକାଇୟା ଦାରୁମୂର୍ତ୍ତି ରାଖେ ନୃପବର ।।

ତଦୁପରି ବଟବୃକ୍ଷ ରୋପନ କରିୟା ।
ଲୋକାନ୍ତର ହନ ପୁତ୍ରେ ରାଜ୍ୟଭାର ଦିୟା ।।

ତାହାତେ ହଇଲ ଶକ ଶୁନ ବିଜ୍ଞବର ।
ଦୁଇଶତ ପଞ୍ଚଚତ୍ୱାରିଂଶତ ବତ୍ସର ।।

ରକ୍ତବାହୁ ଦଖଲ କରିୟା ପୁରୀ ଧାମ ।
କିଛୁକାଲ ଶାସନ କରୟେ ଅବିରାମ ।।

ଏକ ଦିନ ଦୁରାତ୍ମା ଯବନ ଦୁରାଚାର ।
ସମୁଦ୍ରେର ପ୍ରତି କ୍ରୋଧ କରିଲ ଅପାର ॥

ଅକାରଣେ କାଁପେ ଓଷ୍ଠ ନୟନ ଚଞ୍ଚଳ ।
ଦେଖିୟା ବାନ୍ଧବ ତାର ହଇଲ ବିକଲ ॥

ହୁକୁମ କରୟେ ନିଜ ଭୃତ୍ୟବର୍ଗ ପରେ ।
ସଘନେ ସମୁଦ୍ର ନୀର ଶୁକାବାର ତରେ ॥

ହୁକୁମ ପାଇୟା ସେନା ଚଲିଲ ସତ୍ୱର ।
ଲୟେ ବାନ ଗୋଲାଗୁଲି କାମାନ ବିସ୍ତର ॥

ସିନ୍ଧୁର ଉପରେ ପରେ କରିୟା ଆକ୍ଷେପ ।
କାମାନେ ପୂରିୟା ଗୋଲା କରୟେ ନିକ୍ଷେପ ॥

ଦେଖିୟା ସମୁଦ୍ର ରାଜ ସାମନ୍ତ ପ୍ରଚୁର ।
ଶୁକାଇୟା ଯାୟ ଜଲ ଏକ କ୍ରୋଶ ଦୂର ॥

ତାହା ଦେଖେ ଆମୋଦିତ ହୟେ ରକ୍ତ ବାହୁ ।
ଧାବମାନ ହୟେ ତାହେ ଯେନ ଚନ୍ଦ୍ରେ ରାହୁ ॥

ଏମତ ସମରେ ସିନ୍ଧୁ ସଲିଲ ଉଥ୍ଲେ ।
ସସୈନ୍ୟ ଯବନରାଜ ଡୁବିଲ ସେ ଜଲେ ॥

ସେ ଜଳ ଉଠିୟା ପୁରୀ ଅଭିଷିକ୍ତ କରେ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଆଦି ଥାକେ ଜଲେର ଭିତରେ ॥

ଚକ୍ରତୀର୍ଥ ମହାତୀର୍ଥ ତୀରେର ନିକଟେ ।
ଛିଲ ବାଁକ୍ୟ ମହାନା ତଟିନୀ ସିନ୍ଧୁ ତଟେ ॥

ଏ ସମୟେ ଉଥଲିୟା ପ୍ରବଲ ହଇଲ ।
ଚିଲୁକିୟା ମହାନଦୀ ବିଖ୍ୟାତ ପାଇଲ ॥

ଏଇ ରୂପ ଇତିହାସ ଅତି ଉତ୍‌କୃଷ୍ଟ ।
ଶୁନିଲେ କାହାର ମନ ନାହୟ ଆକୃଷ୍ଟ ॥

ଅଦ୍ୟାପି ଭୂତଲେ ଯଦି ଥାକିତେନ ବ୍ୟାସ ।
ଏ ସବ ପୁରାନେ ତାର ହୈତ ସୁପ୍ରକାଶ ॥

ପରେ ଶୁନ ବିଜ୍ଞଜନ ଅପୂର୍ବ ବାହିନୀ ।
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କଥା ସହର୍ଷେ ବାଖାନି ॥

ଶୋଭନ ଦେବେର ପୁତ୍ର କରେନ ଶାସନ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଦେବ ନାମ ତା'ର ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ॥

ରାଜତ୍ୱ ହଇଲେ ତା'ର ପାଁଚ ବତ୍‌ସର ।
ପୁନର୍ବାର ମୋଗଲ ଆଇଲ ଘୋରତର ॥

ଦୁରାତ୍ମା ଯବନ ଜାତି କରି ପ୍ରତାରଣା ।
ରାଜାକେ ବିନାଶ କରେ କରିୟା ମନ୍ତ୍ରଣା ॥

ଦୁଇଶତ ପଞ୍ଚାଶତ ଶକ ତାହେ ହୟ ।
ତାହାର ପରେର କଥା କହିବ ନିଷ୍ଚୟ ॥

ପୁରୀ ଅଧିକାର କରେ ଯବନ ଦୁରନ୍ତ ।
ଏକଶତ ଛତଲ୍ଲିଶ ବତ୍‌ସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ॥

ତିନିଶତ ଷଣ୍ଣବତି ଶକ ତାହେ ଗତ ।
ଲିଖିତ ହଇଲ ପୁରୀ ପଞ୍ଜିକା ସମ୍ମତ ॥

ଇତଃ ପର କେଶରୀ ବଂଶେର ହୟ ରାଜ୍ୟ ।
ଯେ ବଂଶେ ଯଶେର କୋନ ନାହିକ ଅନ୍ୟାଯ୍ୟ ॥

ପ୍ରଥମତ ଯଜାତିକେଶରୀ ନୃପବର ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ସୁଖେ ହୟେ ଦଣ୍ଡଧର ॥

ତାଁହାର ଅଶେଷ ଯଶ ପ୍ରକାଶ ଭୁବନେ ।
ଲିଖି ତାର କିଛୁ ଯାହା ଶୁନେଛି ଶ୍ରବଣେ ॥

ରାଜା ଯାଜପୁରେ ବାସ କରିଲେନ ଗିୟା ।
ସୁଚାରୁ ଚୌଦିଗେ ଦ୍ୱାର ଦୁର୍ଗ ପ୍ରକାଶିୟା ॥

ଯଦବଧି ରାଜତ୍ୱ ହଇଲ ଅଧିକାର ।
ଦେବଧି କରିଲେନ ଅଙ୍କେର ପ୍ରଚାର ॥

ଯେମତ ଶକେର ସୃଷ୍ଟି ଶକାଦିତ୍ୟେ ହୟ ।
ତେମତି ଅଙ୍କେର ଖ୍ୟାତି ନିଜ ରାଜ୍ୟମୟ ॥

ଏ ଅଙ୍କେର ଏକଦଶ ଗତ ହୈଲେ ପର ।
କ୍ଷେତ୍ର ନିରୀକ୍ଷଣ ଇଚ୍ଛା କରେ ନରବର ॥

ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ଆସି ଲୟେ ବନ୍ଧୁଗନ ।
ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ନା ନିରଖିୟା ଅନ୍ୟମନା ହନ ॥

ତଥାୟ କରେନ ତତ୍ତ୍ୱ ବିବିଧ ପ୍ରକାର ।
ଶୋଭନ ଦେବେର କନ୍ୟା କରିଲେନ ସାର ॥

ସାମନ୍ତେ ଶୋଣପୁରେ ଆସିୟା ସତ୍ୱର ।
ଜଗନ୍ନାଥେର ଚେଷ୍ଟା କରେନ ବିସ୍ତାର ॥

କୋନ ରୂପେ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ନା ପାୟା ଭୂପତି ।
ପରିଶେଷେ ଶୁନିଲେନ ଏହି ଜନଶ୍ରୁତି ॥

ପର୍ବତ ଗହ୍ୱର ମଧ୍ୟେ ନାମେ ଦେବବଟ ।
ଚାରୁ ବଟବୃକ୍ଷ ଏକ ଆଛୟେ ପ୍ରକଟ ॥

ଇହା ଶୁନି ନୃପତି କରୟେ ଅନୁମାନ ।
ଇହାର ତଲାୟ ବୁଝି ବିଭୁ ବିଦ୍ୟମାନ ॥

ନତୁବା ଇହାର କେନ ଦେବବଟ ନାମ ।
କେନ ବା ଇହାକେ ଲୋକେ କରିବେ ପ୍ରଣାମ ॥

ଏଇ ସର୍ବ ବିତର୍କ କରିୟା ମନେ ଭୂପ ।
ବୃକ୍ଷ ଛେଦନେର ଜନ୍ୟ ଯାନ ଗିରି କୂପ ॥

ତଥାୟ ଯାଇୟା ବୃକ୍ଷ କରିୟା ଛେଦନ ।
ସଭୟେ କରେନ ରାଜା ମୃର୍ତ୍ତିକା ଖନନ ॥

କ୍ରମେ ଚାରୁ ଦାରୁମୂର୍ତ୍ତି ହଇଲ ପ୍ରକାଶ ।
ଦେଖିୟା ସାନନ୍ଦ ସବେ ପରିହରି ତ୍ରାସ ॥

କୋଲାହଲ କୁତୂହଳ ହଇତେ ଲାଗିଲ ।
ହଲାହଲ ପରେ ଯେନ ଅମୃତ ଉଠିଲ ॥

ଦେଖି ତୁଷ୍ଟ ହୟ ରାଜା ନିଜ କଣ୍ଠହାର ।
ଗଲାୟ ତୁରିୟା ଦେନ କାଷ୍ଠ କାଟୁୟାର ॥

ଜୟ ଜୟ ରବେ ସବେ କରାୟେ ପ୍ରନାମ ।
ମନେ ମନେ ଅନୁମାନି ସିଦ୍ଧ ମନସ୍କାମ ॥

ସ୍ୱଗଣ ସହିତେ ରାଜା ଦେଖେନ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ।
କିଛୁ କିଛୁ ଅବୟବ ହଇୟାଛେ ଭଙ୍ଗ ॥

ପରେ ପୁରୀ ଆନିଲେନ କରି ବହୁ ଯତ୍ନ ।
ଯେମତ ଆଦର ହୟ ପେଲ୍ୟେ ହାରା ରତ୍ନ ॥

ଆଛିଲ ବିଭୁର ଯତ ସେବକେର କୁଳ ।
ସଭାକରି ଜିଜ୍ଞାସେନ ସକଲେର ମୂଳ ।।

ସକଲେର ଅଭିମତ ବୁଝିୟା ରାଜନ ।
ପୁନର୍ବାର କରିଲେନ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପନ ।।

ଯଥା ଶାସ୍ତ୍ର ଲୋକାଚାର ଆଲମ୍ବନ କରି ।
ନିମ୍ବତରୁ କାଟିୟା କରୋନ ମୂର୍ତ୍ତି ଚାରି ।।

ତାର ମଧ୍ୟେ ସେହି ବ୍ରହ୍ମ ଦାରୁ ଖଣ୍ଡ ଦିୟା ।
ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେନ ରାଜା କୃତାର୍ଥ ମାନିୟା ।।

ପରେ କରି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମନ୍ଦିରେ ବସାଇୟା ।
ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପୁଣ୍ୟେର ଧ୍ୱଜ ଜଗତ ବ୍ୟାପିୟା ।।

ଭଗ୍ନ ଯାହା ଛିଲ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଅବୟବ ।
ସକଲି ଲଇଲ ପୁନଃ ଯେନ ଅଭିନବ ।।

ଯେମତ ସେବାର ରୀତି ପୂର୍ବକାଲେ ଛିଲ ।
ଅନୁରୂପ ରୀତିକର୍ମ ସକଲି ହଇଲ ।।

ଭୋଗପାକ ଜନ୍ୟ ଭୋଗମନ୍ଦିର ସୁନ୍ଦର ।
କରିୟା ନୂତନ କୀର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପେ ନରବର ।।

ପୁରୀ ଚାରିଦିଗେ ସ୍ଥାନ ନାମେତେ ଶାସନ ।
ବସତି କରାନ୍ ତାହେ ବିସ୍ତର ବ୍ରାହ୍ମଣ ।।

ଭୁବନେଶ୍ୱରେ ଶିବଲିଙ୍ଗେର ମନ୍ଦିର ।
କରନେ ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରି ହଇୟା ସୁସ୍ଥିର ।।

ଏମତ ସମୟେ ତାଁର ଶମନ ଭୁବନ ।
ଗମନ ହଇଲ ଯାହା ନାହୟ ଖଣ୍ଡନ ।।

କିଛୁକାଲ ସକଲି ନା ରହେ ଚିରକାଲ ।
କାଲେର ଗଣନେ କାଲ ଆଛେ ସର୍ବକାଲ ।।

୫୨ ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ କରିୟା ସଂଭୋଗ ।
ଅବଶେଷେ ଘଟିଲ ରାଜାର ମୃତ୍ୟୁ ଯୋଗ ।।

ତାହାତେ ଶକେର ସଂଖ୍ୟା ଶୁଣ ବିଚକ୍ଷନ ।
ଚାରିଶତ ଆଟଚଲ୍ଲିଶ ହଇଲ ଗଣନ ।।

ତାଁହାର ତନୟ ସୂର୍ଯ୍ୟ କେଶରୀ ଆଖ୍ୟାନ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ଶୌର୍ଯ୍ୟେ ପିତାର ସମାନ ॥

ପିତାର ଯଶେର ପ୍ରତି କରି ନିରୀକ୍ଷନ ।
ଦେଉଳ କରିତେ ରାଜା କରେନ ଗମନ ॥

ଭୁବନେଶ୍ୱରେର ମନ୍ଦିରେ କରି ଆଶ ।
କତକ କରିୟା ତାଁର ହଇଲ ବିନାଶ ॥

୫୭ ବତ୍ସର ତାଁରା ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ହୟ ।
ତାହେ ଗାଁର ଶତ ପାଁଚ ଶକେର ନିଶ୍ଚୟ ॥

ଅନନ୍ତର ଅନନ୍ତକେଶରୀ ଦେବ ନାମ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ତିନି ଯଥା ମନସ୍କାମ ॥

ଦେଉଲ କରନେ ତାଁର ଆଛିଲ ବାସନା ।
ବିବିଧ ବିପାକେ ତାହା ସଫଳ ହଲନା ॥

ଅନେକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ହୟ ପରଲୋକ ।
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନାହୟେ ତାହେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହେ ଶୋକ ॥

୪୦ ବତ୍ସରାବଧି ରାଜତ୍ୱ ରହିଲ ।
୫୪୫ ଶକାବ୍ଦ ହଇଲ ॥

ତତ୍‌ପରେ ତାଁହାର ତନୟ ହନ ରାଜା ।
ଅଲାବୁକେଶରୀ ଦେବ ଅତି ମହାତେଜା ॥

୫୪ ବତ୍ସର ତାଁର ରାଜ୍ୟ ଭୋଗହୟ ।
୫୯୯ ଶକାବ୍ଦ ନିଶ୍ଚୟ ॥

ମନ୍ଦିର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ।
ଶିବଲିଙ୍ଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରେନ ନରବର ॥

କନକକେଶରୀ ଦେବ ନାମେତେ ତନୟ ।
ତାହାଁତେ ରାଜତ୍ୱ ଦିୟା ପରଲୋକ ହୟ ॥

ଏ ରାଜାର ରାଜତ୍ୱେ ହଇଲ ଚମତ୍କାର ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷଣ ହୟ ଆର ଅଲଙ୍କାର ॥

ଷୋଡ଼ଶ ବତ୍ସର ତାଁର ରାଜ୍ୟ ସୁଖ ହୟ ।
ଛୟଶତ ପଞ୍ଚଦଶ ଶକାବ୍ଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ॥

ପରେ ବୀରକେଶରୀ ଦେବେର ଅଧିକାର ।
ସଙ୍ଘନେ କମ୍ପିତ ଅରି ପ୍ରତାପେ ଯାଁହାର ॥

ଛୟଶତ ତେଇଶ ଶକେତେ ହୟ କ୍ଷୟ ।
ଇହାତେ ରାଜତ୍ୱ ଆଟ ବର୍ଷ ଭୋଗ ହୟ ॥

ପରେ ପଦ୍ମକେଶରୀ ଦେବେର ହୟ ତକ୍ତ ।
ହରି ଆରାଧନେ ଯିନି ସତତ ଆମୁକ୍ତ ॥

ରାଜ୍ୟଭୋଗେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କରିୟା ଯାପନ ।
ଛୟଶ ଆଟାଇଶ ଶକେ ହଇଲ ମରନ ॥

ବୁଦ୍ଧକେଶରୀ ଦେବ ତାଁହାର କୁମାର ।
ବତ୍ସର ନୟେକ ରାଜ୍ୟ ସୁଖ ଭୋଗ ଯାର ॥

ଛୟଶତ ସାଁଇତ୍ରିଶ ଶକ ଗତ ହୟ ।
ପରେ ରାଜା ହଇଲେନ ତାହାର ତନୟ ॥

ଯିନି ବଟକେଶରୀ ଦେବାଖ୍ୟାୟ ବିଦିତ ।
ଏକାଦଶ ବତ୍ସ ତାର ରାଜତ୍ୱେ ବିହିତ ॥

ତାହାତେ ଶକେର ସଂଖ୍ୟା ହୟ ଛୟଶତ ।
ଆର ଆଟଚାଳିଶ ତାହାତେ ଅଭିମତ ॥

ପରେ ଗଜକେଶରୀ ଦେବେର ରାଜ୍ୟ ବଲେ ।
ବଲେ ଯାର ନାହିଁ ତୁଲ୍ୟ ଧରଣୀ ମଣ୍ଡଲେ ॥

ଦ୍ୱାଦଶ ବତ୍ସର ତାର ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ହୟ ।
ଛୟଶତ ପାଇଟ ଶକେର ପରିଚୟ ॥

ବସନ୍ତ କେଶରୀଦେବ ତାହାର ନନ୍ଦନ ।
ଦୁଇ ବତ୍ସ ସିଂହାସନ କରେନ ଶାସନ ॥

ଛୟଶତ ବାଷଟ୍ଟି ଶକେତେ ନୃପବର ।
ରାଜ୍ୟଭାର ଦେନ ନିଜ ପୁତ୍ରେର ଉପର ॥

ଗନ୍ଧର୍ବ କେଶରୀ ଦେବ ହୈୟ କ୍ଷିତିପତି ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ଚୌଦ୍ଦ ବତ୍ସର ସୁମତି ॥

ଛୟଶତ ଛେୟାତ୍ତର ଶକାବ୍ଦେ ରାଜନ ।
ଅନିତ୍ୟ ସଂସାର ଦେହ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହନ ॥

ପରେ ଜନମେଜୟ କେଶରୀ ଦେବ ନାମ ।
ସିଂହାସନେ ବସିୟା ପ୍ରକାଶ କରେ ଧାମ ॥

ରାଜତ୍ୱ କରେନ ନୟ ବତ୍ସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।
ଛୟଶତ ପଁଚାଶି ଶକେତେ ହୟ ଅନ୍ତ ॥

ତାଁହାର କୁମାର ପରେ ହୟେନ ରାଜନ ।
ଭରତକେଶରୀ ଦେବ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ॥

ପନର ବତ୍ସର ତାର ହୟ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ।
ସାତ ଶତ ଶକେତେ ହଇଲ ମୃତ୍ୟୁ ଯୋଗ ॥

ପରେ କଲିକେଶରୀ ଦେବେର ହୟ ରାଜ୍ୟ ।
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବତ୍ସର କରେନ ସୁବିଚାର୍ଯ୍ୟ ॥

ଫଲେ ସାତ ଶତ ଚୌଦ ଶକ ଅବସାନେ ।
ସ୍ୱର୍ଗଗତ ହନ ରାଜା ଅପୂର୍ବ ବିମାନେ ॥

ରାଜ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ପରେ ତାଁହାର ତନୟ ।
କମଳକେଶରୀ ଦେବ ଖ୍ୟାତ ଜଗନ୍ମୟ ॥

ଉନିଶ ବତ୍ସର ପରେ ହଇଲ ବିରାଗ ।
ସୁତେ ରାଜ୍ୟ ଦିୟା ଦେହ କରିଲେନ ତ୍ୟାଗ ॥

ସାତଶ ତେତ୍ରିଶ ସଂଖ୍ୟ ଶକାବ୍ଦେର ପର ।
କୁଣ୍ଡଲକେଶରୀ ଦେବ ହନ କ୍ଷିତିଧର ॥

ମାର୍କଣ୍ଡେୟଶ୍ୱର ଶିବଲିଙ୍ଗେର ଦେଉଳ ।
ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେନ ରାଜା ନାହିଁ ଯାର ତୁଲ ॥

ଆଠାର ବତ୍ସର କ୍ରମେ କରି ରାଜ୍ୟ ସୁଖ ।
ସାତଶ ଏକାନ୍ନ ଶକେ ରାଜତ୍ୱେ ବିମୁଖ ॥

ତାହାର ତନୟ ଚନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବାଖ୍ୟ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ତାହେ ନାହିଁ ପକ୍ଷାପକ୍ଷ ॥

ଇହାଁର ରାଜତ୍ୱ ଭୋଗ ସତ୍ତର ବତ୍ସର ।
ସାତଶ ଆଠଷଛି ଶକ ଶୁନ ବିଜ୍ଞବର ॥

ଏ ରାଜାର ପରଲୋକେ ଇହାଁଇ କୁମାର ।
ବୀର ଚନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବେର ଅଧିକାର ॥

ଉନିଶ ବତ୍ସର ରାଜା ରାଜ୍ୟଭୋଗ କରି ।
ସାତଶ ସାତାଶି ଶକେ କରେନ ଶ୍ରୀହରି ॥

ରାଜତ୍ୱ କରେନ ତାର ତନୟ ପ୍ରଧାନ ।
ଅମୃତ କେଶରୀ ଦେବ ଯାହାର ଆଖ୍ୟାନ ॥

ଦଶବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ କରି ପ୍ରକାଶେ ମହିମା ।
ସାତଶତ ସାତାନେ ଶକ ତାର ସୀମା ॥

ବିନୟ କେଶରୀ ଦେବ ପରେ ହନ ଭୂପ ।
ତାହା ଦେଖି ଶତ୍ରୁଗନ ପ୍ରବେଶିଲ କୂପ ॥

ଏ ରୂପେ ପନର ବର୍ଷ ହଇଲ ଯାପନ ।
ଅଷ୍ଟଶତ ବାରୋ ଶକ ତାହାତେ ଗଣନ ॥

ତତ୍‌ପୁତ୍ର ତାର ପର ହନ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗୀ ।
ଚଣ୍ଡପାଳକେଶରୀ ଦେବାଖ୍ୟ ଅତି ଯୋଗୀ ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ କରି ସମାପନ ।
ଆଟଶ ଛବିଶ ଶକେ ସ୍ୱର୍ଗ ଆରୋହଣ ॥

ପରେ ମଧୁସୂଦନକେଶରୀ ଦେବ ରାଜା ।
ରାଜାର କୁମାର ରାଜ୍ୟେ ପାଳିଲେନ ପ୍ରଜା ॥

ଷୋଡ଼ଶ ବତ୍ସର ତାହେ ହଇଲ ନିଶ୍ଚିତ ।
ଅଷ୍ଟାଶତ ବେୟାଳ୍ଲିଶ ଶକାବ୍ଦ ସହିତ ॥

ଧରମକେଶରୀ ଦେବ ତାହାର ତନୟ ।
ଦଶବର୍ଷ ରାଜତ୍ୱ କରେନ ସୁଖମୟ ॥

ଅଷ୍ଟଶତ ୫୨ ହଇଲେ ଶକ ପରେ ।
ସୁତେ ରାଜ୍ୟ ଦିୟା ରାଜା ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରେ ॥

ଯିନି ଜନକେଶରକେଶରୀ ଦେବ ନାମେ ।
ସୁବିଦିତ ହଇଲେନ ନିଜ ରାଜ୍ୟ ଧାମେ ॥

ତାହାତେ ଯାପନ ହୟ ଏଗାର ବତ୍ସର ।
ଅଷ୍ଟଶତ ତ୍ରିଷଷ୍ଟି ଶକାବ୍ଦ ସହଚର ॥

ନୃପ ନୃପକେଶରୀ ଦେବେର ଅଧିକାର ।
ପରେ ହୟ ଯିନି ଉକ୍ତ ରାଜାର କୁମାର ॥

ଦ୍ୱାଦଶ ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ କରିଯା ଭୂପତି ।
ଆଟଶତ ପଁଚାଉର ଶକାବ୍ଦେ କୀରତି ॥

ମକରକେଶରୀ ଦେବ ତନୟ ତାଁହାର ।
ରାଜା ହୋଇଯେ ଚୌଦ୍ଦବର୍ଷ କରେନ ବିଚାର ॥

ଆଟଶ ତିରାଶି ଶକେ ଅନିତ୍ୟ ଭାବିୟା ।
ତନୁ ତ୍ୟାଗ କରେ ନୃପ ସୁତେ ରାଜ୍ୟ ଦିୟା ॥

ତ୍ରିପୁରକେଶରୀ ଦେବ ଦଶ ବର୍ଷ ଭୂପ ।
ହଇୟା ରାଜତ୍ୱ କରେ ପିତୃ ଅନୁରୂପ ॥

ଆଟଶତ ତ୍ରିନବତି ଶକାବ୍ଦେ ଭୂପତି ।
ଦେହତ୍ୟାଗ ସୁର ଲୋକେ କରେନ ବସତି ॥

ଆଟାର ବତ୍ସର ରାଜା ତନୟ ତାଁହାର ।
ମାଧବକେଶରୀ ଦେବ କରେ ଅଧିକାର ॥

ନୟଶ ଏଗାର ଶକ ତାହେ ଗତ ହୟ ।
ଗୋବିନ୍ଦକେଶରୀ ଦେବ ପରେ ରାଜ୍ୟ ଲୟ ॥

ନୟଶ ଏକୁଶ ଶକ ଆର ତାହେ ଦଶ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ରାଜା ହଇୟା ସବଶ ॥

ନୃତ୍ୟକେଶରୀ ଦେବ ଲୈୟା ରାଜ୍ୟଭାର ।
କରେନ ବତ୍ସର ଚୌଦ୍ଦ ଅପୂର୍ବ ବିଚାର ॥

ନୟାଶ ପଁୟତ୍ରିଶ ଶକେ ରାଜା ରଜୈଶ୍ୱର ।
ପୁତ୍ରକେ କରିୟା ମୃତ୍ୟୁ ଲଭେ ନରବର ॥

ନୃସିଂହକେଶରୀ ଦେବ ନୃସିଂହେର ଦାସ ।
ଏଗାର ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ କରେନ ପ୍ରକାଶ ॥

ନୟଶତ ଛୟଲ୍ଲିଶ ଶକେ ତାଁର ସୁତ ।
ଦଶବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ କରେ ସର୍ବ ଗୁନ ଯୁତ ॥

ଯନି କୂର୍ମ କେଶରୀ ଦେବାଖ୍ୟାୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।
ଛିଲ ତାର ଅନୁଗତ କତଶତ ସିଦ୍ଧ ॥

ୟେଶ ଛାପପାନ୍ନ ଶକେ ଆପନ ଅପତ୍ୟ ।
ରାଜା କରିଲେନ ଦିୟା ନିଜ ଆଧିପତ୍ୟ ॥

ତାହେ ମତ୍ସ୍ୟକେଶରୀ ଦେବେର ହୟ ଖ୍ୟାତି ।
ଷୋଳ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ କରେ ଯେମନ ଯଯାତି ॥

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଶିବଲିଙ୍ଗେର ନିକଟ ।
ଗଙ୍ଗା ନାମେ ନଦୀ ଏକ ଆଛୟେ ପ୍ରକଟ ॥

ରାଜା କରି ନିଜ କୀର୍ତ୍ତି ତାହାର ଉପର ।
ସଂକ୍ରମ କରେନ ବ୍ୟୟ କରିୟା ବିସ୍ତାର ॥

ତାଦୃଶ ଆଠାର ନାଲ ଗୋଟେ ଏକ ପୁଲ ।
ବନ୍ଧନ କରିୟା ନାମ କରେନ ବିପୁଲ ॥

ତତ୍‌ପରେ ପରଲୋକ ଲଭେ ନରବର ।
ତାହେ ହୟ ଶକ ନୟାଶତ ବାହାତ୍ତର ॥

ବରାହକେଶରୀ ଦେବ ତାଁହାର ନନ୍ଦନ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ରାଜ୍ୟେ ପନର ହାୟନ ॥

ନୟଶତ ସାତାଶି ଶକାବ୍ଦ ତାହେ ହୟ ।
ଅନନ୍ତର ରାଜା ହନ ତାଁହାର ତନୟ ॥

ବାମନକେଶରୀ ଦେବ ନାମେ ସୁପ୍ରକାଶ ।
ତ୍ରୟୋଦଶ ବର୍ଷ ତା'ର ହୟ ରାଜ୍ୟ ବାସ ॥

ନିଜ ସୁତ ପରଶୁ କେଶରୀ ଦେବେ ରାଜ୍ୟ ।
ସହସ୍ର ଅଂକତେ ଦିୟା କରେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ ॥

ଏ ରାଜା ବତ୍ସର ଦ୍ୱୟ କରି ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ।
ଏକହଜାର ଦୁଇଶକେ ହଇଲ ବିୟୋଗ ॥

ତାହେ ଚନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବେର ଅଧିକାର ।
ଦ୍ୱାଦଶ ବତ୍ସର ହୟ ଅଖଣ୍ଡ ବିଚାର ॥

ଏକ ହାଜାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶକ ଅବସାନେ ।
ଅମର ଲୋକେତେ ଯାନ ଅପୂର୍ବ ବିମାନେ ॥

ସୁଜନକେଶରୀ ଦେବ ରାଜା ତତ୍‌ପର ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ସୁଖେ ସାତ ବତ୍ସର ॥

ହାଜାର ଏକୁଶ ଶକେ ତନୟ ତାହାର ।
ପିତାର ନିକଟ ହୈତେ ଲନ ରାଜ୍ୟଭାର ॥

ଶାଳିନ୍ୟକେଶରୀ ଦେବ ଯାହାର ଆଖ୍ୟାନ ।
ପଞ୍ଚମ ବତ୍ସର ତାର ରାଜତ୍ୱେର ମାନ ॥

ହାଜାର ଛବିଶ ଶକେ ତାଁହାର ବିନାଶ ।
ଥିଲେ ତାଁର ରାଣୀ କୀର୍ତ୍ତି କରେନ ପ୍ରକାଶ ॥

ଭୁବନେଶ୍ୱର ନାଟମନ୍ଦିର ବିଧାନ ।
ଅଦ୍ୟାପି ତଥାୟ ତାହା ଆଛେ ବିଦ୍ୟମାନ ॥

ପୁରଞ୍ଜନକେଶରୀ ଦେବେର ରାଜ୍ୟ ପରେ ।
ସମାପ୍ତ ହଇଲ ତାହା ତୃତୀୟ ବତ୍ସରେ ॥

ଶକେ ତାହେ ସହସ୍ର ଊନତ୍ରିଶ ଗତ ହୟ ।
ପରେ ବିଷ୍ଣୁକେଶରୀ ଦେବେର ରାଜ୍ୟ କୟ ॥

ଦ୍ୱାଦଶ ବତ୍ସରେ ତାଁର ରାଜତ୍ୱ ସମ୍ପଦ ।
ହାଜାରେକ ଚଲ୍ଲିଶ ଶକେ ଘଟିଲ ବିପଦ ॥

ପରେ ଇନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ ଦେବେର ସିଂହାସନ ।
ଚାରିବର୍ଷ ହୟ ତାହେ ରାଜ୍ୟେର ଶାସନ ॥

କେଦାର ନାଥେର ଭକ୍ତ ହଇୟା ନୃପତି ।
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହଏନ ତ୍ୟଜେ ରାଜତ୍ୱ ପ୍ରଭୃତି ॥

ଶକାବ୍ଦ ହଜାର ପଁୟ ତାଲ୍ଲିଶ ହଇଲ ।
ପ୍ରଜାସବ ନୃପ ସୁତେ ନୃପତି କରିଲ ॥

ସୁବର୍ଣ୍ଣକେଶରୀ ଦେବ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।
ନୟ ବର୍ଷ କରି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରବେଶନ ବନ ॥

କୃତ୍ତିବାସ ଦେବେର କରିୟା ଆରାଧନ ।
ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର କଲ୍ପ ତାହେ ହଇଲ ରାଜନ ॥

ହାଜାର ଚୋୟାନ ଶକ ହଇଲ ଗଣିତ ।
କେଶରୀ ବଂଶେର ଲୋପ ତାହାତେ ନିଶ୍ଚିତ ॥

କେଶରୀ ବଂଶେର କୀର୍ତ୍ତି ଅତି ଚମତ୍କାର ।
ବିଶେଷିୟା କହିବ କି ନାହିଁ ଯାର ପାର ॥

ଚତୁଶ୍ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍‌ ପୁରୁଷ ଅନୁକ୍ରମେ ।
ଯେ ବଂଶେ ରାଜତ୍ୱ ଭୋଗ ହୈଲ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ॥

ତ୍ରିପଦୀ : ଗଙ୍ଗବଂଶ

ଅତଃପର ଶୁନ ଚାରୁ ବିବରନ
ବଳି ବିବରିଯ଼ କଥା ।
ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର କାହାନୀ କଲୁଷନାଶିନୀ
ନା ହଇବେ ଅନ୍ୟଥା ॥

କେଶରୀ ବଂଶ ହଇଲେ ବିଧ୍ୱଂସ
ଅରାଜକ ପ୍ରାଯ଼ ହଯ଼ ।
ଦେଖି ପ୍ରଜାଗନ ଭଯ଼େ ଭୀତମନ
ପ୍ରଭୁର ଶରଣ ଲଯ଼ ॥

କରି ହରି ଦଯ଼ା ବେଦପତି ଛାଯ଼ା
ଭକତ ଜନାର ଆଶେ ।
ନୃପେର ନୃପତି ଅତିଶୁଦ୍ଧ ମତି
ଦକ୍ଷିଣ ହଇତେ ଆସେ ॥

ସୁରୂପା ଲଳନା ସୁସ୍ଥିର ଯୌବନା
ଗଙ୍ଗା ନାନୀ ଦେବୀ ନାମ ।
ଯାଁହାକେ ହେରିଯ଼ା ଉଠେ ଉଥଲିଯ଼ା
ଗୋକର୍ଣ୍ଣେଶ୍ୱରେର କାମ ॥

କରି ଶିବ ସଙ୍ଗ ରତିରସ ଭଙ୍ଗ
ଦେବୀ ଲଭେ ସୁତନଯ଼ ।
ଚୋରଗଙ୍ଗା ନାମେ ଖ୍ୟାତ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଧାମେ
ନୃପ ନୃପାସନ ଲଯ଼ ॥

ଏ ରାଜାର ଯଶ କରିତେ ଅବଶ
ତବେ କିଛୁ କହି ଶୁନ ।
ଶାସ୍ତ୍ରେ ଅତି ଧୀର ସମରେ ସୁବୀର
ଆଛିଯ଼ ଅନେକ ଗୁନ ॥

ଦେବ ଦେବ୍ୟପନ କରି ଆକର୍ଷନ
ଆନୟନ କ୍ଷମ ଭୂପ ।
କି କବ ବିଶେଷ ନାହିଁ ଗୁଣ ଦୋଷ
ଛିଲନା ଯଦନୁରୂପ ॥

ଯଶେର ପ୍ରସଙ୍ଗ ନାମେତେ ତୁରଙ୍ଗ
ସାଇ ପଡ଼ାୟ ବସତି ।
ଅତି ମନୋହର ଏକ ସରୋବର
ପାଡ଼ା ନାମେ ଯାର ଖ୍ୟାତି ॥

ନୃପ ନିଜ ଦେଶେ କରି ପରିଶେଷେ
ଏଇ ଦୁଇ ଶୁଭ ଯଶ ।
ସୁତେ ରାଜ୍ୟ ଭାର ଅର୍ଜିୟା ଅପାର
ଲଭିଲେନ କାଲ ବଶ ॥

ବିଂଶତି ହାୟନ ହଇଲ ଯାପନ
ତାହାର ଅନ୍ୟଥା ନୟ ।
ଶକାବ୍ଦ ହାଜାର ଚୌନ୍ନାଉର ଆର
ଯାହାତେ ଗଣିତ ହୟ ॥

ପୟାର

ଚୋରଗଙ୍ଗ ରାଜାର ତନୟ ହନ ରାଜା ।
ଯାହାର ବିଚାରେ ନାହିଁ ଅନ୍ୟାୟ ସାଜା ।।

ଗଙ୍ଗେଶ୍ୱର ଦେବ ତାଁହାର ଆଖ୍ୟାନ ।
ଚୌଦ ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ କରେନ ସମାନ ।।

ଗଙ୍ଗା ଦେବୀ ନାମେ ନଦୀ ଅବଧି କରିୟା ।
ରାଜତ୍ୱ ଆଛିଲ ଗୋଦାବରୀକେ ଲଇୟା ।।

କିନ୍ତୁ ତାଁର ପିତାର କାହାନୀ କିଛୁ ବଲି ।
ନିଷ୍କଲଙ୍କ କୁଲେ ଅଙ୍କ ଘଟାଇଲ କଲି ।।

ରାଜା ନିଜ ଦୁହିତାୟ ଉପଗତ ହୟ ।
ଯାହାର ଅଧିକ ପାପ ଶାସ୍ତ୍ରେ ନାହିଁ କୟ ।।

କୋଶଲ୍ୟା ତାହାର ନାମ ଅତି ରୂପବତୀ ।
କେମନେ ମଜିଲ ମନ ଜନକେର ପ୍ରତି ।।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବାର ତରେ ନରବର ।
କରୟେ କୌଶଲ୍ୟା ଗଙ୍ଗା ନାମେ ସରୋବର ।।

ପିପ୍‌ଲିର ନିକଟେ ଆଛେୟେ ବିଦ୍ୟମାନ ।
ଅଦ୍ୟାପି ଦେଖିୟା କରେ ସବେ ଅନୁମାନ ।।

କିଛୁ ଦିନ ପରେ ନୃପତିର ବ୍ୟବହାର ।
ଜାନିଲ ସକଲ ଲୋକେ ହଇଲ ପ୍ରଚାର ।।

ରାନୀର ଶୁନିୟା ସେଇ ନୃପତିର ପାପ ।
ପତିକେ ବିନାଶ କରେ ନାହିଁ ଭାବେ ତାପ ।।

ହାଜାର ଅଷ୍ଟାଶୀ ଶକେ ଏ ରୂପ ବ୍ୟାପାର ।
ହଇଲେ ଲଭିଲ ରାଜ୍ୟ ତନୟ ତାହାର ।।

ଏକଜଟା କାମଦେବ ନାମେ ଭୟଙ୍କର ।
ରାଜତ୍ୱ ହଇଲ ତାର ପଞ୍ଚମ ବତ୍ସର ।।

ତାଁହାର କୀର୍ତ୍ତିର କଥା ଏବେ କିନ୍ତୁ ବଲି ।
ବିଜିତ ହଇବେ ସବେ ତାହାତେ ସକଲି ।।

କେଶରୀ ବଂଶେର ଯାହା ଆଛିଲ ରଚିତ ।
ପ୍ରଭୁର ମନ୍ଦିର ଆର ଅପର ବିହିତ ।।

ଭାଙ୍ଗିୟା ସେ ସବ ନୃପ କରିତେ ନୂତନ ।
ଆରମ୍ଭ କରିୟା ଯାନ ଶମନ ଭୁବନ ।।

ଶକାବ୍ଦ ହାଜାର ଆର ତ୍ରିନବତି ହୟ ।
ଅନନ୍ତର ରାଜା ହନ ତାଁହାର ତନୟ ।।

ବିଖ୍ୟାତ ମଦନ ମହାଦେବ ନାମ ଯାର ।
ଶିଷ୍ଟ ଶାନ୍ତ ପ୍ରକୃତି ଧାର୍ମିକ ଚମତ୍କାର ।।

ତାହା କୀର୍ତ୍ତିର କଥା ଏବେ କିଛି ବଲି ।
ରାଜତ୍ୱ ହଇଲେ ଯାଁର ନାହି ଥାକେ କଲି ।।

ଆଖ୍ୟାୟ ଆଲରାନାଥ ନାରାୟଣ ମୂର୍ତ୍ତି ।
ପୁରୀ ହତେ ଚାରିକ୍ରୋଶ ଦୂରେ ଯାର ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ।।

ବହୁଧନ ବ୍ୟୟ କରି ତାଁହାର ମନ୍ଦିର ।
ନିର୍ମାନ କରେନ ନୃପ ହଇୟା ସୁସ୍ଥିର ।।

ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କରନେ ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରି ପରେ ।
ଗମନ କରିତେ ହୟ ଶମନ ନଗରେ ।।

ଚାରି ବର୍ଷ ରାଜତ୍ୱ ହଇଲ ଏବେକୈ ।
ହାଜାର ତାହାତେ ଶକ ଆର ସାତାନୈ ।।

ରାଜତ୍ୱ କରେନ ପରେ ତାଁର ସହୋଦର ।
ଶ୍ରୀ ଅନଙ୍ଗ ଭୀମଦେବ ପ୍ରକୃତି ସୁନ୍ଦର ।।

ଭୂପତିର କିବା କୀର୍ତ୍ତି କହା ନାହି ଯାୟେ ।
ବିଚକ୍ଷନ ଗୁନ ସବେ ମନ ଦିୟ ତାୟ ।।

ଯାଜପୁରେ ଆଛିଲ ରାଜର ପୂର୍ବବାସ ।
ଚୌଦୁୟାର ନାମେ କେଲ୍ଲା ଯଥା ସୁପ୍ରକାଶ ।।

ଏକ ଦିନ ରାଜା ନିଜ ରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟଟନେ ।
ବାହିର ହଏନ ଲୈୟା ନିଜ ବନ୍ଧୁ ଗନେ ।।

ମହାନଦୀ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ହୈୟା ପରପାର ।
ଦେଖିଲେନ ସବେ ମେଲି ଅତି ଚମତ୍କାର ।।

ଶିକରାକେ ଧରିୟାଛେ କ୍ରୋଧ ବକ କରି ।
ଯା ଦେଖିଲେ କଭୁ ନାହିଁ ସତ୍ୟ ବୋଧ କରି ।।

ଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିୟା ତଖନ ନରବର ।
ଅତୁଲ ବୁଦ୍ଧିତେ କରେ ତର୍କ ବହୁତର ।।

ପରିଶେଷେ କରିଲେନ ଏହି ଅନୁମାନ ।
ଏ ସ୍ଥାନେର ଜୀବ ବୁଝି ହୟ ବଲବାନ ।।

ସ୍ଥାନେର ମହାତ୍ମ୍ୟ ଏବେ କରିୟା ନିଶ୍ଚୟ ।
ଏ ଖାନେ ରାଜାର ବାସ ଆବଶ୍ୟକ ହୟ ।।

ତେ କାରନ ତଥାୟ ହଇଲ ଏକ କେଲ୍ଲା ।
ଅରିର ଦୁର୍ଗମ୍ୟ ଦରଶନେ ବଡ଼ ଜେଲ୍ଲା ।।

ଏଇ ସ୍ଥାନେ କଟକ ଧାମେର ମଧ୍ୟ ପତି ।
ହଇଲ ବାମନ ବାସି ତଦବଧି ଖ୍ୟାତି ।।

ବହୁକାଲ ତଥାୟ କରିୟା ନୃପବାସ ।
ନବ ନବ ସେବିୟା ପୁରନ ଅଭିଳାଷ ।।

ଏକ ଦିନେ ମହାପ୍ରଭୁ ହେରିୟା ସ୍ୱପନେ ।
ଚଲିଲେନ କ୍ଷେତ୍ରଧାମେ ସହ ବନ୍ଧୁଗନେ ।।

ପ୍ରଭୁର ପ୍ରସାଦ ଅଗ୍ରେ କରିୟା ସେବନ ।
ପୁରୀତେ ପ୍ରବେଶ ପରେ କରେନ ରାଜନ ।।

ପ୍ରଭୁକେ ଦେଖିୟା ପୁଲକିତ କଲେବର ।
ଆପନାକେ ଶ୍ଳାଘ୍ୟ କରି ମାନେ ବହୁତର ।।

ପାତ୍ର ମିତ୍ର ପୁତ୍ର ଆର କଲତ୍ର ସ୍ୱଜନେ ।
କିଛୁ ଦିନ ଯାପନ ହଇଲ ହର୍ଷ ମନେ ।।

ତତ୍‌ପରେ କହି ଏକ ଦିନେର କାହାନୀ ।
ଶ୍ରବଣେ ଆନନ୍ଦ ବୃନ୍ଦ ବିଧାନ କାହାନୀ ।।

ନିଜେର ରଚିତ ଅଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାୟ ଦ୍ୱାଦଶେ ।
ଗୁରୁଦିନ ଫାଲ୍‌ଗୁନେର ଦଶମ ଦିବସେ ।।

ଦେବାର୍ଚ୍ଚନ ମଣ୍ଡପେ ବସିୟା ନୃପବର ।
ଆହ୍ୱାନ କରେନ ସବେ କରିୟା ଆଦର ।।

ପାତ୍ର ମିତ୍ର ସଭାକାର ଜାନିୟା ଆଶୟ ।
କରିଲେନ ଗଙ୍ଗବଂଶ ଉପାଧି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ।।

ଏକପଦ ଉପାଧି ଯଥା- ବୀର ଶ୍ରୀ ଗଜପତି ଗୌଡେଶ୍ୱର ନବକୋଟି କର୍ଣ୍ଣାଟୋତ୍କଳ ବର୍ଗେଶ୍ୱର ବୀରାଧିବୀରବର ପ୍ରତାପ ଶ୍ରୀ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିୟା ଏଇ ଏକପଦ ନାମ।
ନିଜ ବଂଶ ବିଖ୍ୟାତ କରେନ ଗୁନ ଧାମ ॥

ଶାନ୍ତ ଶିଷ୍ଟ ତନୟ ବର୍ଗକେ ଡାକି ଶେଷେ।
ଶାସନ କରେନ ନୃପ ନାନା ଉପଦେଶେ ॥

ଶୁନ ଶୁନ ପୁତ୍ରଗନ କରି ଅବଧାନ।
କହି ଉପଦେଶ କଥା କରହ ପ୍ରମାଣ ॥

ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ ଆଛିଲ କେଶରୀ ରାଜବଂଶ।
କାଳକ୍ରମେ ହଇୟା ଗିୟାଛେ ତାର ଧ୍ୱଂସ ॥

ସେ ରାଜ ବଂଶର ଛିଲ ଯତ ଅଧିକାର।
ତାହାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ କହି ଶୁନହ ବିସ୍ତାର ॥

ଅର୍କ କ୍ଷେତ୍ରାବଧି ଭୀମ ନଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ।
ଉତ୍ତର ସୀମାର ଏଇ ହଇଲ ତଦନ୍ତ ॥

ଋଷିକୁଲ୍ୟା ନାମେ ନଦୀ ଦକ୍ଷିନେର ସୀମା।
କେଶରୀ ବଂଶେର ଏଇ ସଂପତ୍ତି ଗରିମା ॥

ବତ୍ସରେ ବତ୍ସରେ ଏଇ ରାଜ୍ୟେ ଯତ କର।
ଆଦାୟ ହଇତ ତାର ଶୁନହ ଆକର ॥

ପାଁଚ ମାଷା ପରିମିତ ସୁବର୍ଣ୍ଣେର ଗୁଳି।
ମାଢ଼ ବଲି କହେ ସବେ ଏହି ଦେଶ ବୁଲି ॥

ଏଇ ମାଢ଼ ପଞ୍ଚଦଶ ଲକ୍ଷ ପରିମାଣ।
ଏରୂପ ରାଜତ୍ୱ ପ୍ରତି ବତ୍ସର ସମାନ ॥

ତାହାତେ କେଶରୀ ବଂଶ କୀର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ହୟ।
ପ୍ରତାପେ କେଶରୀ ଯେନ ଖ୍ୟାତ ଦେଶମୟ ॥

ଆମାର ରାଜତ୍ୱ ତାର ଦ୍ୱିଗୁନ ଅଧିକ ।
ପ୍ରଭୁର ପ୍ରସାଦେ ହୟ ନା ହୟ ଅଲୀକ ॥

ପଞ୍ଚତ୍ରିଂଶ ଲକ୍ଷ ମାଢ଼ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆଦାୟ ।
ଦେଖି ଦେଖି ଅଧିକ ହୟେଛେ କତ ତାୟ ॥

ଏଇ ଧନ ବ୍ୟୟେର ବିଧାନେ ଉପଦେଶ ।
ଯେମତ କହିବ ଆମି କରିୟା ବିଶେଷ ॥

ଜଗନ୍ନାଥ ସେବା ଆର ବ୍ରାହ୍ମନ ବୈଷ୍ଣବ ।
ଅର୍ଚ୍ଚନ କରିୟା ଯେବା ଥାକିବେ ବୈଭବ ॥

ତାହେ ନିଜ ପରିଜନଗନେର ପାଳନ ।
କରିବା ଜିଇବା ଆର ସୈନ୍ୟେର ବେତନ ॥

ଏ ରୂପ ନିୟମ ମତ କରି ଧନ ବ୍ୟୟ ।
ରାଜତ୍ୱ କରିୟା ସୁଖେ ତ୍ୟଜି ବୈରୀ ଭୟ ॥

ଇହାତେ ଅନ୍ୟଥା ଯଦି କର କୋନ ରୂପ ।
ପଡ଼ିବେ ଦଣ୍ଡାପହାର ଘୋର ପାପ କୂପ ॥

ଆର ଏକ ଉପଦେଶ କଥା ବଲି ଶୁନ ।
କରିବା ପ୍ରଜାର ପ୍ରତି ଦୟା ପୁନଃ ପୁନଃ ॥

ନିଜ ନିଜ ସୁତ ଆର ପ୍ରଜାଗନ ଯତ ।
ବାହ୍ୟମନେ ତୁଲ୍ୟଭବ କରିୟା ସତତ ॥

ଏ ରୂପେ ଥାକିଲେ ହବେ ପ୍ରଭୁର ପ୍ରସାଦ ।
ଅମଙ୍ଗଲ ନା ହଇବେ କରି ଆଶୀର୍ବାଦ ॥

ଅପରେ କହିବ କିଛୁ ମନେର ମାନସ ।
ବିବେଚନା କର ସବେ ତ୍ୟଜିୟା ଅଲସ ॥

ସାତଚଲ୍ଲିଶ ଲକ୍ଷ ଅଷ୍ଟାଶୀ ହାଜାର ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମାଢ଼େ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଛୟେ ଭାଣ୍ଡାର ॥

ବହୁ ଯତ୍ନେ କରିୟାଛି ଏ ଧନ ସଞ୍ଚୟ ।
ଏ କ୍ଷନେ ମାନସ କିଛୁ କରିବ ସଦ୍‌ବ୍ୟୟ ॥

ପିତାର ଆଛିଲ ଯତ୍ନ କରିତେ ମନ୍ଦିର ।
କିଛୁ ତାହା ନାହି ହୟ ବିପାକେ ବିଧିର ॥

ଆରମ୍ଭ କରିୟା ତାଁର ହୟ ପରଲୋକ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ତ୍ୟଜିବ ସେ ଶୋକ ॥

ପଁୟତାଲ୍ଲିଶ ହସ୍ତ ପ୍ରସ୍ଥେର ବିଧାନ ।
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ହବେ ଏକଶତ ହସ୍ତ ପରିମାନ ॥

ଏହି ରୂପେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କରିୟା ନିର୍ମିତ ।
ଚାରି ହର ମୂର୍ତ୍ତି ତାହେ କରିବ ସ୍ଥାପିତ ॥

ଜଗନ୍ନାଥ ବଳଦେବ ଆର ସୁଦର୍ଶନ ।
ସୁଭଦ୍ରା ତାହାର ମଧ୍ୟେ ହଇବେନ ସ୍ଥାପନ ॥

ଏହି ଚାରି ମୂର୍ତ୍ତି କରି ସୁବର୍ଣ୍ଣେ ଭୂଷିତ ।
ପୂରାଇବ ମନୋବାଞ୍ଛା ହଇବେ କହିତ ॥

ଆଉ ଯତ ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରେ ବିଦ୍ୟମାନ ।
ପୃଥକ୍ ମନ୍ଦିର କରି କରିବ ବିଧାନ ॥

ଏକ୍ଷନେ ଉଚିତ କର୍ମ କରହ ନିଶ୍ଚୟ ।
ମମ ଅଭିଳାଷ ଯେନ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ନା ହୟ ॥

ଏ କଥା ଶୁନିୟା ପୁତ୍ର ବାନ୍ଧବ ସକଲେ ।
ଉତ୍ତର କରେନ ନୃପ ଚରଣ କମଲେ ॥

ମହାରାଜ ମନେ ଯାହା କରିବେନ ସ୍ଥିର ।
ଅବଶ୍ୟ ହଇବେ ଯେନ ଲିଖନ ବିଧିର ॥

ଅସ୍ମଦେ ଜିଜ୍ଞାସା ତାହା ସ୍ନେହ ମାତ୍ର ସାର ।
ଉଚିତ ବିଲମ୍ବ ତାହେ କରାନୋହେ ଆର ॥

ଇଥେ ଏହି ପରାମର୍ଶ କରନ ଉଚିତ ।
ଶୁନିୟା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯାହା କରୁନ ନିଶ୍ଚିତ ॥

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଯଦି ଏକଶତ ହସ୍ତ ପରିମାନ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କରଣେ କରେନ ଅବଧାନ ॥

ହଇବେ ତାହାତେ ବହୁ ସମୟେର ବ୍ୟୟ ।
ଅତଏବ ଛୋଟ କିଛୁ ହଲ୍ୟେ ଭାଲ ହୟ ॥

ଏ କଥା ଶୁନିୟା ନୃପ ଭାବିୟା ତଖନ ।
କରେନ ନବ୍ବୁଇ ହସ୍ତ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଆୟତନ ॥

ଭିତରେ ପ୍ରାଚୀର ଉଚ୍ଚ ଉନ୍ନତ୍ରିଶେ ହାତ ।
ଷୋଳେ ହାତ ଭିତ ତାହେ ହଇଲ ସଂପାତ ॥

ଏଇ ରୂପେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇଲ ।
ଭୂପତିର ପୁଣ୍ୟକୀର୍ତ୍ତି ଜଗତେ ରଚିଲ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ନାମେ ରାଜା ଅତି ପୁଣ୍ୟବାନ୍ ।
ଶ୍ରୁତ ଆଛେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କରେନ ନିର୍ମାଣ ॥

ଅପର ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଦେବ ନାମେ ଭୂପ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ନିର୍ମାନ କରେନ ଅନୁରୂପ ॥

ଯେ ମନ୍ଦିର ଅଦ୍ୟାପି ଆଛୟେ ବିଦ୍ୟମାନ ।
ତ୍ରିରୂପେ ଅଦ୍ୟାପି ବିଭୁ ଯାହେ ବର୍ତ୍ତମାନ ॥

ଯାହା ଦେଖି ଯାତ୍ରିଲୋକ ହୟ ଉଲ୍ଲସିତ ।
ସେ କୀର୍ତ୍ତି ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଦେବେର ନିଶ୍ଚିତ ॥

ଏ କୀର୍ତ୍ତି କରିୟା ନୃପ ହରିଷେ ତଥାୟ ।
ହରିର ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ମୂର୍ତ୍ତି ତଖନ ବସାୟ ॥

ପରେ ଅନ୍ୟ ଦେବାଳୟ କରେନ ବିସ୍ତାର ।
ଗୁଣ୍ଡିଚା ମଣ୍ଡପ ଆଦି ବିବିଧ ପ୍ରକାର ॥

ଦେବାଳୟ ଦେବମୂର୍ତ୍ତି କରିୟା ସ୍ଥାପନ ।
ସକଲେର କ୍ଳୃପ୍ତବୃତ୍ତି କରେନ ତଖନ ॥

ପ୍ରଭୁର ଦ୍ୱାଦଶ ଯାତ୍ରା ରୀତିନୀତି ଆର ।
ଉତ୍କଳ ଖଣ୍ଡ ମତେ କରି ବ୍ୟବହାର ॥

ନିଜ ରାଜ୍ୟ ଉପସ୍ୱତ୍ୱ ବିଭାଗ କରିୟ ।
ପ୍ରଭୁର ସେବାୟ ଧନ ଜେନ ବିଶେଷୟ ॥

ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତି କଥା କି କହିବ ତାଁର ।
କତ ଶତ ପୁଲବନ୍ଧି କରେନ ବିସ୍ତାର ॥

ମରୁଦେଶେ ଜଲାଶୟ କରି ଶତଶତ ।
ବିପ୍ରଗନେ ବୃତ୍ତି ଦେନ ଅଭିଳାଷେ ମତ ॥

ତାହାତେ ହୟେଛେ ବହୁ ବ୍ରାହ୍ମନ ମଣ୍ଡଳୀ ।
ବିଦ୍ୟମାନ ଅଦ୍ୟାପି ସେ ଆଛୟେ ସକଳି ॥

ଇତ୍ୟାଦି ବିବିଧ ଯଶ ଅଶେଷ ବିଶେଷ ।
ବର୍ଣ୍ଣନ କରିୟା ତାର କେ କରିବ ଶେଷ ।।

ଏଇ ରୂପେ ସତାଇଶ ବତ୍ସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।
ରାଜ୍ୟ ଭୋଗେ କରିଲେନ ସୁଖେର ତଦନ୍ତ ।।

ଏକାଦଶ ଶତ ଆର ଶକାଦ୍ଧ ଚଲ୍ଲିଶ ।
କାଲରୂପେ ଏଲୋ ଯେନ ନୃପେ କରିରୀଷ ।।

ଇତଃ ପର ତାହାର ତନୟେ ରାଜ୍ୟଭାର ।
ରାଜ ରାଜେଶ୍ୱର ଦେବ ଆଖ୍ୟାନ ଯାହାର ।।

ପଁୟତ୍ରିଶ ବର୍ଷ ତାର ରାଜ୍ୟ ପରିପାଟୀ ।
ଏକାଦଶ ଶତ ଶକ ଆର ଊନଷାଟି ।।

ପରେ ସେଇ ରାଜ୍ୟ ହୟ ତାହାର ତନୟ ।
ନାଙ୍ଗୁଡ଼ିୟା ନୃସିଂହ ଦେବେର ସବେ କୟ ।।

କଣାରକେ ଯାର କୀର୍ତ୍ତି ଆଛୟେ ବିସ୍ତାର ।
ସୂର୍ଯ୍ୟେର ଦେଉଲ ତଥା କରେନ ପ୍ରଚାର ।।

ଦେଖିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବୋଧ ସକଲେର ହୟ ।
ମନୁଷ୍ୟ ରଚିତ ତାହା କେ ବୋଧ କରୟ ।।

ବାଲୁକାର ବନ୍ଧ ବାଁକୀ ମହନା ମହନା ।
ମୋଚନ କରେନ ନୃପ କରିୟା ଯୋଜନା ।।

ତନୟେର ପ୍ରତି ଦିୟା ରାଜତ୍ୱ ସମାଜ ।
ପରେ ପରଲୋକେ ରାଜା କରେନ ବିରାଜ ।।

ପଁୟତାଲ୍ଲିଶ ବର୍ଷ ରାଜତ୍ୱ ତାଁହାରି ।
ତାହାତେ ହଇଲ ଶକ ବାରଶତ ଚାରି ।।

କେଶରୀ ନୃସିଂହ ଦେବ ହଇୟା ନୃପତି ।
ଔରସ ପୁତ୍ରେର ନ୍ୟାୟ ପାଲେ ବସୁମତୀ ।।

ବଲଗଣ୍ଡୀ ନାମେ ନଦୀ ଅତି ଖରତର ।
ଭରାଟ କରିୟା ତାହା କରେ ବନ୍ଧତର ।।

ତାହାର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱେ କରିୟା ଦେଉଲ ।
ଯମେର ପ୍ରକାଶ ନୃପ କରେନ ବିପୁଲ ।।

ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ ରଥଯାତ୍ରା ସମୟେ ପ୍ରଭୁର ।
ଛୟଖାନି ରଥ ତାହେ ହଇତ ପ୍ରଚୁର ।।

ଗୁଣ୍ଡିଚା ମଣ୍ଡପେ ଯାତ୍ରା ତାହାତେ ହଇତ ।
ପାରାବାରେ ଛୟ ରଥ ସେକାଲେ ଥାକିତ ।।

ଭରାଟ କରେନ ନଦୀ କରି ମନୋରଥ ।
ଦେବଧି ହଇୟାଛେ ରଥେ ତନି ରଥ ।।

ନୃପତି କରିଲେ ଏହି କୀର୍ତ୍ତି ଚମକ୍ରାର ।
ଲକ୍ଷପୋଷି ନରେନ୍ଦ୍ର ଉପାଧି ହୟ ତାଁର ।।

ଅନନ୍ତର ନରେନ୍ଦ୍ର ନରେନ୍ଦ୍ର ସରୋବର ।
ଖନନ କରେନ ନୃପ ଅତି ମନୋହର ।।

ଏରୂପେ ପଁଚିଶ ବର୍ଷ କରିୟା ଯାପନ ।
ବାରେଶ ଉନତ୍ରିଶ ଶକେ ହଇଲ ମରନ ।।

ତାଁହାର ତନୟ ପରେ ହନ କ୍ଷିତିପତି ।
ପ୍ରତାପ ନୃସିଂହ ଦେବ ଅତି ଶୁଦ୍ଧ ମତି ।।

ଯଖନ ଜଗନ୍ନାଥ ବହିର୍ଗତ ହନ ।
ରେସମେର ଡ଼ୁରିଦିୟା କୋମର ବନ୍ଧନ ।।

ପ୍ରତାପ ନୃସିଂହ ଦେବ କରେନ ଏ ପ୍ରଥା ।
ବ୍ୟବହାର ଆଛୟେ ଅଦ୍ୟାପି ତାହା ତଥା ।।

ରାଜତ୍ୱ କରେନ ରାଜା ବିଂଶତି ବତ୍ସର ।
ଦେହତ୍ୟାଗ କରିଲେନ ପରେ ନରବର ।।

ତାହେ ଶକ ଗଣିତ ହଇଲ ବାରେଶତ ।
ଆଛୟେ ତାହାର ପୁଚ୍ଛେ ଉନପଞ୍ଚଶତ ।।

ପରେ କ୍ଷିତିପତି ହନ ତାହାର ନନ୍ଦନ ।
ନାମେ ରତି କାନ୍ତ ଦେବ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।।

ରାଜତ୍ୱ କରିୟା ନୃପ ଦୁଇ ବତ୍ସର ।
ବାରୋଶ ଏକାନ୍ନ ଶକେ ତ୍ୟଜେ କଳେବର ।।

କାଜଲା ନୃସିଂହ ଦେବ ତାଁହାର ତନୟ ।
ଏକ ବତ୍ସ ଗତେ ତାଁର ହଇଲ ପ୍ରଳୟ ।।

ବାରୋଶ ବୟାନ୍ନ ଶକେ ତାଁହାର କୁମାର ।
ଗ୍ରହନ କରେନ ସବ ପିତୃ ରାଜ୍ୟଭାର ।।

ଯିନି ଶଙ୍ଖ ଉସୁର ନୃସିଂହ ଦେବ ନାଶେ ।
ସାତବର୍ଷ କରି ରାଜ୍ୟ ଖ୍ୟାତ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଧାମେ ।।

ବାରଶତ ଉନ୍ନଷାଟି ଶକ ତାହେ ହୟ ।
ଅନନ୍ତର ନରପତି ଲଭେ ସୁରାଲୟ ।।

ତାହାର ତନୟ ଶଙ୍ଖ ବାସୁଦେବ ନାମ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ସୁଖେ ଅତି ପୁଣ୍ୟ ଧାମ ।।

ଏକଦିନ ନୃପ ଆସି ପ୍ରଭୁ ଦରଶନେ ।
ପ୍ରଣମିୟା କରପୁଟେ ବାଁଡ଼ାଗନ ସଘନେ ।।

ଏମତ ସମୟ ଦେଖି ସେବାଇତ ଗନ ।
ପ୍ରଭୁର ନିର୍ମାଲ୍ୟ ମାଳା କରେ ସମର୍ପନନ ।।

ଭକ୍ତି କରି ନୃପତି ଲଇଲ ସେଇମାଳା ।
ଯାହାତେ ଖଣ୍ଡିତ ହୟ ସଂସାରେର ଜ୍ୱାଲା ।।

ଆଛୟେ ମାଲାୟ କେଶ ଦେଖିୟା ତଖନ ।
କ୍ରୋଧେ କାଁପେ ଓଷ୍ଠାଧର ଲୋହିତ ଲୋଚନ ।।

କହେ ନୃପ ପୂଜକଗନେର ପ୍ରତି କ୍ରୋଧେ ।
ଆଖନ ପ୍ରଭୁର ସେବା ଅପରାଧ ବୋଧେ ।।

ଅରେରେ ଦୁରାତ୍ମା ଦୁଷ୍ଟ ଦ୍ୱିଜାଧମ ଅତି ।
ନାହି ଭାବ ପରକାଲ ବେତନେଇ ମତି ।।

ପ୍ରଭୁର ମାଲାୟ ଚୂଲ କିସେର କାରଣ ।
ଉଚିତ କରିବ ଦଣ୍ଡ ହଇବେ ଶାସନ ।।

ଏକଥା ଶୁନିୟା ସବ ପୂଜକ ପୂଜାରୀ ।
ଥରହର କାଁପେ କିଛୁ କହିତେ ନା ପାରି ।।

ପରିଶେଷେ କହେ କେହ ଭାବିୟା ବିସ୍ତାର ।
ପ୍ରଭୁର ମସ୍ତକ କେଶ ନହେକ ଅପର ।।

ଶୁନି ପ୍ରତାରନା ନୃପ କରି ବହୁ ଖେଦ ।
ଆବେଶ କରେନ ତାହେ କରିତେ କୟେଦ ।।

ଅନନ୍ତର ନିଶି ଯୋଗେ ନୃପକେ ସ୍ୱପନେ ।
ଦରଶନ ଦିୟା ପ୍ରଭୁ କହେନ ବଚନେ ।।

ଆମାର ସେବକ ଜନେ କେନ ଏତ ରୋଷ ।
ଅକାରନେ ଦଣ୍ଡଦିୟା ନାହିଁ ଭବି ଦୋଷ ।।

ଆମାର ମସ୍ତକ କେଶ ଆଛିଲ ମାଲାୟ ।
ସେଇ ମାଲା ଦିଆଛିଲ ତୋମାର ଗଲାୟ ।।

ଅତଏବ ସେ ଚୂଲ ଅନ୍ୟେର କଭୁ ନୟ ।
ପ୍ରଭାତେ ଦେଖିବା ତାହା ହଇବେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।।

ଆମର ମସ୍ତକେ କେଶ ଆଛେ ବହୁତର ।
ଦେଖିତେ ପାଇବା ତୁମି ନହେକ ଅପର ।।

ଏକଥା ଶୁନିୟା ନୃପ ଉଠିଲ ବସିୟା ।
ନିଦ୍ରା ଭଙ୍ଗେ ପୂରିତ ପୁଲକେ ଶିହରିୟା ।।

ପ୍ରଭାତେ ଆସିୟା ନୃପ ପ୍ରଭୁ ସନ୍ନିଧାନ ।
ପ୍ରଭୁ ଶିରେ ଦେଖେ କେଶ ଆଛେ ବିଦ୍ୟମାନ ।।

ଦେଖିୟା ଆନନ୍ଦମନେ ନୃପତି ତଖନ ।
ଭକତେର ପ୍ରତି ଦୟା ଭାବେ ଅନୁକ୍ଷନ ।।

ଆପନି ଆସିୟା ତବେ ସେବକ ଗନେରେ ।
କାରାଗାର ହତେ ମୁକ୍ତ କରିଲେନ ପରେ ।।

ଦେବଧି ବାଲଧୂପ ନାମେ. ଏକ ଭୋଗ ।
ସ୍ଥାପନ କରେନ ନୃପ ପାଇୟା ସୁଯୋଗ ।।

ନୃପେର ଅପର କୀର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରୋ ପରି ।
ସ୍ଥାପିଲେନ ନୀଲଚକ୍ର ବହୁ ଭକ୍ତି କରି ।।

ଏଇ ସବ ରୂପେ ରାଜ୍ୟ ଚଦ୍ଧିଶ ବସ୍ସର ।
ସମାପ୍ତ କରିୟା ମୃତ୍ୟୁ ଲଭେ ନରବର ।।

ବାରୋଶତ ତିରାଶି ଶକାବ୍ଦ ତାହେ ହୟ ।
ଇତଃ ପର ହନ ରାଜା ଇହାଁରି ତନୟ ।।

ବଲିବାସୁଦେବ ନାମ ବିଖ୍ୟାତ ଯାଁହାର ।
ପବିତ୍ର ଚରିତ୍ର କୀର୍ତ୍ତି ଅତି ଚମତ୍କାର ।।

ତାହାର ଆଛିଲ ଏକ ପାତ୍ରବର ନିଜ ।
ଶଙ୍କର ବାମନ ପତି ମହାପାତ୍ର ଦ୍ୱିଜ ॥

ମନ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧି ଛିଲ ତା'ର ଅତି ଚମତ୍କାର ।
ବିଚକ୍ଷନ ଶୁନ ସବେ ତାହାର ବିସ୍ତାର ॥

ଏକ ଦିନେ ମନ୍ତ୍ରିବରେ ନୃପ ଜିଜ୍ଞାସିଲ ।
ପାତ୍ରବର ଅଦ୍ୟକାର ତିଥିକି ହଇଲ ॥

ମୁଖେର ପ୍ରାଗଲଭ୍ୟେ ପାତ୍ର ଅମାବାସ୍ୟା କହେ ।
ଫଲତ ହଇଲ ମିଥ୍ୟା ଅମାବାସ୍ୟା ନହେ ॥

ତଦ୍ଦିନେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥି ଆଛିଲ ପ୍ରକାଶ ।
ଏଇ ହେତୁ ନୃପ କରେ ପାତ୍ରେ ଉପହାସ ॥

ଶୁନି ଉପହାସ ପାତ୍ରେ ଉପଜୟେ କ୍ରୋଧ ।
ତାହାତେ ସେଦିନ ହୟ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ରୋଧ ॥

ଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିୟା ନୃପତି ଚମକିତ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଚୋର କାମଦେବ ଭାବିୟା ଉଚିତ ॥

ଇହାଁର ରାଜତ୍ୱ ଭୋଗ ଏକୁଶ ବତ୍ସର ।
ତେରୋଶତ ଚାରିଶକ ଶୁନ ବିଜ୍ଞବର ॥

ପରେ ତାଁର ତନୟେର ଅଧିକାର ହୟ ।
ବୀର ବାସୁଦେବ ନାମ ଖ୍ୟାତ ଦେଶମୟ ॥

ଊନ୍ତ୍ରିଶ ବତ୍ସର ନୃପ କରି ରାଜ୍ୟ ପାଟ ।
ଗଙ୍ଗାୟ ବାଁଧେନ ଏକ ଚମତ୍କାର ଘାଟ ॥

ତେରୋଶ ତେଇଶ ଶକେ ତ୍ୟଜି କଲେବର ।
ନିର୍ବାନ ଲଭେନ ନୃପ ହରି ଭକ୍ତବର ॥

ତାହାର ତନୟ କଲି ବାସୁଦେବ ପରେ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ତ୍ରୟୋଦଶ ବତ୍ସରେ ॥

ତେରୋଶ ଛତ୍ରିଶ ଶକେ ସୁତେ ରାଜ୍ୟ ଦିୟା ।
ତନୁ ତ୍ୟାଗ କରେ ନୃପ ହରିକେ ସ୍ମରିୟା ॥

ନେଙ୍ଗଟ ଆଁଟା ବାସୁଦେବ ତାହେ ରାଜା ହନ ।
ପନର ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ କରେନ ପାଲନ ॥

ତେରୋଶ ଏକାନ୍ନ ଶକ ତାହେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୟ ।
ଅନନ୍ତର ରାଜା ହନ ତାହାର ତନୟ ।।

ନେତ୍ର ବାସୁଦେବ ଯାଁର ଆଛିଲ ଆଖ୍ୟାନ ।
ଅନ୍ୟମନ ସଦା ତା'ର ନାଛିଲ ସନ୍ତାନ ।।

ଏ ଅବଧି ଏ ବଂଶର ହଇଲ ବିଲୋପ ।
ଅବଶ୍ୟ ଥାକିବେ କୋନ ଦେବ ଦ୍ୱିଜ କୋପ ।।

ଏକ ଦିନ ପ୍ରଭୁକେ ଦେଖିୟା ନୃପବର ।
ପ୍ରଣାମ କରେନ ବହୁ ଭକ୍ତି ପୁରଃସର ।।

ବାଁଧିୟା ଅଞ୍ଜଳି ପୁଟ କରି ସ୍ତୁତି ନତି ।
ଆପନ ମନେର ଦୁଃଖ ଜାନନ ଭୂପତି ।।

ସନ୍ତାନ ନାହିକ ସର୍ବେ ନିର୍ବଂଶ କହିବେ ।
ଆମାର ବିୟୋଗେ କେବା ରାଜତ୍ୱ ଲାଇବେ ।।

ଏକଥା କହିୟା ନୃପ ଗୃହେ ଚଲିଯାନ ।
ସେ ରାତ୍ରେ ଆସିୟା ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱପନ ଦେଖାନ ।।

କଲ୍ୟ ପ୍ରାତେ ବିମଲାର ମନ୍ଦିର ନିକଟେ ।
ଏକ ଜନ ପ୍ରସାଦ ଖାଇବେ ଅକପଟେ ।।

ତୋମାକେ ଦେଖିୟା ଯଦି କରେ ପଲାୟନ ।
ତାହାକେ ଆନିୟା ତୁମି କରିବା ରାଜନ ।।

ଏହି ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ ବାନୀ ଶୁନିୟା ସ୍ୱପନେ ।
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରେନ ପ୍ରାତେ ଦେଖିୟା ନୟନେ ।।

କିନ୍ତୁ କଭୁ ତାହା ନାହି କରୟେ ପ୍ରଚାର ।
ମନେ ମନେ ରାଖେ ନୃପ କରିୟା ବିଚାର ।।

ଇତଃ ପର ଶୁନ ସବେ ଏକ ଇତିହାସ ।
ମାଦଳା ପାଞ୍ଜିକା ମତେ କହିବ ପ୍ରକାଶ ।।

ଆଛିଲ କପିଳ ନାମେ ଏକ ଅତି ଦୀନ ।
ବ୍ରାହ୍ମନେର ଗୋରକ୍ଷାୟ କାଟାଇତ ଦିନ ।।

ଏକ ଦିନ ଗରୁ ଲୈୟା କରିୟା ଗମନ ।
ମଧ୍ୟାହ୍ନ କାଲେଓ ନାହିଁ କରେ ଆଗମନ ॥

ବିଲମ୍ବ ଦେଖିୟା ବିପ୍ର ତାର ଅନ୍ୱେଷନେ ।
ଚାଲିଲେନ ବହୁ ଶଙ୍କା କରି ମନେମନେ ॥

ମାଠେ ଗିୟା ଦ୍ୱିଜ ଏକ ଦେଖେନ ଅଦ୍ଭୁତ ।
ବାଲକ ଶୟନେ ଆଛେ ଯେନ ରାଜସୁତ ॥

ଅଜାଗର ସର୍ପ ଏକ ଆସିୟା ତାହାର ।
ଛତ୍ରଧାରୀ ଆଛେ ଫନା କରିୟା ବିସ୍ତାର ॥

ଦେଖିୟା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱିଜ ପରେ କରେ ଭୟ ।
ଦଂଶନ କରେଛେ ଭାବି ଶୋକାତୁର ହୟ ॥

କପିଲ କପିଲ ବଲି ଡାକିଲ ତଖନ ।
ନା ଯାୟ ନିକଟେ ଯଦି କରୟେ ଦଂଶନ ॥

ସାଡା ପେୟେ୍ୟ ସର୍ପରାଜ ଧୀରି ଧୀରି ଯାୟ ।
ନିକଟେ ଆସିୟା ବିପ୍ର ଶିଶୁକେ ଜାଗାୟ ॥

କପିଲ ଉଠିୟା ଦେଖେ ନିକଟେ ବ୍ରାହ୍ମନ ।
ମନେମନେ ଅପରାଧ ମାନୟେ ତଖନ ॥

କପିଲେର କଲେବରେ ଭାବି ସର୍ପାଘାତ ।
ବିଶେଷ କରିୟା ବିପ୍ର କରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ॥

ନା ଦେଖି ଦଂଶନ ଚିହ୍ନ କରେ ଅନୁମାନ ।
ଥାକ୍‌ବେ କାରଣ କିଛୁ ହବେ ପୁଣ୍ୟବାନ ॥

କପିଲେରେ ସ୍ୱଙ୍ଗେ କରି ଆସିୟା ଭବନ ।
ତଦବଧି ସ୍ନେହ ତାହେ କରେ ଅନୁକ୍ଷନ ॥

କିନ୍ତୁ ପରେ କପିଲ ତସ୍କର ସଙ୍ଗେ ଫେରେ ।
ଏ କର୍ମ ଘଟିଲ ତାର ପ୍ରାରବ୍ଧେର ଫେରେ ॥

କିଛୁ ଦିନ ପରେ ନେତ୍ର ବାସୁଦେବ ଭୂପ ।
କପିଲକେ ଦେଖି ଜିଜ୍ଞାସୟେ ଅନୁରୂପ ॥

କି ଜାତି କି ନାମ ଆର କାହାର ତନୟ ।
କି କର୍ମ କରିୟା ଥାକ ଦେହ ପରିଚୟ ॥

ଶୁନିୟା ରାଜାର କଥା କପିଳ ତଖନ ।
ଉତ୍ତର କଥିତ କରି ଅଞ୍ଜଳି ବନ୍ଧନ ।।

ରାହୁତ ଜାନିତେ ଆମି କପିଳ ଆଖ୍ୟାନ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ ନାହିଁ ଜାନି କାହାର ସନ୍ତାନ ।।

ବ୍ରାହ୍ମନେର ଗୋ ସେବାୟ ଥାକି ନିରନ୍ତର ।
ଦିନ ଯାୟ ଏ ରୂପେ ନା ଜାନି ଅନ୍ୟ ପର ।।

ଏ କଥା ଶୁନିୟା ନୃପ ଦେଖିୟା ଆକାର ।
ସୈନ୍ୟଭାର ଦେନ ତାୟ କରି ଯୁକ୍ତି ସାର ।।

ହଇୟା କପିଲ ସୈନ୍ୟ ଥାକେନ ତଥାୟ ।
ନୃପତିର ସୈନ୍ୟ ରୂପେ କିଛି ଦିନ ଯାୟ ।।

ଏକ ଦିନ କପିଲ ଦେଖିଲ ନିଦ୍ରାବେଶେ ।
ବିଶାଳାକ୍ଷୀ ଆସିୟା କହେନ ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶେ ।।

ଏ ଦେଶେର ରାଜ୍ୟପଦ ହଇବେ ତୋମାର ।
ନାହବେ ଅନ୍ୟଥା କରୁ କହିଲମ ସାର ।।

ଶୁନିୟା ସ୍ୱପନେ ଏଇ ଚମକିତ ବାନୀ ।
କପିଳ ନା କହେ କିଛୁ କାହାକେ କାହିନୀ ।।

କିଛୁ ଦିନ ପରେ ଯାଜପୁରେ ଏକ ଜନ ।
ନବାବ ଆସିଲ ବହୁ ଲୟ୍ୟା ସେନାଗନ ।।

ରାଜାକେ ଅମାତ୍ୟ ବର୍ଗ ଏ ସଂବାଦ କୟ ।
ନବାବେର ସହ ଦେଖାକର ଯୁକ୍ତି ହୟ ।।

ଶୁନିୟା ସନ୍ମତ ହନ ନୃପ ଚୂଡ଼ାମଣି ।
କପିଲକେ ଆଜ୍ଞା ଦେନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ମଣି ।।

ଶୁନିୟା କପିଳ ତାହେ ଆପତ୍ତି କରୟ ।
କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାକରେର କର୍ମ ନହେ ମହାଶୟ ।।

ନୃପତିର ପ୍ରତିନିଧି ଅମାତ୍ୟ ସମ୍ଭବ ।
ଆମାତେ ସମ୍ଭବ ନହେ ଏ ରୂପ ବୈଭବ ।।

ସୈନ୍ୟ ଭାବେ ଆଛି ଆମି ଅତି ଦୀନହୀନ ।
ଆସୁରିକ ବୃତ୍ତି ଧରି କ୍ଷୟ କରି ଦିନ ।।

ଅତଏବ ମନ୍ତ୍ରୀ କିବା ନୃପ ସହୋଦର ।
ନବାବ ନିକଟେ ଯାନ ହଇୟା ସତ୍ୱର ।।

ଶୁନି କପିଲେର କଥା ତାହାକେ ତଖନ ।
ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରେନ ରାଜନ ।।

କପିଲ ଭ୍ରମରବର ନାମ ଦିୟା ତାୟ ।
ଯାଜପୁରେ ନବାବେର ନିକଟେ ପଠାୟ ।।

ବାଣଡଙ୍କା ନିସାନ ସାମନ୍ତ ବହୁତର ।
ଚାଲିଲ କପିଲ ସଙ୍ଗେ ମନ୍ତ୍ରୀ ସହଚର ।।

ଉପନୀତ ଦେଖି ଦ୍ୱାରୀ କରେନ ଖବର ।
ନବାବ ସହିତ ଦେଖା ହୟ ତତ୍‌ପର ।।

ଦେଖିଆ ଆକୃତି ଆର ଶୁନିୟା ଜବାବ ।
କପିଲକେ ବହୁ ସ୍ନେହ କରେନ ନବାବ ।।

ଅନନ୍ତର କିଛୁଦିନ ଥାକେନ ତଥାୟ ।
କ୍ରମଶ ବଡ଼ାୟେ ସ୍ନେହ ହଇଲ ଉପାୟ ।।

ଏମତ ସମୟ ନୃପ ମୃତ୍ୟୁ ସମାଚାର ।
ଉପନୀତ ହଇଲ ନବାବ ଦରବାର ।।

ରାଜାର ସନ୍ତାନ ନାହିଁ ଜାନିୟା ନବାବ ।
କପିଲକେ ଦିଲ ରାଜ୍ୟ ଭାବିୟା ସମ୍ଭବ ।।

ରାଜା କରି କପିଲେରେ କରିୟା ସମ୍ମାନ ।
ଅବଶେଷେ ନିଜ ଦେଶେ କରେନ ପ୍ରସ୍ଥାନ ।।

କପିଲ ହଇୟା ରାଜା ଆଇଲ ସ୍ୱଦେଶ ।
ସୁଖେ ଅବସାନ କରେ ପରମାୟୁଃ ଶେଷ ।।

ରାଜା କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ତଖନ ଆଖ୍ୟାନ ।
ହଇଲ ବିଖ୍ୟାତ କୀର୍ତ୍ତି ଜଗତେ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ।।

ଏକ ଦିନ ପୁରୀ ଧାମେ ଆସିୟା ନୃପତି ।
ପ୍ରଭୁକେ ଦେଖିୟା ବହୁ କରେନ ଭକତି ।।

ଶିରୋପା ବସନ, ଜଗନ୍ନାଥେର ପ୍ରସାଦ ।
ପାଇୟା ମସ୍ତକେ ଧରେ ଭାବିୟା ପ୍ରସାଦ ।।

ଏ ରାଜାର କୀର୍ତ୍ତି ଏବେ କରିବ ବର୍ଣ୍ଣନ ।
ମନ ଦିଆ ଶୁନ ସବ ବିଜ୍ଞ ବିଚକ୍ଷନ ।।

ବେଡାକାଳୀ ନାମେ ଛିଲ ମୂର୍ତ୍ତି ଚମତ୍କାର ।
ରୁଦ୍ଧ କରିଲେନ ତାଁର ମନ୍ଦିରେର ଦ୍ୱାର ।।

ନିଜ କୀର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରିଯା ଭୂପ ଆଶ ।
କାଳୀୟ ଦମନ ଯାତ୍ରା କରେନ ପ୍ରକାଶ ।।

ଅଦ୍ୟାପି ଶ୍ରବଣେ ଯାହା ପ୍ରତି ବର୍ଷେ ହୟ ।
ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ସରୋବରେ ଜାନିହ ନିଶ୍ଚୟ ।।

ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ଆଛିଲ ପ୍ରାଚୀର ।
ଭଗ୍ନଭାବ ଦେଖି ନବ କରିଲେନ ଧୀର ।।

କପିଳେଶ୍ୱର ପୁର ନାମେତେ ଶାସନ ।
ନୃପତି ବସାନ ଏବେ କରିଯା ଶାସନ ।।

ଯାହାର ଉପାତ୍ତ ବିତ୍ତେ ପ୍ରଭୁସେବା ହୟ ।
ଏକ କପର୍ଦ୍ଦକ କାହିଁ ତାହେ ତଥା ବ୍ୟୟ ।।

ଏଇ ରୂପେ ରାଜ୍ୟ ସୁଖ ହଇଲ ରଜାର ।
ଶ୍ୱେତବନ୍ଧ ରମେଶ୍ୱରାବଧି ଅଧିକାର ।।

ତାହେ କାଲ ଗତ ହୟ ସାତାଇଶ ବର୍ଷ ।
ଚୌଦ୍ଦଶତ ଏକ ଶକ ତାହାତେ ନିଷ୍କର୍ଷ ।।

କିଛୁଦିନ ପରେ କୃଷ୍ଣ ପାଣି ତୀରେ ।
ତନୁ ତ୍ୟାଗ କରେ ନୃପ ଭାବିଯା ହରିରେ ।।

ତ୍ରିପଦୀ

ପରେ କହି ଯାହା ଜାନି　　　　କପିଳେର ପାଟରାନୀ
　　ଗର୍ଭଜାତ ତନୟ ପ୍ରଧାନ ।
ପୁରିୟା ଆଛିଲ ନାମ　　　　ବହୁବିଧ ଗୁଣଗ୍ରାମ
　　କରିଲେନ ରାଜତ୍ୱ ବିଧାନ ॥

ପ୍ରଜା ସବେ ପରେ ପୁନଃ　　　　ନାମ ଦୟ ଦେଖି ଗୁଣ
　　ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ଇତି ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ତିନି　　　　ପ୍ରତିପକ୍ଷ ପକ୍ଷ ଯିନି
　　ତାହେ ଯେନ ସତ୍ୟଯୁଗ ସ୍ଥିତି ॥

ରାଜା ବିବେଚିୟା ନ୍ୟାଯ୍ୟ　　　　ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ରାଜ୍ୟ
　　ଧନ୍ୟ କରି ଜେନ ଭ୍ରାତୃଗନେ ।
ତଥାୟ ତାଁହାର ଅତି　　　　ଦୁର୍ଗ କରି ମହାମତି
　　ବସତି କରେନ ସୁଖାସନେ ॥

ଏଖାନେ ନୃପତି ବୀର　　　　କରେନ ଭୋଗ ମନ୍ଦିର
　　କୁରୁମ୍ମ ବେଢ଼ା ନାମେ ଏକ ବାଟୀ ।
ଫଲେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବେଷ୍ଟନ　　　　ପ୍ରାଚୀର ସେ ସୁଶୋଭନ
　　ନିର୍ମିତ ହଇଲ ପରିପାଟୀ ॥

ରାଜା ନିଜ ବାହୁବଲେ　　　　ଜୟ କରେ କୁତୂହଲେ
　　କାଞ୍ଚୀ ଆର କାବେରୀ ପ୍ରଦେଶ ।
ତଥା ହୈତେ ଭଣ୍ଡଗନେ　　　　ପୁରୀ ଧାମେ ଆଗମନେ
　　ପ୍ରତିମା ଛାପିଲ ସବିଶେଷ ॥

ଶ୍ରୀଦୁର୍ଗାମାଧବ ମୂର୍ତ୍ତି　　　　ଅଦ୍ୟାପି ଯାହାର ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି
　　ରତ୍ନ ବେଦି କରି ସୁଶୋଭନ ।
ଏ କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖିୟା ସବେ　　　　ନୃପ ପ୍ରତି ଅନୁଭବେ
　　ଦେବ ଅଂଶେ ନହେ ସାଧାରନ ॥

ବିବାହ କରେନ ଭୂପ କୁଳେ ଶୀଳେ ଅନୁରୂପ
କାବେରୀ ଦେଶର ରାଜକନ୍ୟା ।
ପଦ୍ମିନୀ ସେ ନିରୁପମା ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ମନୋରମା
ରୂପେ ଗୁଣେ ସର୍ବଜନ ଧନ୍ୟା ।।

ଏକ ଦିନ ନୃପବର ଅନ୍ତଃପୁରେ ଗେଲେ ପର
ସଖୀ ଗଣେ କରେ କାନାକାନି ।
ଏକେ ମନ ବ୍ୟବହାର ଅପରୂପ ଦେଶାଚାର
ଆଲୋ ଆଲୋ କଖନ ନା ଜାନି ।।

ନୃପତିର ବାର ବାର ଅନ୍ତଃପୁରେ ଆସିବାର
ପୁଛା କରୁ ଦେଖି ନାଇ ସେ ।
ଏଇ ମାତ୍ର ଆସି ଭୂପ ପୁନରାୟ ସେଇ ରୂପ
ନହି ଦେଖି ଏଇ ଜନ ବୈ ।।

ରାଜନୀତି ବଲି ଶୁନ ଏକବାର ଆସି ପୁନ
ସେ ନିଶି ନା ଆସେ ଅନ୍ତଃପୁରେ ।
କେମନେ ରାଜାକେ ରାଣୀ ବାଁଧିୟାଛେ ନାହି ଜାନି
ଲାଜ ପାଇ ଚଲଯାଇ ଦୂରେ ।।

ଏଇ ରୂପ ସଖୀ ସବ କଥା କହେ ଅସମ୍ଭବ
ଆଭାଷେ ଶୁନିୟା ନୃପବର ।
ହଇୟା ଭାବିତ ଅତି ଉଦ୍‌ବେଗ ଯୁକ୍ତ ମତି
ବାହିରେ ଆଇଲ ତତଃପର ।।

ନୃପତି ଭାବେନ ମନେ କି କହିଲ ସଖୀଗନେ
ନାଜାନି ବିଶେଷ ଏକେ ମନ ।
ରାଜନୀତେ ଅଧିକାର ରାନୀର ନିକଟେ ଆର
ନାହିଁ ଗିୟା ଛିଲାମ କଖନ ।।

କେମନେ ଏମନ କଥା ଘଟିଲୟେ ମନୋବ୍ୟଥା
ବୁଝିରାନୀ କରେ ବ୍ୟଭିଚାର ।
ଏଇ ରୂପେ ନୃପବର ଭାବେ ମନେ ବହୁତର
ନା ଜାନିୟା ସେ ଭାବେର ସାର ।।

ଶୟନ କରିୟା ଶେଷେ ନିଦ୍ରା ଯାନ ଅତି କ୍ଳେଶେ
ପରିଶେଷେ ଦେଖେନ ସ୍ୱପନ ।
ଶ୍ରୀ ଶବଳେଶ୍ୱର ଶିବ ନୃପକେ କହେ ନ ଶିବ
ନିଜ ମୂର୍ତ୍ତି ଧରିୟା ତଖନ ॥

ଆହେ ଶୁନ ନୃପବର ତୁମି ଅତି ପୁଣ୍ୟତର
ରାନୀତେ ଉଦ୍‌ବେଗ କର ତ୍ୟାଗ ।
ରାନୀର ନିଜିଟେ ଆମି ଗିୟାଛିନୁ ହୟେ କାମୀ
ତାର ରୂପେ କରି ଅନୁରାଗ ॥

ନାମେ ପଦ୍ମାବତୀ ଧନୀ ପଦ୍ମିନୀ ସୁନିତମ୍ବିନୀ
ଧରି ତବ ତନୁ ଅନୁରୂପ ।
ଆମାର ଆସଙ୍ଗ ହୟ ପ୍ରକାଶ ଉଚିତ ନୟ
ଚିନ୍ତା ଆର ନା କରାହ ଭୂପ ॥

ଏ ଗର୍ଭେ ଜନ୍ମିବେ ଯେଇ ରାଜତ୍ୱ ଲଇବେ ସେଇ
ନାହି ତାର ହଇବେ ଅନ୍ୟଥା ।
ଦେଖି ସ୍ୱପ୍ନ ଏହି ରୂପ ନରପତି ଅପରୂପ
ନା କହଲ କାହାକେ ସେ କଥା ॥

କାଲେ ପ୍ରସବିଲ ରାନୀ ସୁସନ୍ତାନ ମହାଜ୍ଞାନୀ
ଆଖ୍ୟାନେ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ ।
ରୂପେ ଗୁନେ ଅନ୍ୟ ଆର ନାହିକ ତୁଳନା ଯାଁର
ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ଯେନ ମହାଦେବ ॥

ତତ୍‌ପରେ ନରବର ତ୍ୟଜେ ନିଜ କଲେବର
ପଚିଶ ବତ୍ସର ତାହେ ଗତ ।
ଶକାବ୍ଦେର କହିସାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତ ଆର
ଛାବ୍ବିଶ ସଂଖ୍ୟାୟ ସୁସମ୍ମତ ॥

■ ■ ■

ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ ରାଜାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ରାଜତ୍ୱ ଲଇୟା ପରେ ପୁରିୟା ନନ୍ଦନ ।
ନନ୍ଦନେର ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଜା କରେନ ପାଲନ ।।

ତାଁହାର କୀର୍ତ୍ତିର କଥା ଏବେ କିଛୁ ବଲି ।
ବଲିର ପ୍ରତାପ ଯେନ ନାହିଁ ତାହେ କଲି ।।

କରିୟା ଧବଳେଶ୍ୱର ଶିବେର ମନ୍ଦିର ।
ମନ୍ଦିର କରେନ ନିଜ ଯଶେତେ ସୁଧୀର ।।

ଆର ଏକ ଯାଜପୁରେ ମନ୍ଦିର ବିଧାନ ।
ବରାହ ଦେବେର ଯାହା ଆଛେ ବିଦ୍ୟମାନ ।।

ଏଇ ପୁନ୍ୟ ପବିତ୍ର ରାଜାର ଅଧିକାରେ ।
ପୁରୀ ଧାମେ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଯାନ ଅବତାରେ ।।

ଏମନ ପୁଣ୍ୟେର ରାଜ୍ୟେ ପାପେର ପ୍ରକାଶ ।
ହଇଲେ ତଖନି ହୟ ତାହାର ବିନାଶ ।।

ତାହାର ପ୍ରମାନ ଦେଖ କରି ଅବଧାନ ।
ଆସିୟା ସୁଲତାନ ଖାଁ ପଲାଇୟା ଯାନ ।।

ରାଜ୍ୟ ଅଧିକାର ଆଶେ ଆସିୟା ଯବନ ।
ରାଜାର ପ୍ରତାପେ ସବ ହୟ ନିବାରନ ।।

ଏଇ ରୂପେ ରାଜ୍ୟ କରି ବର୍ଷ ଅଟାଇଶ ।
ପରଲୋକ ଗମନ କରେନ ପୃଥ୍ୱୀ ବଂଶ ।।

ଶକାବ୍ଦ ହଇଲ ତାହେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତ ।
ଚୌୟାନ୍ନ ଅଧିକ ଆର ତାହାତେ ଗଣିତ ।।

ଆଶ୍ୟାନେ କାୟାନୁ ଦେବ ତାଁହାର ତନୟ ।
ଏକ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ କରେନ ନିଶ୍ଚୟ ।।

ଚୌଦଶ ପଞ୍ଚାନ୍ନ ଶକ ତାହାତେ ଗଣିତ ।
ପରେ ତାଁର ତନୟେର ରାଜତ୍ୱ ବିହିତ ।।

କଖାରୁଯା ଦେବ ନାମେ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।
ଏକ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ ତାଁର ହଇଲ ଯାପନ ।।

ଏ ଅବଧି କପିଳ ବଂଶେର ହୟ ନାଶ ।
ଚୌଦଶ ଛାୟାନ୍ନ ଶକ ତାହେ ସୁପ୍ରକାଶ ।।

ପରେତେ ଂଗୋବିନ୍ଦ ବିଦ୍ୟାଧର ଅଭିଧାନ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ଧର୍ମ ରାଜେର ସମାନ ।।

ସେ ବୀର ଗୋବିନ୍ଦ ପୁର ନାମେତେ ଶାସନ ।
ବସାଇୟା ଦ୍ୱିଜଗନେ କରେନ ପାଳନ ।।

ଆର ବୀରଗୋବିନ୍ଦ ନାମକ ଏକ ବାପୀ ।
ଖନନ କରିୟା କୀର୍ତ୍ତି କରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ।।

ଏଇ ରୂପେ ସାତବର୍ଷ କରି ରାଜ୍ୟଭୋଗ ।
ଚୌଦଶ ତେଷଟି ଶକେ ଲଭେ ମୃତ୍ୟୁ ଯୋଗ ।।

ପରେ ଚକ୍ରପ୍ରତାପ ନାମକ ରାଜା ହନ ।
ଯିନି ଜାନିତେନ ମୃତ୍ୟୁ ଦିବସ ଗଣନ ।।

ନିଜ ମୃତ୍ୟୁ ଦିନ ସ୍ଥିର କରିୟା ନୃପତି ।
ତଦ୍ଦିନେ ପ୍ରଭୁର କାଛେ କରେନ ବସତି ।।

କଟିତେ ବାନ୍ଧିୟା ନୃପ ରେସମେର ଡୋର ।
ତାହାତେ ବନ୍ଧନ କରେ ପ୍ରଭୁର କୋମୋର ।।

ଏଇ ରୂପେ ଥାକେ ଭୂପ କରି ହରି ଧ୍ୟାନ ।
ଯମେର କି ସାଧ୍ୟ ଆଛେ ତାକେ ଲୟେ ଯାନ ।।

ତୃତୀୟ ପ୍ରହର ବେଳା ହଇଲ ଉଦୟ ।
ପୂଜାଭୋଗ ଅନୁରାଗ କିଛୁ ନାହିଁ ହୟ ।।

ହାହାକାର ରବିଲ ଘଟିଲ ବଡ଼ୁ ଜାୟ ।
ଆନନ୍ଦ ବଜାରେ ଅନ୍ନ ନାହି ପାଓୟା ଯାୟ ।।

କିଛିକାଲ ପରେ ଡୋର ଛିଡ଼ିଲ ଆପନି ।
ନୃପତି ବରେର ମୃତ୍ୟୁ ହଇଲ ଅମନି ।।

ଦେଖିୟା ଭୂପେର ମୃତ୍ୟୁ ଦୁଃଖେତ ବାନ୍ଧବ ।
ପଶ୍ଚିମ ଦୁୟାର ଦିୟା ଲୟେ ଯାୟ ଶବ ।।

ତଦବଧି କରି ବନ୍ଧ ହୟ ସେଇ ଦ୍ୱାର ।
ରାଜାର ମୃତ୍ୟୁର କଥା ରହିଲ ପ୍ରଚାର ।।

ଏ ରାଜାର ଅଧିକାର ଅଷ୍ଟମ ବତ୍ସର ।
ଶକତାହେ ଚୌଦଶତ ଆର ଏକାତ୍ତର ।।

ଅପୁତ୍ର ରାଜାର ରାଜ୍ୟ ବଳବାନ ଅତି ।
ଲଇୟା ନୃସିଂହ ଜାନା ହଇଲ ଭୂପତି ।।

ତାଁହାର ହଇଲ ଭୋଗ ଏକ ବତ୍ସର ।
ଶକତାହେ ଚୌଦଶତ ଆର ବାହାତ୍ତର ।।

ପରେ ରଘୁରାମ ଛୋଟରା ନାମେ ଏକ ଜନ ।
ନୃପତି ହଇୟା ରାଜ୍ୟ କରେନ ପାଳନ ।।

ଏକ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ ତାର ଚୌଦଶତ ଆର ।
ତେହାତ୍ତର ଶକ ଦେଖି କରିୟା ବିଚାର ।।

ପରେତେ ତୈଲଙ୍ଗ ବେଶ ହଇତେ ସୁଜନ ।
ଆସିୟା ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ ହଏନ ରାଜନ ।।

ତାହାର କୀର୍ତ୍ତିର କଥା ଶୁନ ବିଜ୍ଞବର ।
କରିବ ବର୍ଣ୍ଣନ ଆମି ହଇୟା ତତ୍‌ପର ।।

ଏ ରାଜା ଜଗମୋହନେ କରେ ରଙ୍ଗରାଗ ।
ବାଢ଼ିଲ ତାହାତେ ଘେର ହବେ ଅନୁରାଗ ।।

ପୂର୍ବ୍ବ ଦିଗେ ଦୋଲେର ମଣ୍ଡପ ଭଗ୍ନ କରି ।
ଉତ୍ତରେ କରେନ ନୃପ ଉତ୍ତମ ବିଚାରି ।।

ଶାସନ ବସାନ ଦାଁଡ ଗୋବିନ୍ଦ ପରେତେ ।
ଗୋବିନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ ତାହେ ସ୍ଥାପି ବିଧିମତେ ।।

ଦକ୍ଷିନ ପ୍ରୟାଗ ଯାହା ତ୍ରିବେନୀ ଆଖ୍ୟାନ ।
ତଥାୟ ବାଁଧେନ ଘାଟ କରିୟା ବିଧାନ ।।

ସୁଚାରୁ ମନ୍ଦିରେ ଶୋଭା କରିୟା ତଥାୟ ।
ଆଇଲ ନୃପତି ପରେ ଦେଖିତେ ଗଙ୍ଗାୟ ।।

ଅପୂର୍ବ ଜଡାଓ ଜୁଡି କରିୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ ।
ଗଙ୍ଗାକେ ପ୍ରଦାନ କରେ ହେୟା ଭକ୍ତିଯୁତ ।।

ଅନନ୍ତର ଖୋର୍ଦ୍ଧା ନାମେ ଆଛେ ଏକ ସ୍ଥାନ ।
ଆଛେ ତାହେ ବରୁଣାୟୀ ପର୍ବତ ପ୍ରଧାନ ।।

ତଦୁପର ବରୁଣାୟୀ ନାମେ ଠାକୁରାନୀ ।
ବିରାଜ କରେନ ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟ ସେ ସର୍ବାନୀ ।।

ତାଁହାର ମନ୍ଦିର ନୃପ କରିୟା ବିଧାନ ।
ତଥାୟ କରେନ ଏକ ଦୁର୍ଗେର ନିର୍ମାନ ।।

ସୁଚାରୁ କରିୟା ଦୁର୍ଗ କରେନ ବସତି ।
ଅମାତ୍ୟ ବାନ୍ଧବ ସହ ସୁଖେ ନରପତି ।।

କେଲ୍ଲାୟେ ଖୋରଦା ତାର ଆଛେ ୟେ ଆଖ୍ୟାନ ।
ପୁରୀ ହତେ ଷୋଳ କ୍ରୋଶ ପରେ ବିଦ୍ୟମାନ ।।

ଏଇ ଅଧିକାର କଲା ପାହାଡ ନାମକ ।
ଆସିଲ ଯବନ ଏକ ଦେବତା ହିଂସ୍ରକ ।।

ଆଛିଲ ତାହାର ସଙ୍ଗ ଭୟଙ୍କର ଢୋଲ ।
କଠିନ କଠୋର କଟୁ ବାଜିତ ସେ ବୋଲ ।।

ସେଇ ରବେ ଦେବତା କରେନ ପଳାୟନ ।
ଏଇ ରୂପ ଜନଶ୍ରୁତି ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।।

ପ୍ରଥମତ କଟକେ ଆସିୟା ସେ ପାମର ।
ସବାକେ କରିଲ କଂପମାନ କଲେବର ।।

ତଥାକାର ରାନୀଗନେ ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା କରେ ।
ଦୁରନ୍ତ ଯବନ ଦୁଷ୍ଟ ନିଜ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଭରେ ।।

ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା ହେତୁ ରାଜମହିଷୀ ସକଲ ।
ଆତ୍ମଘାତ କରେ ତନୁ ଭବିୟା ବିଫଲ ।।

ଏ ପ୍ରକାର ନାନା ଉପଦ୍ରବ ତଥା ହୟ ।
ବହୁତର ପ୍ରାଣୀ ହିଂସା ଆର ଦେବାଳୟ ।।

ଏଖାନେ ଭୂପେର ମୃତ୍ୟୁ ହଇଲ ତଖନ ।
ଆଟ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟକାଲ କରିୟା ଯାପନ ।।

ଶକ ତାହେ ଚୌଦ୍ଦଶ ଏକାଶି ସଂଖ୍ୟା ଧରେ ।
ଗୌଡିୟା ଗୋବିନ୍ଦ ଦେବ ରାଜା ହନ ପରେ ।।

ଦ୍ୱିବତ୍ସର ତାଁହାର ହଇଲ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ।
ଦୈବାଧୀନ ଘଟିଲ ବିଷମ ଦୁର୍ଯୋଗ ।।

ଏ ରାଜାର ଅଧିକାରେ ଦୋଲେର ସମୟ ।
ବିମାନ ଭାଙ୍ଗିୟା ବିଭୁ ହସ୍ତ ଭଙ୍ଗ ହୟ ।।

ଦେଖି ବଲଦେବେର ତଖନ କର ଭଗ୍ନ
ଅପରାଧ ଜ୍ଞାନେ ନୃପ ଶୋକେ ହନ ମଗ୍ନ ।।

ଶ୍ୱସବ୍ୟସ୍ତେ ପୁନର୍ବାର ଆନିୟା ମନ୍ଦିରେ ।
ଅଭିଷିକ୍ତ କରେ ନୃପ ନୟନେର ନୀରେ ।।

ପରେ ତାହା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିୟା ନରବର ।
କ୍ଷମା ପୟେ ନିତ ଅପରାଧ ପୁରଃସର ।।

ତଦବଧି ଦୋଲେ ଆର ନାହୟ ଗମନ ।
ଜଗନ୍ନାଥ ବଳରାମ ସୁଭଦ୍ରା ସୁଦର୍ଶନ ।।

ପରେ ଦୋଲଗୋବିନ୍ଦ ମୂର୍ତ୍ତିର ହୟ ଦୋଳ ।
ଜଗତେ ବିଜିତ ଆଛେ ଅଦ୍ୟାପି ସେ ଗୋଳ ।।

ଏମତ ସମୟେ କଳାପାହାଡେର ତଥା ।
ଗମନ ସଂବାଦ ହୟ ନା ହବେ ଅନ୍ୟଥା ।।

ଶୁନିୟା ନୃପତି ସେହି ଭୟଙ୍କର ବାନୀ ।
ବିପଦ ଘଟିଲ ବଡ ମନେ ଅନୁମାନି ।।

ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଲଇୟା ନୃପ କରେ ପଲାୟନ ।
ଗଡ ପାରିକୁଦ ନାମ ଏ ଦେଶେ ତଖନ ।।

ପୁରୀ ଧାମ ହଇତେ ଦକ୍ଷିନ ସେଇ ସ୍ଥାନ ।
ଆଛୟେ ଦ୍ୱାଦଶ କ୍ରୋଶ ଦୂରେ ବିଦ୍ୟମାନ ।।

ପରେ କ୍ଷେତ୍ର ଧାମେ ଆସି ସେ କଳାପାହାଡ ।
କୁତ୍ସିତ ଆଚାର କରେ ଯେମତ ଚହାଡ ।।

କରି ଲୁଠ ତରାଜ ସେ ପାଇୟା ସନ୍ଧାନ ।
ଚଲିଲ ନୃପତି ଯଥା ଆଛେ ବର୍ତ୍ତମାନ ।।

ସେ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିଣିୟା ନୃପତି ସକାତର ।
ଲୁକାଇୟା ରାଖେ ମୂର୍ତ୍ତି ମୃତ୍ତିକା ଭିତର ।।

ଅନନ୍ତର ତଥାୟ ଯାଇୟା ସେ ଜବନ ।
ସନ୍ଧାନ କରୟେ ବହୁ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି କାରଣ ।।

ପାଇଲ ସନ୍ଧାନ କରି ଅନ୍ୱେଷଣ ଅତି ।
ମୃତ୍ତିକା ହଇତେ ମୂର୍ତ୍ତି ଉଠାୟ ଦୁର୍ମ୍ମତି ।।

ଲୁଠିୟା ଲଇଲ ପରେ ନୃପେର ଭଣ୍ଡାର ।
ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଲଇୟା ଦେଶ ଯାୟ ଦୁରାଚାର ।।

ବଟେଶ୍ୱର ମାହାତି ନାମେତେ ଏକ ଜନ ।
ହିନ୍ଦୁ କୁଳ ଜାତ ଅତି ଧର୍ମ୍ମ ପରାୟନ ।।

ମାହାତି ଦେଖିୟା ଏଇ ଯବନେର କର୍ମ ।
ମନେ ମନେ ଭବେ ବହୁ ଘଟିଲ ଅଧର୍ମ୍ମ ।।

ଭବିୟା ଚଲିଲ ତାର ରେସାଲ ହଇୟା ।
ଧରିତେ ନା ପାରେ କେହ ସେ ମର୍ମ ବୁଝିୟା ।।

ପୁନରାୟ ଆଇଲ ଯବନ ପୁରୀ ଧାମେ ।
ନଷ୍ଟ କରି ନିକଟେ ଆଛୟେ ଯତ ଗ୍ରାମ ।।

ଦେବାଳୟ ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି କରିଲ ବିନାଶ ।
ଉପାୟ ଆଛିଲ ଯାର ନାଶିତେ ପ୍ରକାଶ ।।

ଅକ୍ଷୟ ନାମକ ବଟ ତୁଳିୟା ଆମୂଳ ।
ଦହନେ କରୟେ ଦାହ ନାହି ତ୍ୟଜେ ଫୁଲ ।।

ଏ ରୂପ କରିୟା ବହୁ ବିଧ ଅପଚୟ ।
ପରିଶେଷେ ଗଙ୍ଗା ତୀରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୟ ।।

ତଥାୟ ଆସିୟା ଦୁଷ୍ଟ ଦୁରନ୍ତ ଯବନ ।
ଦ୍ରୋଣ କାଷ୍ଠେ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିକେ କରୟେ ଦାହନ ।।

ଏମତ ସମୟେ ତାର ଶରୀର ସକଳ ।
ଫାଟିତେ ଲାଗିଲ ତାହେ ହଇଲ ବିକଳ ।।

କାଜି ନାମେ ଏକ ଜନ ଦେଖିୟା ସେ ତାପ ।
କହେ କଳାପାହାଡକେ ମନେ ଭବି ପାପ ।।

ହିନ୍ଦୁର ପ୍ରତିମା ତୁମି କରିଛ ଦହନ ।
ଶରୀର ଫାଟୟେ ତବ ଏଇ ସେ କାରନ ।।

ଶୁନିୟା କାଜିର କଥା ତଖନ ଦୁର୍ମ୍ମତି ।
ଭାବିୟା ଅନ୍ତରେ ଦେୟ ଭୃତ୍ୟେ ଅନୁମତି ।।

ଆଦେଶ ପାଇୟା କାଜି ଗଙ୍ଗା ଜଲେ ଦିଲ ।
ବ୍ରହ୍ମଦାରୁ ଜଲେ ପଡି ଭାସିୟା ଚଲିଲ ।।

ଭାସିତେ ଆସିତେ କାଷ୍ଠ କିଛି ଦୂର ଯାୟ ।
ବଟେଶ୍ୱର ତାହେ କିଛୁ ନାପାୟ ଉପାୟ ।।

ଓମ୍‌ରା ନାମେ ଏକ ଜନ ଦେଖିଲ ସେ ଦାରୁ ।
ତାହାର ବାଗାନ ପାର୍ଶ୍ୱେ ଶୋଭମାନ ଚାରୁ ।।

ଦେଖିୟା ଲଇଲ ସେଇ କାଷ୍ଠ ଚମତ୍କାର ।
ଅପବିତ୍ର ଜାତି ଜନ୍ୟ ନାହୟ ପ୍ରଚାର ।।

ବଟେଶ୍ୱର ମାହାତି ପାଇୟା ସେ ସନ୍ଧାନ ।
ଉପନୀତ ହୟ ମନେ ସ୍ମରି ଭଗବାନ ।।

ଓମରାର ଛିଲ କୋନ ବ୍ୟାଧିର ସଞ୍ଚାର ।
କୋନରୂପ ନାହି ତାହା ହୟ ପ୍ରତିକାର ।।

ସେ ରୋଗେର ନିଃଶେଷ କରିଲ ବଟେଶ୍ୱର ।
ଅତି ତୁଷ୍ଟ ହନ ଓମରା ତାହାର ଉପର ।।

ତାଁହାକେ ଦେଖିୟା ତୁଷ୍ଟ ଭବିୟା ଅନ୍ତରେ ।
ଯାଚଞା କରୟେ କାଷ୍ଠ ବିବାୟେର ତରେ ।।

ସହାସ୍ୟ ବଦନେ କାଷ୍ଠ ଓମର ଦେନ ଆନି ।
ବଟେଶ୍ୱର ପେୟେ ତାହା ବହୁ କରି ମାନି ।।

ଆନି ତାହା ବହୁ ଯତ୍ନେ ରଖେନ ଗୋପନ ।
ଆଛେ କଳାପାହାଡେର ଭୟ ଅନୁକ୍ଷନ ।।

ଏ ଦିଗେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ଉନିଶ ବତ୍ସର ।
ଅରାଜକେ ପ୍ରଜା ନଷ୍ଟ କଷ୍ଟ ବହୁତର ।।

ପୁନେରଶ ଦୁଇ ଶକ ତାହାତେ ଗଣିତ ।
ଅପର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଏବେ ଶୁନହ ନିଶ୍ଚିତ ।।

ଗୌଡୀୟ ରାଜାର ପାତ୍ର ମିତ୍ର ବନ୍ଧୁଗନ ।
ସକଲେ ମିଳିତ ହେୟେ୍ୟ କରେ ନିମନ୍ତ୍ରନ ।।

ବିବେଚିୟା ଭୁୟା ବଂଶୀ ଜନେକ ଆନିୟା ।
ସିଂହାସନ ଦେନ ତା'କେ ସୁପାତ୍ର ଜାନୀୟା ।।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ତାଁର ନାମ ହୟ ଖ୍ୟାତ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ତିନି ଯେନ ବିଷ୍ଣୁରତ ।।

ଏ କାଲେ ସେୟୋୟ ଜୟସିଂହ ନାମ ଯାଁର ।
ବୁଦ୍ଧିବିଦ୍ୟା ସୁଜନତା ଆତି ଚମତ୍କାର ।।

ବାଦଶାହ ପ୍ରେରିତ ହଇୟା ସେଇ ଜନ ।
ଦିଲ୍ଲୀ ହୈତେ ପୂର୍ବ ରାଜ୍ୟେ କରି ଆଗମନ ।।

ଭୁବନେଶ୍ୱରେ ଆସି ଦେଖେନ ବିସ୍ତର ।
ଦେବତା ପ୍ରତିମା ଆର ବହୁ ବିପ୍ରବର ।।

ଫିରେ ଯାୟ ସେଓୟାୟ ଜୟସିଂହ ପରେ ।
ବିଜୟେ ଅସାଧ୍ୟ ଦେଶ ଭବିୟା ଅନ୍ତରେ ।।

ପୁନରାୟ ସମାଗତ ହନ ଏକ ଜନ ।
ଆଖ୍ୟାନେ ତୋଡରମଲ୍ଲ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।।

ପୂର୍ବମତ ହୈୟା ବାଦଶାହେର ପ୍ରେରିତ ।
ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଧାମେ ହନ ଉପସ୍ଥିତ ।।

ଶୁନିୟା ରାଜାର ପାତ୍ର ମିତ୍ର ବନ୍ଧୁଗନ ।
ସଭ୍ୟ ସଭାସଦ ଆର ପଣ୍ଡିତ ବ୍ରାହ୍ମନ ।।

ମନ୍ତ୍ରଣା କରିୟା ସବେ ବୁଝିୟା ଉଚିତ ।
ସାକ୍ଷାତ କରାଣ ନୃପେ ତାହାର ସହିତ ।।

ଦେଖିୟା ତୋଡରମଲ୍ଲ କରି ଆଲାପନ ।
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୃପେର ପ୍ରତି ହଇଲ ତଖନ ।।

ତାହାକେ ରାଜତ୍ୱ ପଦେ କରି ନିୟମିତ ।
ହଇଲ ତୋଡରମଲ୍ଲ ସ୍ୱଦେଶେ ପ୍ରସ୍ଥିତ ।।

ତଦବଧି ବରୋବସ୍ତି କାଠାର ଜମୀର ।
ଜରୀପ ଆରମ୍ଭ ହନ ଶୁନହ ସୁଧୀର ।।

ଯାହାକେ ତୋଡରମଲ୍ଲ ପଦିକା ବଲିଯା ।
ବିଖ୍ୟାତ କରୟ ସବେ ଜଗତ ବ୍ୟାପିୟା ।।

ଅନନ୍ତର ସଂବାଦ ଶୁନହ ବିଜ୍ଞଗନ ।
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବେର ରାଜତ୍ୱ ବିବରନ ।।

ନୃପତିର ଦୁଇ ଅଙ୍ଗେ ମାହାତି ବଟେଶ୍ୱର ।
ରାଜାର ନିକଟେ ଆସି ହୟ ଦୃଷ୍ଟିଚର ।।

ନୃପେର ଆଦେଶେ ମାଦଳା ପଞ୍ଜିକା ଲିଖନେ ।
ମାହାତି ନିଯୁକ୍ତ ହନ ପୁରୀ ନିକେତନେ ।।

ମହାତିର ସଙ୍ଗେ ଯେଇ ବ୍ରହ୍ମ ଦାରୁଛିଲ ।
ରାଜାର ନିକଟେ ତାହା ପ୍ରଦାନ କରିଲ ।।

ପାଇୟା ନୃପତି ସେଇ କାଷ୍ଠ ଚତୁଷ୍ଟୟ ।
ଆନନ୍ଦ ସାଗରେ ଏବେ ସବେ ମଗ୍ନ ହୟ ।।

ପୁରାନ ଦେଖିୟା ଆର ଶୁନି ଲୋକାଚାର ।
ପୂର୍ବମତି ବ୍ରହ୍ମମୂର୍ତ୍ତି କରେନ ପ୍ରଚାର ।।

ସେବା ପୂଜା ଭୋଗରାଗ ଆଛିଲ ଯେମତ ।
ପୁନର୍ବାର ହଇଲ ସକଲି ପୂର୍ବମତ ।।

ଦେଉଳେର ନୀଳଚକ୍ର ଦେଖି ଭଗ୍ନତର ।
ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେନ ପୁନ ନରପତି ବର ।।

ନିଜ ନାମେ ବହୁତର ବସାନ ଶାସନ ।
ହେନ ବୁଝି ତ୍ରେତାଯୁଗ ହଇଲ ତଖନ ।।

ଏଇ ରୂପ କିଛୁ ଦିନ ଯାପନେର ପର ।
ଦ୍ୱାଦଶ ଅଙ୍ଗେର କଥା ଶୁନ ବିଜ୍ଞବର ।।

ତୈଲଙ୍ଗ ଦେଶୀୟ କୋନ ବିଜ୍ଞ ଏକ ଜନ ।
ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବେର ବଂଶୀ ବିଜ୍ଞ ବିଚକ୍ଷନ ।।

ଉତ୍କଳ ରାଜତ୍ୱ ପଦ ପାଇବାର ତରେ ।
ବାଦଶାହ ନିକଟେ ଚଲିଲେ ତତ୍‌ପରେ ।।

ଦିଲ୍ଲୀର ହଜୁରେ ଆସି ହଇୟା ହାଜୀର ।
ଆରଜ କରେନ ନିଜ ଦାବିର ଜାହୀର ॥

ଶୁନିୟା ଦାବିର କଥା ବାଦଶାହ ବର ।
ହୁକୁମ କରେନ ମାନସିଂହର ଉପର ॥

ହୁକୁମ ପାଇୟା ସିଂହ ଆସିୟା ଉତ୍କଳେ ।
ନୃପ ସହ ସାକ୍ଷାତ କରେନ କୁତୂହଳେ ॥

ଦେଖିୟା ନୃପେର ବୁଦ୍ଧି ବିଦ୍ୟାର ଖରତ ।
ତାହାର ରାଜତ୍ୱ ପଦ କରେନ ସ୍ଥିରତ ॥

ଅପର ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ ବଂଶୀୟ ଯେ ଜନ ।
ନାଲିଶ କରିୟା ଛିଲ ରାଜତ୍ୱ କାରନ ॥

ଆଳି ନାମେ କିଲ୍ଲା ଏକ ଅତି ଚମତ୍କାର ।
ତାହାକେ ରାଜତ୍ୱ ଦେନ ସେଇ ଅଧିକାର ॥

କଟକ ହଇତେ ଯାହା କ୍ରୋଶ ବାରୋ ଦୂର ।
ପୂର୍ବୋତ୍ତର କୋଣ ସ୍ଥିତ ଯେନ ଶିବପୁର ॥

ପରେ ଦୁକି ଭ୍ରମର ନାମେତେ ଆର ଜନ ।
ରାଜତ୍ୱେ ନାଲିଶ ବନ୍ଧି ଛିଲ ଅନୁକ୍ଷଣ ॥

ତାଁହାକେ ରାଜତ୍ୱ ଦେନ କରିୟା ବିଶେଷ ।
ବିଖ୍ୟାତ ଆଛୟେ କିଲ୍ଲା ପଟିୟା ପ୍ରଦେଶ ॥

କଟକ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ କୋଣେ ସେଇ ସ୍ଥାନ ।
ଭ୍ରମର ତାହାତେ ପୁରୀ କରେନ ନିର୍ଯାନ ॥

ଏଇ ରୂପେ ମାନସିଂହ ଭାଙ୍ଗିୟା ବିରୋଧ ।
ପ୍ରସ୍ଥାନ କରେନ ନିଜ ପ୍ରଦେଶେ ସୁବୋଧ ॥

ଅବିବାଦେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର କରି ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ।
ଅବଶେଷେ କାଲ ବଶେ ଘଟିଲ ଦୁର୍ଯୋଗ ॥

ଫଲ ଶକ ପନ୍ଦରଶ ଏକତ୍ରିଶ ପରେ ।
ତନୁ ତ୍ୟାଗ ନୃପତି କରେନ ଅକାତରେ ॥

ତାହାତେ ତାହାର ରାଜ୍ୟ ଊନତ୍ରିଶ ବତ୍ସର ।
ଗଣନା କରିୟା ଦେଖ ବିଚକ୍ଷଣ ବର ॥

ପରେ ତାଁର ତନୟେର ହୟ ସିଂହାସନ ।
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।।

ଏକୁଶ ବତ୍ସର ରାଜ୍ୟ କରେନ ସମ୍ଭୋଗ ।
ଶକ ତାହେ ପନେରଶ ବାଓୟାନ୍ନ ବିୟୋଗ ।।

ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମପୁର ପ୍ରଭୃତି ଶାସନ ।
ବସାଇୟା ନିଜ କୀର୍ତ୍ତି କରେନ ରାଜନ ।।

ରାଜାର ସହିତେ ବହୁ ବିପକ୍ଷେର ଚର ।
ବୁର ମହାନଦୀ ଆଇସେ କରିତେ ସମର ।।

କତବାର ବିଫଳ ହଇୟା ତାର ଯାୟ ।
ରାଜାର ପ୍ରତାପ ଦେଖି ଶମନେର ପ୍ରାୟ ।।

ପରେ କର ନାଲିସ ନାମେତେ ଏକ ଜନ ।
ବହୁତର କରି ଯୁଦ୍ଧ ଲୟେ୍ୟ ସେନାଗନ ।।

ସେଇ ଯୁଦ୍ଧେ ବିନାଶ ହଇଲ ନୃପତିର ।
ଅନ୍ୟଥା ନାହକ ହୟ ଲିଖନ ବିଧିର ।।

ଅନନ୍ତର ସେହି ରାଜ୍ୟେ ତାହାର ତନୟ ।
ରାଜତ୍ୱ କରିୟା ଖ୍ୟାତି ଲଭେ ଜଗନ୍ମୟ ।।

ଯାହାର ନୃସିଂହ ଦେବ ଆଛିଲ ଆଖ୍ୟାନ ।
ପଚିଶ ବତ୍ସର ତାଁର ରାଜ୍ୟ ପରିମାଣ ।।

ଶକତାହେ ପନେରଶ ଆର ସାତାତ୍ତର ।
କୀର୍ତ୍ତିର କାହିନୀ କିଛୁ ଶୁନ ବିଜ୍ଞବର ।।

ନୃପତି ନୃସିଂହପୁର ନାମକ ଶାସନ ।
ନିଜ ଯଶ ଆଶୟେ କରେନ ସଂସ୍ଥାପନ ।।

ନୃପେର ଆଛିଲ ପାତ୍ର ନାମେ ଦାମୋଦର ।
ନିଜ ନାମେ ଶାସନ ବସାନ ମନୋହର ।।

ଆର ଆର ଆଛିଲ ଯେତେକ ପାତ୍ରଗନ ।
ନିଜ ନିଜ ନାମେ ସବ ବସାନ ଶାସନ ।।

ରାଜାର ଆଛିଲ ଭ୍ରାତା ବିଶ୍ୱନାଥ ନାମେ ।
ଶାସନ ହଇଲ ତାଁର ଆପନାର ନାମେ ।।

ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରେ ନୃପତି କରିୟା ମେରାମତ ।
କଲିଚୁନେ ଅଙ୍ଗରାଗ କରେ ମନୋମତ ।।

କଣାରକ ଆଖ୍ୟାନେ ବିଖ୍ୟାତ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ।
ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ ନାମେତେ ପୁରାଣେ ବିଦ୍ୟମାନ ।।

ସେ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟେର ମୂରତି ।
ଅନାଇୟା ପୁରୀ ଧାମେ ସ୍ଥାପେ ନରପତି ।।

ଏ ସମୟେ ଦକ୍ଷିନ ହଇତେ ଏକ ଜନ ।
ସାହାବାଜ ନାମେ ବାଦଶାହ ଆଗମନ ।।

ଆସିୟା ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ବାଦଶାହ ବର ।
ନୃପେର ସହିତ ବହୁ କରିଲ ସମର ।।

ନୃପତି ତାହାର ସନେ କରିୟା ସଂଗ୍ରାମ ।
ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ ହେରି ଆର ଗୁଣ ଗ୍ରାମ ।।

ଅସାଧ୍ୟ ଭାବିୟା ଯୁଦ୍ଧେ ବାହଶାହ ବରେ ।
ବହୁ ଧନ ଦିୟା ତୁଷ୍ଟ କରିଲେନ ପରେ ।।

ଧନପେୟେ୍ୟ ବହୁତର ପରମ ସନ୍ତୋଷ ।
ପରିତ୍ୟାଗ କରିଲେନ ସମରେର ରୋଷ ।।

ଆନନ୍ଦିତ ବାଦଶାହ ଯାୟ ନିଜ ଦେଶେ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ସୁଖେ ନରବର ଶେଷେ ।।

ନୃପତିର ପାତ୍ରବର ଛିଲ ଏକ ଜନ ।
ନୀଲପଟ ନାମକ ଆଖ୍ୟାନେ ବିଚକ୍ଷନ ।।

କରିୟା ଦେଉଳ ତିନି ନୀଳମାଧବେର ।
ପ୍ରକାଶ କରେନ ନିଜ ଅଙ୍କୁର ଯଶେର ।।

ଏଇ ରୂପେ ନିଜ ପାତ୍ର ମିତ୍ରେର ସହିତ ।
କୀର୍ତ୍ତି ଆର ରାଜ୍ୟଭୋଗ ହଇଲ ବିହିତ ।।

ପରେ ତାଁର ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟ ସମ୍ଭୋଗେ ଗମନ ।
ବିଧିର ଲିଖନ ତାହା ହୟ ବିଖଣ୍ଡନ ।।

ନୃସିଂହ ଦେବେର ପୁତ୍ର ଅନନ୍ତର ଭୂପ ।
ଧରନୀ ଶାସନ କରେ ପିତୃ ଅନୁରୂପ ।।

ନାମେ ଗଙ୍ଗାଧର ଦେବ ଖ୍ୟାତି ଭୂମଣ୍ଡଳେ ।
ଏକ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ ସକଲେଇ ବଲେ ।।

ପନେରଶ ଆଷ୍ଟାଉର ଶକ ପରିମାଣ ।
ଅବଶେଷେ ରାଜା ହନ ତାହାର ସନ୍ତାନ ।।

ବଲଭଦ୍ର ଦେବ ନାମ ଆଛିଲ ପ୍ରଚାର ।
ନିଜ ନାମେ ଆଛୟେ ଶାସନ ଏକ ତାଁର ।।

ଆଟ ବର୍ଷ ରାଜା ଭୋଗେ ହଇଲ ଯାପନ ।
ପନେରଶ ଛୟାଆଶୀ ଶକ ବିବରନ ।।

ନୃପତି ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ ତାହାର କୁମାର ।
କରେ ଅଷ୍ଟାବିଂଶତି ବତ୍ସର ସୁବିଚାର ।।

ଷୋଲଶତ ଚୌଦଶକ ତାହାତେ ଗଣନ ।
ଏବେ ବଲି ତାହାର ପାତ୍ରେର ବିବରଣ ।।

ଆଛିଲ ଭରତ ପଟ ନାମକ ଆଖ୍ୟାନ ।
ସୁପାତ୍ର ସେ ପାତ୍ରବର ଅତି ବୁଦ୍ଧିମାନ ।।

ତାଁହାର ପ୍ରଯତ୍ନ ଆର ଧନ କରି ମୂଲ ।
ହୟ ଜଲେଶ୍ୱର ମହାଦେବେର ଦେଉଲ ।।

ଆର ଜଗମୋହନ କରିୟା ସେଇ ଜନ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜଗମୋହନ କରେନ ସୁଶୋଭନ ।।

ବନମାଲୀ ମହାପାତ୍ର ନାମେ ଆର ଧୀର ।
ମଦନମୋହନଜୀର କରେନ ମନ୍ଦିର ।।

ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବ ନାମା ରାଜା ହନ ପରେ ।
ରାଜ୍ୟ ସୁଖ ଭୋଗ ତାଁର ତେଇଶ ବତ୍ସରେ ।।

ଏକାଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର ନାମେ ଧୀର ।
କରିଲେନ କ୍ଷେତ୍ରପାଳ ଶିବେର ମନ୍ଦିର ।।

ଆର ପେଲେ ତରେଲା ଦେଶେର ଅଧିପତି ।
ମନ୍ଦିର କରିୟା ବସାଇଲ ସରସ୍ୱତୀ ।।

ଅପର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ରାୟ ମହାଶୟ ନାମେ ।
ପାକଶାଲା ନିର୍ମାନ କରେନ ପୁରୀ ଧାମେ ।।

ଏ ରାଜାର ସେ ଆଟଲେ ଆସିଲା ମୋଗଲ ।
ସମର କରିୟା କରେ କଟକ ଦଖଲ ।।

ଦେବଧି ଆଛୟେ ମୋଗଲ ବନ୍ଦି ସ୍ଥାନ ।
ଫଲେ ଯାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୟ ସମାଧାନ ।।

ଖାସେର ରହିଲ ନାମ ଗଡଜାତ ବଲି ।
ରାଜାର ରାଜତ୍ୱ ହୟ ତାହାଇ ସକଲି ।।

ଷୋଳଶ ସାତତ୍ରିଶ ଶକ ତାହାତେ ଗଣନ ।
ପରେ ତାଁର କନିଷ୍ଠେର ହୟ ସିଂହାସନ ।।

କୃଷ୍ଣଦେବ ନାମ ତାଁର ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।
ହରେକୃଷ୍ଣ ପୁର ନାମେ ବସାନ ଶାସନ ।।

ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଅଙ୍ଗରାଗ କରି ଚୁନ କାମ ।
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନି ନୃପ ନିଜ ମନସ୍କାମ ।।

ତାଁହାର ଆଛିଲ ଏକ ଖୁଡା ପୁଣ୍ୟଶାଲୀ ।
ଗୁଣ୍ଡିଚା ମନ୍ଦିରେର କରେନ ମୁଖଶାଲୀ ।।

ଏଇ ରୂପେ ରାଜ୍ୟ ପାଁଚ ବତ୍ସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।
ଷୋଲଶତ ବେୟାଲ୍ଲିଶ ଶକାବ୍ଦ ତଦନ୍ତ ।।

ପରେ ଗୋପୀନାଥ ଦେବ ତାଁହାର କୁମାର ।
ପିତାର ରାଜତ୍ୱ ସବ କରେ ଅଧିକାର ।।

ନିଜ ନାମେ ଶାସନ କରିୟା ନୃପବର ।
କରିଲେନ ରାଜ୍ୟଭୋଗ ସପ୍ତମ ବତ୍ସର ।।

ଷୋଲଶ ଏକୋନ ପଞ୍ଚାଶତ ପରିମାଣ ।
ଗଣନା କରିୟା କର ଶକେର ବିଧାନ ।।

ପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ସିଂହାସନେଶ୍ୱର ।
ଶାସନ କରୟେ କ୍ଷିତି ଅତି ଖରତର ।।

ସତର ବତ୍ସର ତାର ରାଜତ୍ୱ ବିଧାନ ।
ଷୋଳଶ ଛଷଟି ଶକ ତାହେ ଅବସାନ ।।

ଇହାଁର ଆମଲେ ଆଛେ ଅଦ୍ଭୁତ କାହିନୀ ।
ଅବଧାନ କରି ଶୁନ ସଘନେ ବଖାନି ।।

ସୁଜା ଖାଁ ନାମେତେ କଟକେର ସୁବାଦାର ।
ଯବନ ଜାତିତେ ଅତି ଦୁଷ୍ଟ ଦୁରାଚାର ।।

ଖୋରଜା ମୋକାମେ ଆସି ସସୈନ୍ୟ ସେ ଜନ ।
ରାଜାଙ୍କେ ଲଇଆ ଯାୟ ନିଜ ନିକେତନ ।।

କିଛୁକାଲ ପରେ ତାର କନ୍ୟାର ସହିତ ।
ରାଜାର ହଇଲ ମିଲ ହିତେ ବିପରୀତ ।।

ଜନରବେ ପ୍ରଚାର ହଇଲ ସେ ବିଷୟ ।
ଜାତ୍ୟନ୍ତର ଜ୍ଞାନେ ନିଜ ଧର୍ମ୍ମ ତ୍ୟାଗୀ ହୟ ।।

ମୋଛଲମାନେର ସଙ୍ଗେ ଆହାର ବିହାର ।
ସକଲି ଘଟିଲ ତାଁର ଯବନ ଆଚାର ।।

ଏଖାନେ ତାଁହାର ପୋତ୍ର ଅତି ଗୁନଧାମ ।
ଭଗୀରଥୀ କୁମାର ଆଛିଲ ଯାଁର ନାମ ।।

ସେ ଜନ ଲଇୟା ସବ ରାଜ ପରିବାର ।
ପୁରୀ ପରିତ୍ୟାଗ କରେ ଭାବିୟା ଅପାର ।।

ଆସି ସବାନ୍ଧବେ ସେ କାଦଲ ଆଟଗଡ ।
ବସତି କରେନ ତଥା କରି ଏକ ଗଡ ।।

କିଛୁକାଲ ପରେ ନୃପତିର ପରଲୋକ ।
ହଇଲ ଘୁଚିଲ ପାପ ଯାଇଲ ସେ ଶୋକ ।।

ଶୁନି ନୃପତିର ମୃତ୍ୟୁ ପାତ୍ର ମିତ୍ରଗନ ।
ଭୂପତିର ପୌତ୍ରକେ ଦେନ ସିଂହାସନ ।।

ଶ୍ରୀ ବୀର କିଶୋର ଦେବ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।
ରାଜତ୍ୱ କରେନ ତିନି ସହ ବନ୍ଧୁଗନ ।।

କିଛୁକାଲ ପରେ ବୀର ହବିବ ଖାଁ ନାମେ ।
କଟକେର ନବାବ ଆଇଲ ଏଇ ଧାମେ ।।

କାଡିୟା ଲଇୟା ତାଁର ରାଜତ୍ୱେର ଭାର ।
ପଟା ପର ରାଜ୍ୟକେ ଦିଇଲ ଅଧିକାର ।।

କିଶୋର ଦେବେର ପାତ୍ର ମିତ୍ର ବନ୍ଧୁଗନ ।
ଅନିଷ୍ଟ ଦେଖିୟା ସବେ କରୟେ ମନ୍ତ୍ରନ ।।

ମନ୍ତ୍ରନା କରିୟା ସବେ ନୃପେର ସହିତ ।
ଚଲିଲ ନବାବ ଯଥା ଆଛେ ଉପସ୍ଥିତ ।।

ନବାବେର ସଙ୍ଗେ ନୃପ ସାକ୍ଷାତ କରିୟା ।
ତାଁହାକେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରେ ଗୁନ ପ୍ରକାଶିୟା ।।

ନବାବ ଦେଖିୟା ତାଁର କ୍ଷମତା ବିଶେଷ ।
ପୁନର୍ବାର ରାଜ୍ୟ ଭାର ଦିଲ ଅବଶେଷ ।।

ଏଇ ରୂପେ କିଶୋର ଦେବେର ସିଂହାସନ ।
ସାଇଁତ୍ରିଶ ବତ୍ସର କାଲୁ ହଇଲ ଯାପନ ।।

ନିଜ ନାମେ ବସାଇୟା ଅପୂର୍ବ ଶାସନ ।
ଚିରସ୍ଥାୟୀ କୀର୍ତ୍ତି ନୃପ କରେନ ସ୍ଥାପନ ।।

କନକ ମଣ୍ଡପ ଆର ଦୋଲ ମଞ୍ଚବରେ ।
ରାଜାର ଜନନୀ ତାହେ ଅଙ୍ଗରାଜ କରେ ।।

ପ୍ରଧାନ ଦେଉଲେ ରାଜ୍ଞୀ ଦିୟା ଚୁନ କଳି ।
ପ୍ରକାଶ କରେନ ତମ ଯାଇଲ ସକଲି ।।

ରାଜାର ଦ୍ୱାଦଶ ଅଙ୍କେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଦଲ ।
ଆସିୟା କରିଲ ବଲେ କଟକ ଦଖଲ ।।

ନୃପେର ଅନୁଜ୍ଞା ମତ ଭୃତ୍ୟଗନ ଯତ ।
ପୁରୀର ଉତ୍ତର ଦ୍ୱାର କରେ ମେରାମତ ।।

ସେ ଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗିୟା ଛିଲ ଅଷ୍ଟଗ୍ରାସୀ ନାମେ ।
ସନ୍ୟାସୀ ପ୍ରଧାନ ଏକ ଏଇ ପୁରୀ ଧାମେ ।।

ସ୍ନାନ ମଞ୍ଚେ ଯାଇବାର ନାଛିଲ ସୁପଥ ।
ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେନ ରାଜା କରି ମନୋରଥ ।।

ରାଜାର ଆଛିଲ ଦୁଇ ପାତ୍ର ଗୁନବାନ୍ ।
ବୁଦ୍ଧିବିଦ୍ୟା ବିଶାରଦ ଅତି ପୁଣ୍ୟବାନ୍ ।।

ଶ୍ରୀମାନ୍ ଶ୍ରୀଧର ପଟ୍ଟନୟକ ଆଖ୍ୟାନ ।
ଆର ଜନ ଧର୍ମ୍ମହାର ଚନ୍ଦନାଭିଧାନ ।।

ଇହାରା ଅକ୍ଷୟ ବଟ ବଟପିର ତଳେ ।
ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରି ନିଜ ପୁଣ୍ୟ ବଳେ ।।

ସ୍ଥାପନ କରେନ ବାଲମୁକୁନ୍ଦ ମୂରତି ।
ଅଦ୍ୟାପି ତଥାୟ ଆଛେ ତାହାର ସ୍ଫୁରତି ।।

ଏ ରାଜାର ଅଧିକାରେ ବର୍ଦ୍ଧମାନବାସୀ ।
ରାଜା କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ରେର ଜନନୀ କ୍ଷେତ୍ରେ ଆସି ।।

ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ସରୋବର ପାଷାଣେ ବାଁଧାନ ।
ଅଦ୍ୟାପି ତଥାୟ ତାହା ଆଛେ ବିଦ୍ୟମାନ ।।

ଅନନ୍ତର ସତରଶ ତିନିଶକ ପରେ ।
କିଶୋର ଦେବେର ମୃତ୍ୟୁ ହୟ କ୍ଷେତ୍ରବରେ ।।

ପରେ ତାଁରି ପୌତ୍ର ଅର୍ପିଲ ରାଜ୍ୟ ଭାର ।
ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବ ନାମେ ଆଛିଲ ଯାଁହାର ।।

ଆଠାର ବତ୍ସର ତାହେ ହୟ ଅବସାନ ।
ସତରଶ ଏକୁଇଶ ଶକେର ସଂଖ୍ୟାନ ।।

ତାଁହାର ଆମଲେ ଯାହା ହୟଛେ ନୂତନ ।
ଅବଧାନ କରି ଶୁନ କରିବ ବର୍ଣ୍ଣନ ।।

ବରୁଣାଇ ପର୍ବତେର କ୍ରୋଡ ଦେଶେ ଭୂପ ।
ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିୟା ଏକ କେଲ୍ଲା ଅପରୂପ ।।

ମହାରାଷ୍ଟ୍ରେ ପେସକିସ ଦିୟା ନରପତି ।
କେଲ୍ଲାୟ ଖୋରଦା ମାତ୍ର ରହିଲ ବସତି ।।

କ୍ଷେତ୍ରପୁରୀ ଅଧିକାର କରିୟା ତଖନ ।
ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜା ହନ ପ୍ରବଳ ଶାସନ ।।

ଏ ସମୟେ ରାଜଗୁରୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବର ।
ଗୋଁସାଇ ଆଖ୍ୟାନେ ଖ୍ୟାତ ଭଜନ ତତପର ।।

ସେ ଜନ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ମୂରତି ।
ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ବାମ ଅଂଶେ ବସାଇଲ କୃତୀ ।।

ପୁରୀଧାମେ ଝୁଲନ ଯାତ୍ରାର ପ୍ରଥା କରି ।
ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ନିଜ କୀର୍ତ୍ତି ରଖିଲ ବିଚାରି ।।

ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ୱାରେର କୂଟ ହଇଲ ତୈୟାର ।
ତାହାର ପ୍ରଯତ୍ନେ ଇହା ଆଛୟେ ପ୍ରଚାର ।।

ନରେନ୍ଦ୍ର ଓ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଦୁଇ ସରୋବର ।
ପ୍ରସ୍ତରେ ବାଧାଁନ ତିନି କରି ମନୋହର ।।

ପରେ ବର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦିରେର ଫିରାଇୟା ଚୂନ ।
ଜଗତେ ବ୍ୟାପିତ କରେ ଯଶେର ଦ୍ୱିଗୁନ ।।

ପରେ ହୟ ଭୂପତିର ପରଲୋକ ବାସ ।
ମାଦଳା ପାଞ୍ଜିତେ ଇହା ଆଛେ ସୁପ୍ରକାଶ ।।

ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ରାଜାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବେର ରାଜ୍ୟ ହୟ ଅନନ୍ତର ।
ତାଁହାର ହଇଲ ଭୋଗ ଉନିଶ ବତ୍ସର ॥

ସତରଶ ଚଲ୍ଲିଶ ଶକାବ୍ଦ ତାହେ ହୟ ।
ତାହାର କାହିନୀ କିଛୁ ଶୁନହ ନିଶ୍ଚୟ ॥

ନୃପତିର ନୟ ଅଙ୍କେ ଫିରିଙ୍ଗି ଇଂରାଜ ।
ଦଖଲ କରିଲ ଆସି କଟକ ସମାଜ ॥

ତାହାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ କଥା ବିବରି ବିଶେଷ ।
ଅବଧାନ କରି ସାର ଶୁନ ପରିତୋଷ ॥

ଆଇଲ ସାହେବ ମିଲବିଲ ନାମଧାରୀ ।
ଦକ୍ଷିନ ପ୍ରଦେଶ ହୈତେ ସୈନ୍ୟ କାହଚାରୀ ॥

କଲିକତା ହୈତେ ଜେନରେଲ ହଟକଟ ।
ସସୈନ୍ୟ ଆଇଲ ଆର କଟକ ନିକଟ ॥

ଏ ଉଭୟେ ଆକ୍ରମଣ କରିଲେ ସେହି ସ୍ଥାନ ।
ମାରଛା ହଟି ଯା ଯାୟ ହୟେ୍ୟ ହତଜ୍ଞାନ ॥

ତାହେ ହୟେ ଭୂପତି ଇଂରାଜ ବାହାଦୂର ।
କଟକ ହଇତେ ପାଦ ହୈୟା ଯାୟ ଦୂର ॥

ପରେ ନୃପ ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବେର ଦଶ ଅଙ୍କେ ।
ତାଁହାକେ ଆକ୍ରମ କରେ ଇଂରାଜ ନିଃଶଙ୍କେ ॥

ନୃପତି ଦେଖିୟା ତାହା ଭାବି ବହୁତର ।
ଇଂରାଜ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରେନ ତତ୍ପର ॥

ସେ ଯୁଦ୍ଧେ ହଇଲ ଜୟୀ ଫିରିଙ୍ଗି ସକଲ ।
ଭୂପତିକେ ଧୃତକରେ ହଇୟା ପ୍ରବଲ ॥

କୟେଦ କରୟେ ତାର ସବ ପରିକର ।
କଟକେର ବାରବାଟୀ କିଲ୍ଲାର ଭିତର ॥

ପରେ ପୁନ ମେଦିନୀପୁର କିଲ୍ଲା ବରେ ।
ନୃପତିକେ ଲଇୟା ତଥାୟ ବଦ୍ଧ କରେ ॥

ଏଇ ରୂପେ କିଛୁକାଲ ଗତ ହେଲ ପର ।
ଖାଲାସ ହଇଲ ବାର ଅଙ୍କେ ନରବର ॥

ପୁନରାୟ ପୁରୀ ଧାମେ ଆସିୟା ସୁଜନ ।
ପୂର୍ବମତି ଅଧିକୃତ କରେ ସିଂହାସନ ।।

ବିଧିର ଲିଖନ କଭୁ ନାହୟ ଅନ୍ୟଥା ।
ପ୍ରମାନ ଦେଖହ ତାର ଏଇ ନୃପେ ଯଥା ।।

ଚୌଦ ଅଙ୍କେ ବକସି ଜଗବନ୍ଧୁ ବିଧାର ।
ହଙ୍ଗାମା ଘଟିଲ ଏକ ବିବିଧ ପ୍ରକାର ।।

ତାହେ ନୃପ ପୁନର୍ବାର ତନୟ ସହିତ ।
କାରାଗାରେ ବନ୍ଧ ହନ ହଇୟା ଦୁଃଖିତ ।।

ସେ ବନ୍ଦୀଶାଲାୟ ତାର ହୟ ପରଲୋକ ।
ଦାର ସୁତେ ପାତ୍ର ମିତ୍ରେ ଦିୟା ବହୁ ଶୋକ ।।

ଅରାଜକ ଦେଖି ସବେ ପାତ୍ରମିତ୍ର ଗନ ।
ଇଂରାଜ ନିକଟେ ତାହା କରେନ ଜ୍ଞାପନ ।।

ପାଇୟା ଆଦେଶ ରାଜକୁମାରେର ପ୍ରତି ।
ତାଁହାକେ କରେନ ସବେ ସିଂହାସନ ପତି ।।

ଯାଁହାର ଆଛିଲ ପୂର୍ବେ ଜନମଣି ନାମ ।
ସୁଶୀଳ ସୁମନ୍ତ୍ରୀ ଜ୍ଞାନୀ ବହୁଗୁନ ଗ୍ରାମ ।।

ରାଜତ୍ୱ ବଶାୟ ନାମ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ।
ମେଜାଜ ଗରମ ବଡ ଯେମତ ସାହେବ ।।

ଏଇ ରାଜା ଅଦ୍ୟାପି ଆଛେନ ବିଦ୍ୟମାନ ।
ଗୁନୀଗଣ ଗୁନଗ୍ରାହୀ ଅତି ପୁଣ୍ୟବାନ ।।

ଏଇ ରୂପ ବର୍ତ୍ତମାନ ସପ୍ତଦଶ ଶତ ।
ଆର ତାହେ ଛୟଷଷ୍ଟି ଶକେ ଅଭିମତ ।।

କଲିର ଆରମ୍ଭାବଧି ଏକାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।
ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଆଦି କରି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତ ।।

ଅଷ୍ଟାଧିକ ଶତ ସଂଖ୍ୟା ରାଜାର ଗଣନ ।
କଲିର ତାହାତେ ଭୋଗ ଶୁନ ନିରୂପଣ ।।

ଚାରି ହଜାର ନୟଶତ ପଁୟତାଲ୍ଲିଶ ବର୍ଷ ।
ମାଦଳା ପଞ୍ଜିକା ମତେ ହଇଲ ନିଷ୍କର୍ଷ ।।

■ ■ ■

ଅଥ ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ବୃତ୍ତାନ୍ତ
ଅର୍ଥାତ୍ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସ୍ଥାନେର ବିବରଣ

ଏବେ କହି ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସକଲ ।
ଶୁନିଲେ ମନେର ବାଞ୍ଛା ହଇବେ ସଫଲ ।।

ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ଫଳତ ସେ ଏକାମ୍ର କାନନେ ।
ତାହାର ପ୍ରମାନ ବାୟୁ ପୁରାନେ ବର୍ଣ୍ଣନେ ।।

ଏକ ଆମ୍ର ବୃକ୍ଷେର ଛାୟାୟ ସେଇ ସ୍ଥାନ ।
ଆଛନ୍ନ ଆଛିଲ ପୂର୍ବେ କ୍ରୋଶ ପରିମାନ ।।

ଏ କାରନ ଏକାମ୍ର କାନନ ତାର ନାମ ।
ଭୁବନେଶ୍ୱରେର ସେ ଅନୁପମ ଧାମ ।।

ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବ କ୍ଷେତ୍ରପାଳ ତାର ।
ପୀଠସ୍ଥାନ କୋଟି ଦେବ ଲିଙ୍ଗେର ଆଧାର ।।

ତାହାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ କିଛୁ ଶୁନ ବିଚକ୍ଷନ ।
ପୁରାଣ ସମ୍ମତ କଥା କରିବ ବର୍ଣ୍ଣନ ।।

ଯେ କୟେକ ଲିଙ୍ଗ ଏଇ ସ୍ଥାନେ ବିରାଜିତ ।
କୋଟି ଲିଙ୍ଗ ଅଧିପତି ତାହାର ନିଶ୍ଚିତ ।।

ସେଇ ସବ ଶିବଲିଙ୍ଗ କରିଲେ ଦର୍ଶନ ।
କୋଟିଲିଙ୍ଗ ଦର୍ଶନେର ଫଲ ପ୍ରାପ୍ତ ହନ ।।

ତନ୍ନିମିତ୍ତ କୋଟି ଶିବ ଲିଙ୍ଗେର ଆଧାର ।
ପୁରାନେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଆଛେ ଏଇ ତାର ସାର ।।

ସେ ସବ ଲିଙ୍ଗେର ନାମ ଶୁନ ଏବେ କହି ।
ଅନ୍ୟ କଥା ଲିଖିଲେ ବାହୁଲ୍ୟ ହୟ ବହି ।।

ପ୍ରଥମତ ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ୱର ଏଇ ସ୍ଥାନେ ବରେ ।
ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାସ୍କରେଶ୍ୱର ଇନ୍ଦ୍ରେଶ୍ୱର ପରେ ।।

ଚତୁର୍ଥେ ଗୋକର୍ଣ୍ଣେଶ୍ୱର ତତ୍ପର ପଞ୍ଚମ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଜାଲେଶ୍ୱର ନାମ ଅତି ଅନୁପମ ।।

ଷଷ୍ଠେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୂଟେଶ୍ୱର ପାପନାଶେ ଦକ୍ଷ ।
ଅଗ୍ନିକୋଣେ ସ୍ୱପ୍ନେଶ୍ୱର ହବ ଦୃଷ୍ଟି ଲକ୍ଷ ।।

ଏଇ ସ୍ଥାନେ ଯେଇ ଜନ କରେ ପିଣ୍ଡଦାନ ।
ଶତବାର ଗୟାଶ୍ରାଦ୍ଧ ଫଳ ତିନି ପାନ ।।

ଆମ୍ରାତକେଶ୍ୱର ତାଁର ବାମେ ବିରାଜିତ ।
ଦକ୍ଷିଣେ ମଧ୍ୟମେଶ୍ୱର ଆଛେନ ଶୋଭିତ ।।

ପଶ୍ଚିମେ କପିଳେଶ୍ୱର ଲିଙ୍ଗ ବିଦ୍ୟମାନ ।
କପିଳ ଦେବେର କୁଣ୍ଡ ତଥା ବିଦ୍ୟମାନ ।।

ସେ କୁଣ୍ଡେ କରିଲେ ସ୍ନାନ ବେଦବିଧି ମତେ ।
ସର୍ବତୀର୍ଥ ଜନ୍ୟ ଫଳ ପାୟ ହାତେ ହାତେ ।।

ଉତ୍ତରେତେ ଉଗ୍ରେଶ୍ୱର ଶିବେର ବସତି ।
ଏକାଦଶ ଲକ୍ଷ ଶିବ ଲିଙ୍ଗ ଅଧିପତି ।।

ଫଲତ ତାଁହାକେ ଯେଇ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରେ ।
ତତ୍ ଲକ୍ଷ ଶିବଦୃଷ୍ଟି ଫଲ ତାର କରେ ।।

ନନ୍ଦୀ ଭୃଙ୍ଗୀ ଦୁଇମୂର୍ତ୍ତି ଆଛୟେ ତଥାୟ ।
ଭବଭାବେ ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭୂତେଶ ସହାୟ ।।

ଦେଖିଲେ ସେ ମୂର୍ତ୍ତି ଦ୍ୱୟ ବହୁତର ଫଲ ।
ଅବଶ୍ୟ ଫଲେନ ତାଁରା ନାଇୟ ବିଫଲ ।।

ଯମେଶ୍ୱର ନାମେ ଆର ଲିଙ୍ଗ ଚମତ୍କାର ।
ତାହା ଦୃଷ୍ଟେ ଯମଦଣ୍ଡ ନାହି ହୟ ଆର ।।

ପାପନାଶି ନାମେ କୁଣ୍ଡ ଆଛେ ସେଇ ସ୍ଥାନେ ।
କଲୁଷ ବିନାଶ ହୟ ସେଇ ତୀର୍ଥ ସ୍ନାନେ ।।

ତାହାର ଦକ୍ଷିଣେ ଲିଙ୍ଗ ଈଶାନେଶ୍ୱର ।
ତାଁହାର ନିକଟେ କୁଣ୍ଡ କୋଟି ତୀର୍ଥବର ।।

ଯେଇ ନର ସେଇ କୁଣ୍ଡେ କରୟେ ମଜ୍ଜନ ।
କୋଟି ତୀର୍ଥ ଫଲ ତାର ହସ୍ତଗତ ହନ ।।

ଭୁବନେଶ୍ୱରେର ଉତ୍ତରେ ରାମେଶ୍ୱର ।
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅବତାରେ ସ୍ଥାପେ ଲିଙ୍ଗବର ।।

ସେଇ ଲିଙ୍ଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିୟା କିଛୁ କାଲ ।।
କରେନ ତପସ୍ୟା ରାମ ତ୍ୟଜି ଭ୍ରମ ଜାଲ ।।

ଆଛୟେ ତଥାୟ ଆର କୁଣ୍ଡ ଚମତ୍କାର ।
ଆଖ୍ୟାନେ ଅଶୋକ କୁଣ୍ଡ ପୁନ୍ୟେର ଅପାର ।।

ବିଶେଷତ ଚୈତ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଅଷ୍ଟମୀର କ୍ଷନେ ।
ତାହାତେ କରିଲେ ସ୍ନାନ ଶିବତୁଲ୍ୟ ଗନେ ।।

ଜାନକୀର ଏଇ ଆଜ୍ଞା ଆଛୟେ ବିଧାନ ।
ଶିବଲୋକେ ବାଞ୍ଛା ଯାଁର କରେ ଗିୟା ସ୍ନାନ ।।

ଆର ଏକ ତୀର୍ଥ ବିନ୍ଦୁ ସରୋବର ନାମେ ।
ଆଛୟେ ସୁଚାରୁ ଏଇ ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ଧାମେ ।।

ଏଇ ତୀର୍ଥବର ମଣିକର୍ଣ୍ଣିକା ସମାନ ।
ଫଲେର ନାହିକ ସୀମା ଯଦି କରେ ସ୍ନାନ ।।

ଇହାର ଉତ୍ତର ଭାଗେ ଶ୍ରୀ ଉତ୍ତରେଶ୍ୱର ।
ନାମେ ଆଛେ ଶିବଲିଙ୍ଗ ଅତି ମନୋହର ।।

ଏଇ ସ୍ଥାନେ ଦୁର୍ଗା ଦେବୀ ସୁଚାରୁ ପ୍ରତିମା ।
ବିରାଜିତ ଶିବରାମା ଅନନ୍ତ ମହିମା ।।

ପୁରଶ୍ଚରନ ଯଦି ତଥାୟ କରୟ ।
ଏକ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟେ ତାର ମନ୍ତ୍ର ସିଦ୍ଧି ହୟ ।।

ତାହାର ଦ୍ୱିଶତ ଧନୁ ଅନ୍ତରେ ଯେ ସ୍ଥାନ ।
ନାମ ତାର ସିଦ୍ଧାଶ୍ରମ ସିଦ୍ଧେର ସମାନ ।।

ତାହେ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ନାମେ ଆଛେ ଲିଙ୍ଗବର ।
ନିର୍ବାନ କରେନ ଦାନ ଅତି ମନୋହର ।।

କରିୟା ମନର ବାଞ୍ଛା ଯଦି ପୂଜେ ତାଁୟ ।
ମନୋବାଞ୍ଛା ସିଦ୍ଧି ହୟ କଲ୍ପତରୁ ପ୍ରାୟ ।।

ତାହାର ଦକ୍ଷିନ ଭାଗେ ସର୍ବାଘ ନାଶନ ।
ନାମେ କୁଣ୍ଡ ଅନୁପମ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନ ।।

ଯାହାର ନିକଟବାସୀ ମୁକ୍ତିଶ୍ୱର ଶିବ ।
ଅର୍ଚ୍ଚନ କରିଲେ ତାଁର ମୁକ୍ତ ହୟ ଜୀବ ।।

ଇନ୍ଦ୍ରେଶ୍ୱର ଶିବ ତାଁର ଆଛେନ ନିକଟ ।
ଦୃଷ୍ଟିମାତ୍ର ଦୂର ହୟ କଲୁଷ ସଙ୍କଟ ॥

ସେ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱରେର ଦକ୍ଷିନ ଦିକ୍‌ଭାଗେ ।
ଶ୍ରୀ ଗୌରୀ କେଦାର ଲିଙ୍ଗ ଶୋଭେ ଅନୁରାଗେ ॥

ନିକଟେ ତାଁହାର ଗୌରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଚମତ୍କାର ।
ଦର୍ଶନ ପୂଜନେ ନର ହୟ ଦେବାକାର ॥

ତବୁଭୟ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଖ୍ୟାତ ତୀର୍ଥ ହୟ ।
ସିଦ୍ଧପୀଠ ଅପର କେଦାରକୁଣ୍ଡ କୟ ॥

କେଦାର କୁଣ୍ଡେର ଜଲ କରେ ଯଦି ପାନ ।
ଆର ଜନ୍ମ ନାହି ହୟ ପୁରାଣ ପ୍ରମାନ ॥

ଗନ୍ଧବହା ନଦୀ ତାର ନିକଟବର୍ତ୍ତିନୀ ।
ଗୁପ୍ତଗଙ୍ଗା ଅନ୍ୟ ନାମ ପାପ ବିନାଶିନୀ ॥

ବାରୁଣୀତେ ତଥାୟ କରିଲେ ନିମଜ୍ଜନ ।
ହଇବେ ଅସୀମ ଫଲ ବେଦେର ଲିଖନ ॥

ତତ୍‌ପରେ ପରଜନ୍ୟେଶ୍ୱର ନାମେ ଆର ।
ଲିଙ୍ଗବର ଆଛେନ ନିର୍ବାନ ମୁକ୍ତିକାର ॥

ତାହାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗୋକର୍ଣ୍ଣ ଈଶ୍ୱର ।
ତତ୍‌ପରେ ଭୀମେଶ୍ୱର ମେଘେଶ୍ୱର ବର ॥

ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ ଲିଙ୍ଗ ଆଛେନ ତଥାୟ ।
କହିବ କି ବିବରନ ଗଣା ନାହି ଯାୟ ॥

ଏ ସକଲ ଶିବଲିଙ୍ଗ କରିଲେ ଦର୍ଶନ ।
କୋଟି ଲିଙ୍ଗ ଦୃଷ୍ଟି ଫଲ ଫଲେନ ତଖନ ॥

କେହବା ଦ୍ୱାଦଶ ଲକ୍ଷ ଲିଙ୍ଗ ଅଧିପତି ।
କେହ ଦଶ କେହ ବିଶ ଏଇ ରୂପ ଗତି ॥

ଏଇ ରୂପେ ଏଇ ସ୍ଥାନ କୋଟି ଲିଙ୍ଗାଧାର ।
ଫଲତ ନିର୍ବାଣ ଧାମ ସ୍ଥାନ ଚମତ୍କାର ॥

ଅପର କହିବ ଶୁନ ସଂକ୍ଷେପେ ବଚନ ।
ଯେମନ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାତ୍ରାର ଚଲନ ॥

ମାର୍ଗଶୀର୍ଷ ଆଦି ବାରମାସେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ।
ଯାତ୍ରା ହୟ ଅନିବାର ନାହୟ ଅଳସ ।।

ତାହାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବାୟୁ ପୁରାଣେ ବର୍ଣ୍ଣନ ।
ପ୍ରୟୋଜନ ଦୃଷ୍ଟି କରି ହଇବେ ଦର୍ଶନ ।।

ଆର କିଛୁ କରି ଚିତ୍ର କଥାର ପ୍ରଚାର ।
ଶୁନିଲେ ସାଧକଗନ ହବେ ଚମତ୍କାର ।।

ଯେଇ ଶିବ ନୈବେଦ୍ୟ ଭକ୍ଷନେ ବହୁ ପାପ ।
ପୁରାନେ ପ୍ରମାନ ଆଛେ ପାର୍ବତୀର ଶାପ ।।

ଏକାମ୍ର କାନନେ ତାହା ସର୍ବଗ୍ରାହୀ ହୟ ।
ବିଶେଷ ଭକ୍ଷନେ ପାପ ସନ୍ତାପର କ୍ଷୟ ।।

ଏକାମ୍ର କାନନ ନାମ ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରଧାନ ।
ତାହାତେ ଲିଖିତ ଆଛେ ଇହାର ପ୍ରମାନ ।।

ଏଇ ରୂପେ ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ରେ ଶିବ ଆରାଧନା ।
କରିଲେ ନାହିକ ହୟ ଜନ୍ମ ବିଡମ୍ବନା ।।

ମନ୍ଥନ କରିୟା ଏଇ ପୁରାନେର ସାର ।
ଚକ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ତୀର୍ଥ କଥା ହଇଲ ପ୍ରଚାର ।।

ଗଦାକ୍ଷେତ୍ର
ଅର୍ଥାତ୍ ଯାଜପୁରେର ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ଭୂମଣ୍ଡଳେ ଗଦାକ୍ଷେତ୍ର ତୀର୍ଥ ଚମତ୍କାର ।
ଗରୁଡ ପୁରାନେ ବ୍ୟକ୍ତ ଆଛେ ସୁବିସ୍ତାର ।।

ଆମି ତାର ମର୍ମ୍ମ ଶୁନି କରିୟା ଦର୍ଶନ ।
କହିବ ତାହାର ସ୍ଥୂଳ କରହ ଶ୍ରବନ ।।

ବିରଜାର କ୍ଷେତ୍ର ପଞ୍ଚ କ୍ରୋଶ ପରିମାନ ।
ସୀମା ତାର ଶାସ୍ତ୍ରେ କହେ ଶୁନ ବୁଧଗନ ।।

ବୈତରନୀ ତୀର୍ଥ ତିନି ଦିଗତେ ବେଷ୍ଟିତ ।
ଦକ୍ଷିଣାଂଶେ ଶ୍ରୀ ବିରଜା ଦେବୀ ବିରାଜିତ ।।

ଏଇ ଚତୁଃସୀମା ମଧ୍ୟେ ଶିବଲିଙ୍ଗ ଯତ ।
ତାର ମଧ୍ୟେ ଲିଙ୍ଗ ଦ୍ୱୟ ସୀମାୟ ନିୟତ ।।

ଏକ ଦିଗେ ବିଲ୍ୱେଶ୍ୱର ଅନ୍ୟତ୍ର ଖେଲ୍ଲାଟ ।
ବୈତରନୀ ତୀରେ ଦଶ ଅଶ୍ୱମେଧ ଘାଟ ।।

ମଧ୍ୟସ୍ଥାନେ ମହାପୁନ୍ୟ ପୁରାନ ପ୍ରମାନେ ।
ଅମର ମରନ ବାଞ୍ଛା କରେ ଏହି ସ୍ଥାନେ ।।

ଏକ୍ଷନେ ଶୁନହ ତଥା ଦେବାଲୟ ଯତ ।
ତାର ମଧ୍ୟେ କହି ଯାହା ପୁରାନ ସମ୍ମତ ।।

ବୈତରନୀ ତୀରେ ଆଛେ ଅପୂର୍ବ ମନ୍ଦିର ।
ପ୍ରସ୍ତରେ ନିର୍ମିତ ପୁରୀ କିଞ୍ଚିତ ଗଭୀର ।।

ତନ୍ମଧ୍ୟେ ବରାହ ମୂର୍ତ୍ତି ବିଧାତା ସ୍ଥାପିତ ।
ଅପୂର୍ବ ବିଗ୍ରହଧାରୀ ପାଷାନ ନିର୍ମିତ ।।

ବାମଭୁଜେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତାଁର ଧ୍ୟାନାର୍ଥ ବିଚାରି ।
ଚତୁର୍ଭୁଜ ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ପଦ୍ମଧାରୀ ।।

ଶବର ନାମକ ନରବାହନ ତାଁହାର ।
ଚାରିଦିଗେ ସପ୍ତଫନୀ ଶୋଭେ ଚମତ୍କାର ।।

ବାମ ପାର୍ଶ୍ୱେ ଗଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାମେ ନାରାୟନୀ ।
ପାର୍ଶ୍ୱଦ୍ୱୟେ ଗଜ ଦ୍ୱୟ ଦ୍ୱିଭୁଜଧାରିନୀ ।।

କରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶିରେ କରେ ବାରି ବରଷନ ।
ଯେମନ ନିୟମ ସେଇ ସମୟେ ପୂଜନ ।।

ଦକ୍ଷିନ ଦିଗେତେ ଶ୍ୱେତ ବରାହ ସ୍ଥାପନ ।
ଉକ୍ତ ବରାହେର ଧ୍ୟାନ ଗଠନ ଲକ୍ଷନ ।।

କେବଳ କିଞ୍ଚିତ ଖର୍ବାକାର ମାତ୍ର ଭେଦ ।
ଶ୍ୱେତପଦ ତାହାର କାରନ ଆଛେ ବେଦ ।।

ତଦୁତ୍ତରେ ଆର ଏକ ମୂର୍ତ୍ତି ମନୋହର ।
ଅଷ୍ଟଧାତୁ ନିର୍ମାନ ଦ୍ୱିପାଦ ଅଷ୍ଟକର ।।

ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ପଦ୍ମ ଭୁଜେର ଭୂଷନ ।
ତ୍ରିଶୂଳ ଖର୍ପର ଖଗେ କୋସ୍ତୁଭ ଧାରନ ।।

ମନ୍ଦିରେର ଦ୍ୱାରେ ବିରାଜିତ ଗନପତି ।
ଦୃଷ୍ଟି ମାତ୍ର ଦୂର ହୟ ଭକ୍ତେର ଦୁର୍ଗତି ।।

ଗନପତି ପୁରୋବର୍ତ୍ତୀ ଗରୁଡେର ମୂର୍ତ୍ତି ।
ତାର ଅଗ୍ରେ ସିଂହ ଦ୍ୱୟ ପାଇତେଛେ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ।।

ଏ କ୍ଷେତ୍ରେର ସୀମା ଏବେ ଶୁନ ବିଜ୍ଞଗନ ।
କ୍ରୋଡ ଆଖଣ୍ଡଲ ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ ଶାସ୍ତ୍ରେ କନ ।।

ଫଲେ କ୍ରୋଡରୂପୀ ଦେବୀ ଏକ ଦିଗ ସୀମା ।
ଅନ୍ୟ ସୀମା ଆଖଣ୍ଡଲ ଅତୁଲ ମହିମା ।।

ଏଇ ସ୍ଥାନେ ଶିବଲିଙ୍ଗ ଆଛେ କତଶତ ।
ତାହାର ମଧ୍ୟେ କହିବ ଅନାଦି ଲିଙ୍ଗ ଯତ ।।

ପ୍ରଥମତ କାଶୀ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ହନ୍ ଗନ୍ୟ ।
ଦ୍ୱିତୀୟ ବିରାଜେଶ୍ୱର ସର୍ବଲୋକ ଧନ୍ୟ ।।

ତୃତୀୟ କଶ୍ୟପେଶ୍ୱର କଶ୍ୟପ ସ୍ଥାପିତ ।
ତାଁହାକେ କରିଲେ ପୂଜା ଫଲୟେ ବାଞ୍ଛିତ ।।

ମଠାନ୍ତରେ ବିରାଜିତ ନୃସିଂହ ବାମନ ।
ରାଧାକୃଷ୍ଣ ମୂର୍ତ୍ତି ଆର ଚକ୍ର ସୁଦର୍ଶନ ॥

ସର୍ବଦା ବିରାଜମାନ ବୀର ହନୁମାନ ।
ଶ୍ରୀବୈକୁଣ୍ଠଧାମ ନାମେ ଆଛେ ଏକ ସ୍ଥାନ ॥

ଚିରକାଲ ଆଛେ ଆର ଶ୍ରୀଅକ୍ଷୟ ବଟ ।
ତାହାତେ ଶୋଭିତ ବୈତରନୀର ଘାଟ ॥

ବ୍ରହ୍ମା ଦଶାଶ୍ୱମେଧ କରେନ ଏଇ ସ୍ଥାନେ ।
ଏଇ ହେତୁ ପୁଣ୍ୟ ସ୍ଥାନ ସର୍ବଲୋକ ଜାନେ ॥

ବୈତରନୀ ପାର ଆର ଏକ ଦେବାଲୟ ।
ତାହେ ଯତ ଦେବମୂର୍ତ୍ତି କହିବ ନିଶ୍ଚୟ ॥

ଗନେଶ ପ୍ରଥମେ ଅଷ୍ଟମାତୃକା ତତ୍‌ପର ।
ତାହାଦେର ନାମ କହି ଶୁନ ଭକ୍ତବର ॥

ଭଦ୍ରକାଲୀ, ଆଦ୍ୟା, ଗନ୍ୟା, ଧନ୍ୟା, ମହାମୟ ।
ଦ୍ୱିତୀୟା ବାରାହୀ ଦେବୀ ଚମତ୍କାର କାୟ ॥

ତୃତୀୟତେ ଶଚୀ ଇନ୍ଦ୍ରଦେବେର ଗୃହିନୀ ।
ଚତୁର୍ଥେ ଜାନିବା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉଦ୍ଧାର କାରିନୀ ॥

ପଞ୍ଚମେତେ ଛାୟା ଦେବୀ କ୍ଷମେର ଜନନୀ ।
ସାବିତ୍ରୀ ସେ ଷଷ୍ଠମାତା ପତିତପାବନୀ ॥

ସପ୍ତମେ ପାର୍ବତୀ ନାମ ଗିରିଜାର କନ୍ୟା ।
ଅଷ୍ଟମତେ ନାରସିଂହୀ ଅଷ୍ଟମାତା ଧନ୍ୟା ॥

ତଦ୍ଦକ୍ଷିନେ ମୁକ୍ତିଶ୍ୱର ଆର ଏକ ଶିବ ।
ତାଁହାକେ ପୂଜିଲେ ମୁକ୍ତ ହୟ ସର୍ବଜୀବ ॥

ଈଶ୍ୱର ପାର୍ବତୀ ଆର କାର୍ତ୍ତିକେର ରୂପ ।
ବିରଜା ଭବାନୀ ଗଦାଧରେର ସ୍ୱରୂପ ॥

ଜଗନ୍ନାଥ, ସୁଭଦ୍ରା ବଲଭଦ୍ର ବୀର ।
ଦକ୍ଷିନେ ଆଖଣ୍ଡଲେଶ୍ୱର ଶୁନ ଧୀର ॥

ପୂର୍ବଦିଗେ ସ୍ଥିତା ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱରୀ ସବେ ଜାନେ ।
ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ନାମେ ମହାଦେବ ଏହି ସ୍ଥାନେ ॥

ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ତପସ୍ୟା ସ୍ଥଳ ଅପୂର୍ବ କାହିନୀ ।
ଏଇ ସ୍ଥାନେ ବୈତରନୀ ଉତ୍ତର ବାହିନୀ ।।

ପଶ୍ଚିମତେ ବିଲ୍ୱେଶ୍ୱର ରକ୍ଷକ ସର୍ବଦା ।
ଦକ୍ଷିନ ଦିଗତେ ଦେବୀ ବିରଜା ବରଦା ।।

ବିରଜାର ପୁରୀ ଏବେ କରିବଂ ବର୍ଣ୍ଣନ ।
ନୟନେ ଦେଖିଲେ ହୟେ ମନେର ରଞ୍ଜନ ।।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଉଚ୍ଚତର ପ୍ରସ୍ତର ପ୍ରାଚୀର ।
ସନ୍ନିକଟେ ବ୍ରହ୍ମକୁଣ୍ଡ ତୀର୍ଥ ସୁଗଭୀର ।।

ଆମ୍ର କାଁଠାଲାଦି ବୃକ୍ଷ ଆଛେ ନାନା ଜାତି ।
କୁସୁମ ଫୁଟିଲେ ହୟ ନନ୍ଦନେର ଉତି ।।

ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଉଚ୍ଚ ତଥା ଅତି ନିରୂପମ ।
ତାର ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ନାଟ ମନ୍ଦିର ଉତ୍ତମ ।।

ତାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ଶତ ଶତ ଦେବାଲୟ ।
ସେ ସବ ଲିଖିଲେ ଅତି ବାହୁଲ୍ୟତା ହୟ ।।

ଗୟାସୁର ନାଭିକୁଣ୍ଡ ପୁରୀ ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ ।
ସାଧୁଲୋକେ କଥା ପିତୃ ପିଣ୍ଡଦାନ ।।

ଗୟାଧାମେ ଦିବେ ପିଣ୍ଡ ଗୟାସୁର ଶିରେ ।
ଯାଜପୁରେ ନାଭିକୁଣ୍ଡେ ପିଣ୍ଡ ଦିବେ ଧୀରେ ।।

ଗୟାସୁର ପଦଦ୍ୱୟ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରେ ।
ବେଦବିଧି ମତେ ତଥା ପିଣ୍ଡଦାନ କରେ ।।

ଏଇ ତିନି ସ୍ଥାନେ ପିଣ୍ଡ କରିଲେକ ଦାନ ।
ଇହାର ଅନ୍ୟଥା ନାଇ ବିଧିର ବିଧାନ ।।

ତିନି ଧାମେ ଗୟା ଇୟେ ନାହିକ ସଂଶୟ ।
ପୁରାନ ଶୁନିଲେ ସେ ସନ୍ଦେହ ଦୂର ହୟ ।।

ସକଲ ପୁରାନେ ପାବେ ସ୍ଥୂଲ ବିବରନ ।
ବାୟୁ ପୁରାନେତେ ଆଛେ ବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନ ।।

ସାଧୁ ସଦାଶୟ ଜ୍ଞାନୀ ମହାଶୟ ଗନ ।
ତାଁହାର ବିଦିତ ତିନି ଗୟାର କାରନ ।।

ତଥା ଚ କିଞ୍ଚିତ ଲିଖି ଗୟା ପ୍ରକରନ ।
ମନୋଯୋଗ କର ସବ ସାଧୁ ବିଚକ୍ଷନ ॥

ଗୟାସୁର ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାର ସନ୍ତାନ ।
ଜନ୍ମାବଧି ତପୋଧନ ଅତି ଜ୍ଞାନବାନ ॥

ଅତି ଉତ୍କଟ ଘୋର ତପସ୍ୟା କରିୟା ।
ବ୍ରହ୍ମାଦିର ସ୍ଥାନେ ବର ଲଇଲ ସାଧିୟା ॥

ମମ ଦେହ ହୟ ଯେନ ପୁନ୍ୟ ନିକେତନ ।
ଯେ ଦେଖିବେ ହବେ ତାର ପାପେର ମୋଚନ ॥

ଏଇ ସବ ଦେବତାରେ ବିଧି ବିଷ୍ଣୁ ହର ।
ପୁନ୍ୟଧାମ ହଲ ଗୟାସୁର କଲେବର ॥

ଯେ ଦେଖେ ସେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ଯାୟ ସଶରୀରେ ।
କୋନ ପାପୀ ନାହି ଯାୟ ଯମେର ମନ୍ଦିରେ ॥

ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବତାଗନ ହଇୟା ଭାବିତ ।
ନାରାୟନେ କନ ସବେ କରହ ବିହିତ ॥

ଶୁନିୟା ଦିଲେନ ବିଧି ବିଷ୍ଣୁ ଗୁନ ନିଧି ।
ଗୟାସୁର ଦେଲ ଗିୟା ଯଜ୍ଞ କର ବିଧି ॥

ବିଧି ଗୁନନିଧି ବିଧି ପାଇୟା ତ୍ୱରିତ ।
ଗୟାସୁର ସନ୍ନିଧାନେ ହନ ଉପସ୍ଥିତ ॥

ପିତୃ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ବସ୍ତ ପୁତ୍ରେର ଉଚିତ ।
ମାନସ କହିବ ଶୁନି କରହ ବିହିତ ॥

ଯଜ୍ଞ କରିବାରେ ବାଞ୍ଛା ହୟେଛେ ଆମାର ।
ତାର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ଶରୀର ତୋମାର ॥

ପୁନ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଭିନ୍ନ କଭୁ ଯଜ୍ଞ ନାହିଁ ହୟ ।
ତବ ତନୁ ପୁଣ୍ୟଧାମ ଜେନେଛି ନିଶ୍ଚୟ ॥

ଅତଏବ କିଛୁକାଲ କରହ ଶୟନ ।
ଭୁଲିବା ଶରୀର ଯଜ୍ଞ ହେଲ୍ୟେ ସମାପନ ॥

ଗୟାସୁର ମହାଜ୍ଞାନୀ ଦୟା ଚମତ୍କାର ।
ଶୁନିୟା ପିତାର ବାକ୍ୟ କରିଲ ସ୍ୱୀକାର ॥

ଇହା ହେଁତେ ଭାଗ୍ୟ ଆର କି ଅଛି ଆମାର ।
ମମ ଦେହେ ହୟ ଯଦି ତବ ଉପକାର ॥

ପରେ ବିଧି ଆଜ୍ଞା ଦେନ କରିତେ ଶୟନ ।
ଶୟନ କରିଲ ବୀର ମୁଦିୟା ନୟନ ॥

ଗୟା ଧାମେ ଶିରୋଭାଗ ନାଭି ଯାଜପୁରେ ।
ପଦଦ୍ୱୟ ପଡେ ଗିୟା ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରେ ॥

ଏଇ ହେତୁ ହଇୟାଛେ ତିନିସ୍ଥାନ ଗୟା ।
ତାହେ ପ୍ରକାଶିତ ହୟ ଗୟାସୁର ଦୟା ॥

ଯାଜପୁରେ ନାଭିଗୟା ଯେ ଜନ ନା କରେ ।
ପିତୃଗନେ ଦ୍ୱେଷ୍ଟା ହୟେ୍ୟ ନର କେତେ ମରେ ॥

ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ତତ୍ତ୍ୱେ ସ୍ମାର୍ତ୍ତର ଲିଖନ ।
ଆଛୟେ ପ୍ରକାଶ ବହୁ ଫଲ ନିରୂପଣ ॥

-ତଥାଚ ଗାରୁଡେ

ଗୟାୟାଂ ବିରଜେ ଚୈବ ମାହେନ୍ଦ୍ରେ ଜାହ୍ନବୀ ତଟେ ।
ଅତ୍ର ପିଣ୍ଡ-ପ୍ରଦୋଯାତି ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ମନାମୟଂ ॥

ବିରଜା ମହାତ୍ମ୍ୟେ ବାୟୁପୁରାନଞ୍ଚ

ବୈତରଣ୍ୟାଂ ନରଃ ସ୍ନାତ୍ୱା ତର୍ପୟିତ୍ୱା ପିତୃନପି ।
ଦତ୍ତ୍ୱା ପିଣ୍ଡାନ୍ ପ୍ରସନ୍ନାତ୍ମା ଦେବଂ ପଶ୍ୟେତ୍ ଜନାର୍ଦ୍ଦନଂ ॥

କୋଟି ଜନ୍ମଭବଂ ପାପଂ ସ୍ନାନଦାନୈ ବିନଶ୍ୟତି ॥

ଆର ଶତ ଶତ ଆଛେ ପ୍ରମାନ ତାହାର ।
ଉକ୍ତ କର୍ମ ନା କରିଲେ ନାହିକ ନିସ୍ତାର ॥

ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତ ହଇୟା ବୈତରନୀର ନଗରେ ।
ସଂକଳ୍ପ କରିୟା ସ୍ନାନ କରିବେନ ଧୀରେ ॥

ପରେ କରିବେନ ତଥା ପିତ୍ରାଦି ତର୍ପନ ।
ତତ୍‌ପର ଧେନୁ ବସ୍ତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମନ ଅର୍ପନ॥

ବିଶେଷ ଷୋଡଶ ଦାନ ଦ୍ୱିଜଗନେ ଦିବେ ।
ଅନନ୍ତର ପିଣ୍ଡଦାନ ଅବଶ୍ୟ କରିବେ ॥

ଆଉ କତ କର୍ମ୍ମ ଆଛେ ଯେବା ଯତ ପାରେ ।
ଅବଶ୍ୟ ଉଚିତ ଦାନ ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ ।।

ତତ୍‌ପରେ ହୟ ନାନା ସ୍ଥାନ ଦରଶନ ।
ବିଶେଷ ତାହାର କିଛୁ କରିବ ବର୍ଣ୍ଣନ ।।

ବିରଜାର କ୍ଷେତ୍ରେ ଏକ କୁଣ୍ଡ ମନୋହର ।
ବ୍ରହ୍ମକୁଣ୍ଡ ନାମ କିନ୍ତୁ ଭାଲ ସରୋବର ।।

ବ୍ରହ୍ମ ଯଜ୍ଞ ଚିହ୍ନ ଐ କୁଣ୍ଡ ଆଛେ ତଥା ।
ସର୍ବକ୍ଷେତ୍ରେ ଏଇ ମତ ଯଜ୍ଞ ଯଥା ଯଥା ।।

ତାର ତୀରେ ଆଛେ ପଞ୍ଚ ପାଣ୍ଡବ ପ୍ରତିମା ।
କି କବ ତାହାର ଗୁନ ଅସୀମ ମହିମା ।।

ତାର ପର ଲିଙ୍ଗ ଏକ ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ୱର ନାମେ ।
ତଦୁତ୍ତରେ ଭଦ୍ରେଶ୍ୱର ସ୍ଥିତି ସେଇ ଧାମେ ।।

ତିଲ ଭାଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଶିବ ଆର ସୋମେଶ୍ୱର ।
ଜାଓନି ବନ୍ଧନ ଏଇ ପଞ୍ଚଲିଙ୍ଗ ବର ।।

ଏଇ ସ୍ଥାନେ ଗିୟା ଲୋକ ଦିବ୍ୟ ଆଦି କରେ ।
ଅସତ୍ୟ ହଇଲେ ଫଲ ପାୟ କ୍ଷନ ପରେ ।।

ପୁରୀର ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗେ ଚମ୍ପକେର ବାଗ ।
ଦେଖିଲେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହନ ଯତ ମହାଭାଗ ।।

ତଦୁତ୍ତରେ ଆଛେ ଏକ କୁଣ୍ଡ ବିଦ୍ୟମାନ ।
ଗୋକର୍ଣ୍ଣ ତାହାର ନାମ ପାଷାନ ନିର୍ମାନ ।।

ତଦୁପରି ତୀର୍ଥ ମଣିକର୍ଣ୍ଣିକା ବିଦିତ ।
ତାର ତୀରେ ବିଲ୍ୱେଶ୍ୱର ଈଶାନ ସ୍ଥାପିତ ।।

ଅନ୍ୟ ତୀରେ ଶ୍ରୀକପିଳେଶ୍ୱର ବିରାଜିତ ।
ଏଇ ସବ ଲିଙ୍ଗ ଦେବରାଜେର ପୂଜିତ ।।

ସେଇ ତୀରେ ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ଆର ।
ସଙ୍ଗେ ତାର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶ୍ରୀ ଅଦ୍ୱୈତ ସାର ।।

ବିରଜାର କ୍ଷେତ୍ରେ ଏଇ ସବ ସୁଦର୍ଶନ ।
ସାଧୁଲୋକ ଏ ସକଲ କରିବେ ଦର୍ଶନ ।।

ଯଥା ବିଧି କର୍ମ୍ମ ସବ ସମାପନ କରି ।
ଦକ୍ଷିନା ଦିବେନ ଦ୍ୱିଜେ କ୍ରୋଧ ପରିହରି ।।

ଯଦି ବଲ କ୍ରୋଧ କେନ ହବେ ଦ୍ୱିଜ ପ୍ରତି ।
ତବେ ସେ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କହି ଶୁନହ ସମ୍ପ୍ରତି ।।

ଅଥ ଯାଜପୁରେର ପାଣ୍ଡାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ :

ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମନ ପୁରୋହିତ ।
ତିନିଶତ ଷଷ୍ଟି ଘରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗଣିତ ।।

ତାହାତେ ହୟେଛେ ବହୁ ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ।
କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସେ ବଂଶେର ହତେଛେ ଉନ୍ନତି ।।

ଏ ସବ ବ୍ରାହ୍ମନେ ଯାଜପୁର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଇହାଁରା ଯାଜନ କର୍ମେ ଯତ୍ନବାନ ତୂର୍ଣ୍ଣ ।।

ଯାଜପୁରେ ଯାତ୍ରିକ ହଇଲେ ଆଗମନ ।
ଯଜମାନ ନିରୂପଣ କରେନ ତଖନ ।।

କେଇ ବଲେ ଆମି ତବ ପିତୃ ପୁରୋହିତ ।
କେହ କହେ ତବ ବଂଶ ମମ ପରିଚିତ ।।

ଯାତ୍ରୀ କହେ ହତ୍ୟେ ପାରେ ଆମି ଜ୍ଞାତ ନଇ ।
ଶୁନିୟା ବ୍ରାହ୍ମନ କୟ ପରିଚୟ କଇ ।।

ଘର କୌଟୀ ବଲିୟା ଜିଜ୍ଞାସୟେ ନିବାସ ।
ଯାତ୍ରୀ ତଦୁତ୍ତର କହେ ବୁଝିୟା ଆଭାସ ।।

ତଦୁତ୍ତର ପେୟେ ଦେଖେ ଗ୍ରନ୍ଥେର ଲିଖନ ।
ଯାହାତେ ଲିଖନ ଯଜମାନ ବିବରନ ।।

ଏକ ଏକ ଜନ ସ୍ଥାନେ ବହୁତର ବହି ।
ବାହିର କରେନ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷେର ସହି ।।

ଫଲିତାର୍ଥ ଯେ ବଂଶେର କୋନ ଏକ ଜନ ।
ପୂର୍ବକାଲେ ଏସେଛିଲ ତୀର୍ଥେର କାରନ ।।

ତାର ପୌରହିତ୍ୟ କର୍ମ କରିୟାଛେ ଯେଇ ।
ତତ୍‌କଲ ପୁରୋହିତ ହଇବେକ ସେଇ ।।

ପରେ ପରେ ଉଭୟ ବଂଶେର ଏଇ କ୍ରମ ।
ଇହାର ଅନ୍ୟଥା ନାହି ନାହି ହୟ ଭ୍ରମ ।।

ଇହାଇ ନିଶ୍ଚୟ ଜନ୍ୟ କରୟେ ବିରୋଧ ।
ତତ୍‌କାଲେ ଯଜମାନେର ହୟ ବଡ କ୍ରୋଧ ।।

ଯେହେତୁ ସକଲେ ଆସି କରୟେ ଜିଜ୍ଞାସା ।
ମଜ ଯଜମାନ ବୁଝି ଏଇ ସେ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ।।

ଶତ ଶତ ବନ ସ୍ଥାନେ ବିତେ ପରିଚୟ ।
ଅବଶ୍ୟ ପରମହଂସେର କ୍ରୋଧ ହୟ ।।

ତାର ପରି ସ୍ଥିରତର ହଲେ ଯଜମାନ ।
ପୁରୋହିତ୍ ଲୟ ଯାନ ଆପନାର ସ୍ଥାନ ।।

ନିଜ ନିକେତନେ ପୁରୋହିତ ଦେବ ବାସ ।
ପରେ ତାଁର ହୟ ସ୍ଥିର ଯେ କାରନେ ଆସ ।।

ସେ ଦିନ ବା ପରଦିନ କର୍ମ୍ମ ଶେଷ ହୟ ।
ତଖନ କହେନ ତୁଷ୍ଟ କର ମହାଶୟ ।।

ଆପନ ଆପନ ଇଚ୍ଛାମତେ ଦାନ କରି ।
ତୁଷ୍ଟ କରେ ଦ୍ୱିଜବରେ କ୍ରୋଧ ପରିହରି ।।

ପୁରୋହିତ ଆଶିଷ କରେନ ତାର ପରେ ।
ଧାନ୍ୟ ଦୂର୍ବା ନାରିକେଲ ଫଲ ଧରି କରେ ।।

ଏଇ ରୂପେ ଗଦାକ୍ଷେତ୍ରେ ପାଇୟା ତିରନ ।
ତାର ପରେ କ୍ଷେତ୍ରବରେ କରିବେ ଗମନ ।।

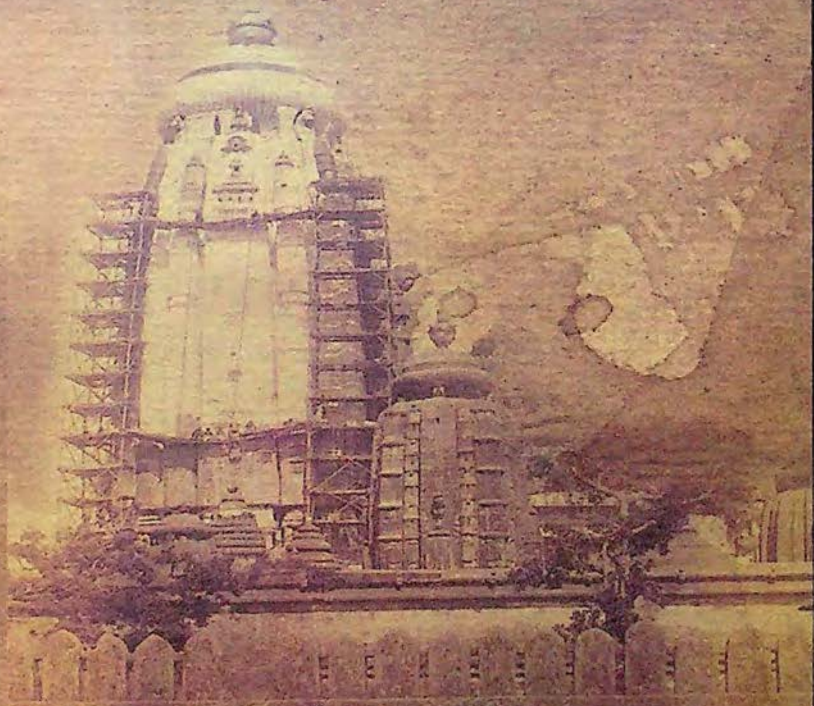
ପୁରାନ ଦେଖିୟା ଆର ଶୁନି ବ୍ୟବହାର ।
ଭବାନୀ ଚରଣ ଦ୍ୱିଜେ ରଚିଲ ପୟାର ।।

ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ କଣାରକ

ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନ ଏକ୍ଷନେ ଅରଣ୍ୟପ୍ରାୟ ଆଛେ, ତଥାୟ ଯେ ଦେବମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପିତ ଛିଲେନ ତାହା ପୁରୀଧାମେ ଆନୀତ ହଇୟାଛେନ, ଇହା ମାଦଲା ପଞ୍ଜିକା ମଧ୍ୟେ ଲିଖିତ ହଇୟାଛେ । ଅଧୁନା କଣାରକେ କେବଲ ଭଗ୍ନ ମନ୍ଦିର ଓ ଭଗ୍ନ ନାଟମନ୍ଦିର ଏଇମାତ୍ର ଚିହ୍ନ ଆଛେ । ଦୃଷ୍ଟ ହଇୟାଛେ ସେଇ ମନ୍ଦିର ଅତି ପ୍ରକାଣ୍ଡ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମନ୍ଦିର ହଇତେଓ ଉଚ୍ଚ ଓ ପ୍ରଶସ୍ତ, ଅପର ନାଟମନ୍ଦିର ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଶାଲ । ତାହାରି ଏକ ସ୍ତମ୍ଭ ପୁରୀଧାମେ ଆନୀତ ହଇୟା ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରେର ସିଂହଦ୍ୱାରେର ସମ୍ମୁଖେ ସଂସ୍ଥାପିତ ଆଛେ । ତାହା ଅରୁଣ ସ୍ତମ୍ଭ ନାମେ ଖ୍ୟାତ । ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାୟ ୬୦ ହସ୍ତ । ଏ ପ୍ରକାର ଏକ ସହସ୍ର ସ୍ତମ୍ଭ ତଥାୟ ଆଛେ । ପଦ୍ମକ୍ଷେତ୍ରେର ସ୍ଥୂଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଏଇ ।

୧୮୪୪ ମସିହାର 'ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଚନ୍ଦ୍ରିକା' ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଓ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାମ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରଥମ ଚର୍ଚ୍ଚାଗ୍ରନ୍ଥ। ଏହା ମୂଳ ବଙ୍ଗଳାର ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତିଲିପୀକରଣ। ମାଦଳାପାଞ୍ଜି, ପୁରାଣ, ସଂହିତା, କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଓ ପରିବ୍ରାଜକୀୟ ଅନୁଭବରେ ପରିସିଦ୍ଧ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଆଧୁନିକ ବଙ୍ଗଳା ଗଦ୍ୟ ଶୈଳୀର ନିଦର୍ଶନ ଏବଂ ଏହାର ରଚୟିତା ଭବାନୀ ଚରଣ ଓଡ଼ିଶା-ବଙ୍ଗଳା ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂପର୍କର ଅନ୍ୟତମ ସେତୁ।

Source: Author, Digitized by PPRACHIN, SOA